

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

АЧАЛИ ҲИРСУ ҲАСУД 14

Буд-набуд, ду ҳамсоя буд. Ба ҳам дӯст буданд он ду ҳамсоя. Баъд кори як ҳамсоя омад кард. Одами зираку кордону бағайрат, ки буд, пул меёфт, чизу чора харида, бог обод кард, иморатҳои баланду зебои хишткорию чӯбкорию пур аз нақшу нигор сохт! Мардум медиданду ҳавасашон меомад.

- Ана зисту зиндагонию ана чоҳу ҷалол! - мегуфтанд мардум.

Ҳамсоя рашк кард, сабру тоқат гум кард, намедонист чӣ кор кунад. Ҳар бор, ки ҳавлии ободу тоза, боғу гулзор, айвонҳои баланд, қаторсутунҳои кандакорию медид, мисли мӯе дар оташ ба худ мепечиду мепечид.

Рӯзе ба гуломаш гуфт:

- Пагоҳ дар хонаи ҳамсоя маърака, туро ба хизмат даъват мекунам. Як кор карда, корди ҳамсояро дузд, ки ба ман бисёр даркор. Ман ба ивази ин хизматат туро хурсанд мекунам.

- Охир ин чӣ хел мешудааст, ки ман чизи ҳамсояро меуздидаам, ман ин хел одат надорам! Худатон ба ман гуфтаед, ки «дуздӣ-гуноҳ» гуфт гулом.

Хӯчаинаш гуфт:

- Ту гуломи зархариди ман, амри ман ба ту воҷиб. Ман туро ба дуздӣ маҷбур карда истодаам, гуноҳат ба гардани ман.

Гулом ноилоҷ монд ва амри хӯчаинашро ба ҷо овард.

Чанд рӯз гузашту хӯчаин боз гуломашро ба пешаш ҷеғ зада гуфт:

- Ту меҳоҳӣ озод бошӣ?

- Кадом гулом намехоҳад, озод бошад!-гуфт гулом.
 - Ту мехоҳӣ соҳиби хонаю ҷой бошӣ?-боз пурсид хӯчаин.
 - Барои гулом аз ин орзу зӯртар орзуе нест!-гуфт гулом.
 - Ту мехоҳӣ зани зебое дошта бошӣ?-боз пурсид хӯчаин.
 - Ман шӯхӣ намекунам, - илова кард ӯ, ба ҳамаи ин соҳиб мешавӣ агар ба гапи ман дароию фармудаи маро иҷро кунӣ. Ҳамин сахар бо корди ҳамсоя маро мекушию мурдаамро ба кунҷи ҳавлии ӯ бурда мепартоӣ. Баъд шӯру ғавғо бардошта. мегӯӣ, ки ҳамсоя ба хӯчаинам хусумат дошт, ҳамин сахар ҷеғ зада ба ҳавлиаш бурду кушта партофт. Он тарафаш ҷӣ мешавад худат медонӣ. Ман кушта мешавам, ҳар чи дорам, ба ту мемонад.

Гулом розӣ нашуд, зорӣ кард, илтиҷоъ кард, хӯчаинаш ба гапи худ истоду ба ӯ таҳдид карда гуфт:

- Агар ба гапи ман надароӣ, ман худам туро бо дасти худам мекушам.

Гуломро чорае набуд. Гуфтаи хӯчаинашро кард. Пагоҳӣ мурдаи ӯро дар кунҷи ҳавлии ҳамсоя ёфтанд. Гулом доду фарёд бардошта, гуфт ки ҳамсоя ба хӯчаинаш қасд дошт, гапашон гурехта буд, интиқом гирифт.

Хуллас ба ӯ бовар карданду ҳамсояро дошта, бурда ба зиндон партофтанд.

Гулом озод шуд, зану ҳавлӣ ва хонаи хӯчаинашро соҳибӣ кард. Худо ба ӯ озодӣ доду молу мулку зани озодаи зебо, вале оромӣ надод: лаҳзае набуд, ки ҳамсояш аз ёдаш равад. Фикри он, ки марди бечора бе ҳеҷ гуноҳе бадном шуду гунаҳкор ва холо дар кунҷи зиндон азоби гӯрро мекашад.

Ҳеҷ набуд, ки гулом худро осуда ҳис кунаду азоб накашад. Рӯз аз рӯз тоқатшкан мешуд ин азоб ва як рӯз ӯ худро дигар нигоҳ дошта натавонисту ба маҳкамаи қозӣ рафта, воқеаи

шудагиро як-як гуфта дод. Ҳамсоия хӯчаинашро озод карданду
ӯро ба зиндон партофтанд.

- Шумо гуноҳ надоштаед, - гуфт қозӣ. - Гуломи ҳамсоиятон
ба пой ҳудаш омада ҳақиқати ҳолро гуфт.

- Бо пой ҳудаш омада, ба гуноҳаш иқрор шуда бошад, ӯро
озод мекунем! - илтимос кард ҳамсоия.

- Мо одамкушро озод намекунем! - гуфт қозӣ, - ӯ қотил
аст, бояд ҷазояшро бинад.

- Ӯ одам накуштааст, ӯ ҳасадро куштааст, ки як навъ
кирми заҳрнафс асту касро аз дарун хӯрда, нобуд мекунад, -
гуфт ҳамсоия.

Пеши қозӣ марди ҳакиме нишаста буд, гапи ҳамсоияро
тасдиқ намуду изофа кард:

- Ӯро боз хирс куштааст. Аз баҳри ҷоҳу зану боғу роғ
баромада, ин ҷо омада, ба гуноҳи худ иқрор шудан ба ин далел
аст.

Гапи ҳамсоияю марди ҳаким маъно дошт. Қозӣ фаҳмиду
розӣ шуда гулому ҷавоб дод. Гулому ҳамсоияи хӯчаинаш ба
ҳавлиҳояшон омада, ба мардум тӯю тамошо доданду ба якдигар
дӯсту бародар шуда, то охири умрашон хушу хурсанд зиндагӣ
карда гаштанд.

✓ МУЗАФФАР

Дар замони қадим як подшоҳ зиндагӣ мекард. Вай фарзанд
надошт. Як вақт занаш писар зоиду вале ба зудӣ ҳудаш вафот
кард. Подшоҳ ба фироқи занаш бисёр гам хӯрда, рӯи писарашро,
«ба марги занам сабаб шуд» гуфта, дидан намехост.

Вай бачаро ба тарбияи доя дода, фармуд, ки ӯро дар

таххона нигоҳ дошта ба ҳеҷ кас нишон надихад, ҳатто ба берун ҳам набарорад.

Бачаро Музаффар ном карданд. Музаффар солҳо дар таххона нури офтобро намедид. Ёро аз панҷсолагиаш ба хонондан сар карданд. Вай ба хондан истеъдоди калон нишон дода, дар понздаҳсолагиаш ҳамаи илмҳои муаллимаш ёд додагиро нағз аз худ кард.

Муаллим ба подшоҳ мунтазам дар бораи ақли расо ва зехни тези Музаффар хабар дода меистод, вале подшоҳ ёро дидан намехосту ба муаллим мефармуд, ки писарашро боз ҳам нағзтар хононад.

Дар охир муаллим ҳамаи чизи медонистагашро ба Музаффар ёд дода, роҳи аз ин таххона баровардани ёро ҷустуҷӯ кард.

Як рӯзи тобистон, вақте ки шӯълаи офтоб сӯзон буд, муаллим аз гумбази таххона як хиштро гирифт. Нури офтоб ба хонаи нимторик даромад. Музаффар роҳи дурахшони нурро дида, хайрон шуд ва шитобон аз ҷояш хеста, нурро дошта гирифтани шуд. Вай ҳар чӣ қадаре ки кӯшиш мекард, чизе ба дасташ намеомад.

Ҳамин дам муаллим ба назди вай даромада, гуфт:

- Вақти аз ин хонаи торик ба офтобрӯя баромадани ту расидааст. Ту бояд дунёи равшан, одаму олам, паррандаҳои осмон, аспони даванда ва рамаҳои чаррандаро бинӣ.

Музаффар берун баромада, богҳои сабз, осмони кабуд, обҳои равшанро дида, зор-зор гиря кард, ки ҳамин қадар илмхоро аз худ карда, дар бораи олами равшану зинда чизе намедонистааст.

Дар дили ӯ ҳошии ҳамон лаҳза хонаи тағизаминӣ ва шаҳри падарашро монда, ба ягон ҷой баромада рафтан пайдо шуд.

Вале муаллим Музаффарро аз роҳаш нигоҳ дошта, ба ~~писари~~ подшоҳ шитофту воқеаи шудагиро гуфта дод ва ақлу фаросати писари навраси ўро боз як бори дигар таъриф кард.

Подшоҳ фармон дод:

- Тамоми халқро аз ҳафтсола то ҳафтодсола, чамъ ~~кара~~ маълум кунед, ки ман писари донишмандам Музаффарро вориси худ эълон менамоям.

Аз қасри подшоҳ то таххона аз гилем пояндоз андохта, бо тантанаю суруду мусика Музаффарро ба назди падараш бурданд. Подшоҳ писарашро дар паҳлӯи худ шинонд.

Аз ҳамин вақт сар карда, Музаффар дар қасри падараш зиндагонӣ мекардагӣ шуд.

Як пагоҳӣ Музаффар дид, ки ҳамаи одамони шаҳр ба як тараф рафта истодаанд. Вай ҳақиқати воқеаро фаҳмиданӣ шуда, ба пеши падараш рафта пурсид.

- Писарам, имрӯз рӯзи чумъа, - гуфт подшоҳ, - дар ин рӯз ҳар кас ба бозор рафта чизҳои дарқориашро харида меравад.

Музаффар илтимос кард, ки рухсат диҳад, ба қатори мардум ба бозор рафта чизҳои дарқориашро харида биёяд.

Падараш розӣ шуд.

Музаффар кисаҳояшро аз тилло пур карда, ҳамроҳи як хизматгор ба бозор рафт.

Вай бисёр ин тарафу он тараф гашта, ягон чизи ба ҳудаш дарқориро наёфт ва ҳаставу монда шуда гашта омаданӣ шуд. Ногаҳон як марди аспсаворро дида монд, ки аспи логару баднаморо этак карда меомад. Асп ба Музаффар маъқул шуд. Музаффар нархи онро пурсид. Мардак ҳазор тилло талаб кард. Музаффар ҳамаи тиллоҳои худро дода, аспро гирифта омад.

Подшоҳ харидаи писарашро дида ханда карда, гуфт:

- Чӣ, аспи ман кам-мӣ? Ин аспи логар ба ту чӣ дарқор буд?

Музаффар чизе нагуфта, аспашро ба саисхона бурда, баста, ба аспбонон фармуд, ки нагзакак нигохубин кунанд.

Подшоҳ зани дигар гирифта буд. Моиндар Музаффарро, аз рӯзи ба қаср оварда шуданаш бад дид. Вай ҳар рӯз «харидҳои беҳудаи Музаффар туро хонахароб мекунад» гуфта ба ғуши подшоҳ меҳонд. Вале подшоҳ писарашро коҳиш намедод.

Зани подшоҳ роҳи дигари аз писари ӯгояш ҳалос шуданро ҷустуҷӯ намуд. Бо амри ӯ дар хонае, ки Музаффар истиқомат дошт аз пойгаҳ то миён чуқурӣ кофтанд. Зан ба таги чуқурӣ алмоси зиёде партофта, рӯяшро бо шолчаи тунук пӯшид.

«Музаффар аз сайру гардиш баргашта, ба чуқурӣ – ба болои алмосҳо меафтаду мемурад, ман ба болояш ҳок мебароям, ҳеҷ асараш намонанд»-мегуфт худ ба худ моиндар. Музаффар аз сайру саёҳат баргашта, ба хонаи худ рафтани шуд, вале аспаш ба хотираш омада ба саисхона рафт.

Асп тамоман лойолуд буд. Вай сарашро ҳам карда, андӯхгинуна ба рӯи соҳибаш нигоҳ мекард.

- Оҳ, аспи ман, ба ту чӣ шуд? - пурсид Музаффар.

- Музаффар – моиндарат ба қасди нест кардани ту афтодааст. - гуфт асп, - ба ман ғуш кун, вақте ки ба хонаат рафти. аз остона то ҷои нишастагии моиндарат pariда гузар. Вай мебарояд, ки чаро ту pariда гузашти? Ту ғуш, ки ба назари ман ғуш сайдеам, ки шумо шикор кардани ҳастед!

Музаффар суҳанони аспро шунида, бисёр ҳафа шуд. Вай бо димоғи сӯхта ба хонааш омад ва аз рӯи гуфтаи асп амал карда, аз остона ба пеши моиндараш pariда гузашт.

- Барои чӣ ин ҳел карди? - пурсид занак рӯяшро турш карда.

- Ба назарам ман ғуш сайдеам, ки шумо шикор кардани ҳастед!-ҷавоб дод ӯ.

Занак фаҳмид, ки Музаффар фиреби ӯро фаҳмидааст.

Музаффар бошад, бовар кард, ки аспи ғамхораш дуруст гуфта будааст.

Рӯзи дигар моиндар гуфтугӯи Музаффарро бо аспаш шунида, фаҳмид, ки асп ўро пешакӣ огоҳ кардааст ва дар қасди нобуд кардани асп афтод.

Вай худро ба касалӣ андохт. Подшоҳ табибҳои бисёре оваронд, вале ҳеҷ кадоми онҳо ба дарди ў даво карда натавонистанд. Охир як рӯз зан ба подшоҳ гуфт, ки фақат гӯшти аспи Музаффар ўро аз касалӣ халос карда метавонад.

Музаффар ҳар вақт аз сайру саёҳат баргашта аввал аз аспаш хабар мегирифт. Ҳамон рӯз вай ба саисхона даромад. ки аспаш тамоман лойолуд асту сарашро ҳам карда, ғамгин истодааст.

- Аспи вафодорам, ба ту чӣ шуд?-пурсид вай аз асп.

- Музаффар! - гуфт асп. - Моиндарат фармудааст, ки маро кушанд.-Асп ғамгин шудани Музаффарро дида, суханаширо давом дод: - Ғам нахӯр ба ман гӯш кун: пагоҳӣ, вақте ки қассоб маро куштани мешавад, ман аз саисхона баромада истода як бор шиҳа мекашам, дар нисфи роҳ бори дуҷум шиҳа мекашам. Ва вақте ки қассоб кордашро тез мекунад, бори сеҷум шиҳа мекашам. Агар ту шиҳаи маро шунида, ба ёрии ман шитоб кунӣ, ҳар ду халос мешавам, аммо агар расида набиёӣ, аввал ман ҳалок мешавам баъд ту.

Музаффар пагоҳии барвақт китоб гирифта, ба пеши муаллимаш рафт. Аммо хушаш ба шунидани шиҳаи асп банд буд. Як вақт шиҳаи асп ба гӯшаш расид. Музаффар ба ёрии ў шитофтани шуд, вале муаллимаш ўро нигоҳ дошт. Боз як бор шиҳаи асп баланд шуд, ин дафъа ҳам муаллимаш ба рафтан иҷозат надод.

Аммо вақте асп бори сеҷум шиҳа кашид, Музаффар дигар

тоқат накарда аз муаллимаш ҳам напурсиду аз хона тохта баромада, ба ёрии асп шитофт. Омад, ки аспаш бо пойҳои бастагӣ хобидаасту кассоб дар назди вай истода корд тез мекунад.

Қассоб ва шарикони ӯ Музаффарро дида, ба ҳар тараф гурехта рафтанд. Музаффар пурсид, ки ҳозир вай чӣ кор кунад.

- Аввал пой маро кушо, сонӣ аз ёлам гирифта, ба пеши падарат раву барои се бор давр зада баромадани гирди шаҳр рухсат гир. Вакте ки иҷозат дод, ба ман зину лаҷом зада, савор шав. Он тарафашро ба ҳуди ман вогузор.

Музаффар пойҳои аспро кушод, аз ёлаш гирифта ба пеши падараш бурда, гуфт:

- Падар! Иҷозат деҳ, ман бори охир ба аспам савор шуда, гирди шаҳрро давр зада бароям, баъд чӣ кунӣ, кардан гир!

Падараш не гуфта натавонист.

Музаффар аспро тоза шуст, зин зад, савор шуд. Асп бодвор парида рафт. Даре нагузашта онҳо аз назар ғоиб гардиданд.

Аспи вафодор Музаффарро ба як кӯҳи баланд бурда фароварду гуфт:

- Эй Музаффар, ман дар ин ҷо туро монда меравам, агар ман бо ту бошам маро зуд меёбанд. Як қабза ёли маро канда гир ва ҳар вақт ки ба ту даркор шавам, ё ки ба ту ягон ҳодисаи хатарноке таҳдид кунад, як тори онро дуд андоз, ҳамон замон ҳозир мешавам.

Музаффар танҳо монда пиёда рафтан гирифт. Вай аз кӯҳи баланд гузашта, як рамаи гусфандро дид. Ба пеши ҷӯпонон ки дар назди гулхан нишаста буданд, омада боадаб вохӯрдӣ кард. Ҷӯпонон ӯро ба сари дастурхонашон таклиф карда пурсиданд, ки вай аз кучост ва ба кучо меравад. Музаффар саргузашташро

як ба як гуфт. Баъд аз ин ҳамроҳи ҷӯпонон зиста, рафта-рафта як ҷавони тануманду пурқувват ва зебо шуд.

Пас аз чанд вақти дигар вай қарор дод, ки сафарашро давом дода, бахташро ҷустуҷӯ кунад. Вай либоси ҷӯпонӣ пӯшида, бо ҷӯпонон хайрухуш намуда, баромада рафт.

Рафт, рафт ва чанд вақт роҳ гашта, ба канори як дарёи калон расид. Дар лаби дарё як киштии бузург ба сафар тайёр шуда меистод. Музаффар ба киштӣ савор шуд. Киштӣ ҳаракат кард. Якбора дар об талотуме пайдо шуд. Одамони дар киштӣ будагӣ гирияю нола бардошта, ибодат кардан гирифтанд. Музаффар воқеаро фаҳмиданӣ шуда, аз онҳо пурсид. Маълум шуд, ки дар ин дарё як наҳанги бисёр калон зиндагонӣ карда. киштиҳоро дам мекашидааст.

- Акнун мо ҳалок шудем! - фарёд мекарданд одамон.

Музаффар камоне дошт, ки дар он зеҳи маҳкаме кашида шуда буд. Вай камонашро тайёр карда, моҳиро интизор шуда истод. Ногаҳон сари моҳӣ намоён шуд. Музаффар ҳамон лаҳза тир кушода, як чашмашро кӯр кард. Тири дуёми ӯ чашми дигари моҳиро аз кор баровард. Моҳии кӯр ба киштӣ ҳамла кард. Доду нолаи одамон боз ҳам баландтар шуд. Он дам Музаффар пай дар пай ҳамаи тирҳояшро ҳолӣ карда, моҳиро кушт.

Одамони начотёфта ашки хурсандӣ рехта, Музаффарро оғӯш мекарданд. Вақте ки ба канор баромаданд, ҳама ба якдигар навбат надода, Музаффарро ба меҳмонӣ чег заданд. Музаффар бошад, ҷавоб дод, ки ҳоло фурсати меҳмоншавӣ надорад.

Музаффар ба роҳи худ рафт. Чанд вақт роҳ рафта, охир ба як шаҳри зебо расид. Ин шаҳр Корф ном дошт. Аз канори шаҳр як дарё мегузашт. Музаффар ба лаби ҷӯй рафта, сандукеро дид.

Вай сандукро ба об тела дода, худаш ба даруни он даромад.

Об сандукро ба обмӯрии боғи подшоҳ гирифта овард. Сандук пешин обро баст.

Боғбон дид, ки об баста шудааст, чӣ гап шуда бошад гуфта баромада сандукро дид. Вай сандукро кашида гирифт. Музаффар аз сандук берун шуда, бо боғбон вохӯрдӣ кард ва барои ташвиши додагиаш аз ӯ бахшиш пурсид.

Чавон ба пирамарди боғбон маъкул шуд. Вай ӯро ба хонааш бурд. Музаффар дар хонаи ӯ бимонд.

Вай ёрдамчии боғбон шуд ва рафта-рафта касби ӯро нағз ёд гирифт.

Подшоҳ се духтар дошт. Духтари хурдӣ Маликадунё, духтари миёна Фотимадунё ва духтари калони Гулсум ном дош. Ҳамаи онҳо чун моҳи шаби чордаҳ зебо ва чун сарви боғ хушкӯмат буданд, чашмонашон чун олу, дандонашон чун садаф, зулфони парешонашон чун сунбул, чехраи латифашон чун барги садбарги боғ тару тоза ва зебову дилрабо буданд.

Музаффар бо амри устодаш - пирамарди боғбон ҳар рӯз бо ҳафсатан зиёд барои духтарони подшоҳ аз гулҳои навшукуфта се гулдаста тайёр мекард.

Музаффар либосҳои дарида пӯшида дар сараш шикамбаи гӯсфандро чаппа карда кашида буд. Яке аз гулдастаҳои бо камолӣ хунармандӣ бастаи ӯ ба Маликадунё маъкул шуд.

Чанд рӯз гузашт. Як пагоҳӣ Музаффар дар боғи подшоҳ истода буд. Вай «ҳеҷ кас нест» гуфта, шикамбаро аз сараш гирифт.

Ана ҳамин вақт аз паси дарахтон ӯро Маликадунё дид. Духтар Музаффарро пеш аз ин ҳам бисёр медид, вале вай ҳамеша ба назараш як кали хунук меофт.

Дар дили Малика оташи ишқ фурузон шуд. Вай рӯз аз

рӯз харобу рангпарида мешуд, вале ба ҳеҷ кас сирри дилашро намекушод.

Рӯзҳо пайдарҳам гузашта мерафтанд. Музаффар аз тахт дил меҳнат мекард, пирамард аз ӯ розӣ буд.

Як вақте се хоҳарон як ҷо нишаста, дар бораи шавҳар сухан ронданд. Хоҳарон гуфтанд, ки падарашон дар бораи ояндаи онҳо парвоя надорад ва қарор доданд, ки инро ба ӯ хотиррасон кунанд. Рӯзи дигар ҳар кадомашон ба рӯи лаганд яктогӣ харбуза монда, ба пеши падарашон рафтанд. Гулсум харбузаи пухта гузаштагӣ, Фотимадунё пухтагӣ ва Маликадунё харбузаи ним пухтаро гирифт. Онҳо ба пеши падарашон даромада, таъзим карда, харбузаҳоро ба пешаш гузоштанд.

Подшоҳ аз ҳар кадом харбуза як қаламӣ бурида, хӯрданӣ шуд, аммо вазири кӯҳансоли доно ӯро нигоҳ дошта гуфт:

- Эй подшоҳи аъзам, ин харбузаҳоро барои хӯрдан наовардаанд.

- Набошад барои чӣ? - пурсид подшоҳ.

- Харбузаи пухта гузаштагӣ, - гуфт вазир, - нишонаи он аст, ки Гулсум арӯсӣ шудааст. Харбузаи пухтагӣ аломати он аст, ки айёми хуши духтарии Фотимадунё ҳам ба охир расида истодааст. Харбузаи нимхоми Маликадунё овардагӣ нишонаи он аст, ки вай бо вучуди ҳанӯз ҷавон буданаш, ихтиёри шавҳар дорад.

Подшоҳ охи сарде кашида гуфт:

- Илоҷе нест, онҳоро шавҳар додан зарур аст! Вай фармуд, ки халқро ҷамъ кунанд. Духтарон дар рӯи ҳавлии болохонаи қаср истода, ҳар кадомашон сеbero дар даст нигоҳ медоштанд. Себҳоро ба каси дилхоҳашон додани онҳо лозим буд.

Ҷавонон бо навбат аз бари айвон мегузаштанд. Гулсум писари вазир, Фотима писари қозикалонро интиҳоб кард. Маликадунё бошад ба касе себ надод.

Ҳамаи ҷавонон гузаштанд. Фақат кали боғбон дар хонааш нишаста, дар бораи ба назди қаср омадан фикр ҳам намекард. Охир ўро ҳам маҷбур карданд, ки аз бари айвони қаср гузарад. Маликадунё ба вай себашро дод.

Подшоҳ аз шарм сарашро ба замин ҳам намуд. Ҳамаи дарбориён рафтори духтари хурдии подшоҳро масхара мекарданд.

Подшоҳ ба домодҳои калонаш боғу рамаҳо бахшида, ба домоди аз ҳама хурдӣ бошад, фақат чувозхонаи кӯхнаро дод. Дар як тарафи чувозхона аз чигит равған мекашиданд, дар тарафи дигар боғбони кал бо занаш зиндагӣ мекард.

Рӯзҳо, ҳафтаҳо, моҳҳо мегузаштанд, вале ҳеҷ кас аз ҳоли Музаффару зани ӯ хабар намегирифтанд.

Як вақт домодҳои подшоҳ ба шикор баромаданӣ шуданд. Музаффар ба занаш фармуд, ки ба пеши падараш рафта, як корд, як асп ва тиру камон талабида ояд.

- Ман ҳам бо домодҳои калонӣ ба шикор меравам, - гуфт ӯ ба занаш. Малика пеши падараш омада, таъзим карду илтимоси шавҳарашро расонид.

- Гум шавед аз назарам! - фарёд кард подшоҳ. Аммо вазири пири доно таскин дода гуфт:

- Гурги кушта шударо пӯсташ мемонад. Иҷозат диҳед, равад, шояд чизе биёрад.

Подшоҳ ба гапи вазир даромада, ба домоди калаш як корди дамаш гаштагӣ, як аспи лоғар ва камони кӯхна тақдим карда, иҷозат дод, ки ба шикор равад.

Кали боғбон ба аспи лоғар зин зада, ба шаҳр даромад. Мардум ўро масхара мекарданд, бачагон аз қафояш давида, хандакунон санг мепартофтанд. Музаффар ба ҳамаи ин аҳамият надода, ба роҳаш мерафт. Вай аз шаҳр баромада, ба

болои кӯхи баланде баромад. Дар он ҷо аспро ба дарахт ба як тори ёли аспи дӯстдоштаи худро дуд андохт. Тори ёл сӯи хамона асп ҳозир шуд. Ба асп зину афзоли зебое задагӣ ва рӯи зин пӯшоки гаронбаҳо бастагӣ буд. Музаффар либоси гаронбаҳоро пӯшида, ба асп савор шуду аз паси домода калонӣ рафт.

Вай ба онҳо расида салом доду баъд гузашта расид. Домодҳои калонӣ ўро нашинохтанд.

- Ин ҷавони зебои либосҳои пурқиммат пӯшидагӣ бошад? - мепурсиданд онҳо аз якдигар.

Музаффар дар роҳаш на ҳайвонеро вохӯрду на паррандаро. Вай ҳамин хел ба як кӯхи баланд расид. Сарашро бардошт дар қуллаи кӯҳ мӯйсафедеро дид.

- Эй ҷавонмард, дар ин ҷо ба ту чӣ даркор аст? - пурсид мӯйсафед.

- Ман шикоркунӣ омадам! - ҷавоб дод Музаффар.

- Ин хел бошад, ин ҷо баро! - гуфт мӯйсафед. Музаффар аспро маҳмез зад ва дар як лаҳза ба қуллаи кӯҳ баромад. Вай мӯйсафед бо адаб салом дода, вохӯрдӣ кард, дар бораи барои нагирифтани шикораш шикоят намуд.

- Ана, ин оҳуҳоро шикор кун! - гуфт мӯйсафед ба Музаффар навозишкорона табассум карда.

Музаффар бо ҷолокӣ ҷор охуро зада ғалтонду ба қандар пӯсташон сар кард.

- Гӯшти инҳо талх асту шикамбаашон бомазза! - гуфт мӯйсафед маънидор табассум карда.

Ҳамин вақт домодҳои калонӣ ҳам омада монданд. Онҳо ба қуллаи кӯҳ баромада натавонистанд.

- Чашматонро пӯшед!-фарёд кард ба онҳо мӯйсафед. Онҳо мисли Музаффар ба қуллаи кӯҳ баромада бо мӯйсафед вохӯрд.

болои кӯҳи баланде баромад. Дар он ҷо аспро ба дарахт баста, як тори ёли аспи дӯстдоштаи худро дуд андохт. Тори ёл сӯхта, ҳамоно асп ҳозир шуд. Ба асп зину афзоли зебое задагӣ ва дӯст рӯи зин пӯшоки гаронбаҳо бастагӣ буд. Музаффар либосҳои гаронбаҳоро пӯшида, ба асп савор шуду аз паси домодҳои калонӣ рафт.

Вай ба онҳо расида салом доду баъд гузашта рафт. Домодҳои калонӣ ўро нашинохтанд.

- Ин ҷавони зебои либосҳои пурқиммат пӯшидагӣ ки бошад? - мепурсиданд онҳо аз якдигар.

Музаффар дар роҳаш на ҳайвонеро вохӯрду на паррандаеро. Вай ҳамин хел ба як кӯҳи баланд расид. Сарашро бардошта, дар қуллаи кӯҳ мӯйсафедеро дид.

- Эй ҷавонмард, дар ин ҷо ба ту чӣ даркор аст? - пурсид мӯйсафед.

- Ман шикоркунӣ омадам! - ҷавоб дод Музаффар.

- Ин хел бошад, ин ҷо баро! - гуфт мӯйсафед. Музаффар аспро маҳмез зад ва дар як лаҳза ба қуллаи кӯҳ баромад. Вай ба мӯйсафед бо адаб салом дода, вохӯрдӣ кард, дар бораи барор нагирифтани шикораш шикоят намуд.

- Ана, ин охӯҳоро шикор кун! - гуфт мӯйсафед ба Музаффар навозишкорона табассум карда.

Музаффар бо ҷолокӣ чор охӯро зада галтонду ба кандани пӯсташон сар кард.

- Гӯшти инҳо талх асту шикамбаашон бомазза! - гуфт мӯйсафед маънидор табассум карда.

Ҳамин вақт домодҳои калонӣ ҳам омада монданд. Онҳо ба қуллаи кӯҳ баромада натавонистанд.

- Чашматонро пӯшед! - фарёд кард ба онҳо мӯйсафед. Онҳо мисли Музаффар ба қуллаи кӯҳ баромада бо мӯйсафед вохӯрдӣ

карданд. Музаффар ба сӯи онҳо нигоҳ кард, вале чизе нагуфт. Домодҳои калонӣ охӯҳои пӯсткандаро дида ҷавонмарди ношиносро илтимос карданд, ки ақаллан ягонтаашонро ба онҳо фурӯшад.

- Гӯшти хар чораширо гиред, - гуфт Музаффар. - ба ман фақат шикамба ва калаю почашро монед мешавад.

Домодҳои калонӣ хурсандона гӯштҳоро гирифта, хайрухуш карда рафтанд.

Музаффар шикамбаву калаю почаро ба хӯрчинаш андохт, хӯрчинро бар рӯи зин партофт ва ба мӯйсафед ташаккур гуфт, ба асп савор шуду зуд аз домодҳои калонӣ гузашта рафт.

Домодҳои калонӣ аз пушти ӯ нигоҳ карда, «ачабо, ин ҷавони ношинос кӣ бошад», гуфта хайрон шуда монданд. Онҳо ба аспи ӯ зину абзори он ва пӯшокҳои гаронбаҳои ҷавон ҳасад мебурданд.

Музаффар ба пеши аспи логар расида, хӯрчинро гирифта, ба болои он партофт ва либосҳои пештараашро пӯшида, бо аспи дӯстдоштаи вафодори худ хайрухуш карда, ба хонааш рафт. Хӯрчин шикаф буд ва ахлои шикамбаҳо аз хӯрчин ба поён мерехт. Музаффар ба шаҳр даромад, одамон аз пушти ӯ ботамасхур фарёд мекарданд.

- Домоди подшоҳ аз шикор ахлои оварда истодааст!

Музаффар ба хонааш расида, ба занаш фармуд, ки хеста каллашӯрбо пазад. Баъд зан гапи шавҳарашро гирифта, ба таги коса камакак ахлои шикамба партофта, аз болояш нон реза кард ва косаро бо оби шӯрбо пур кард, калаю почай охуро дар рӯи як нон ҷудо монда, ба падараш бурд.

Домодҳои калонӣ аз гӯшти оху шӯрбоҳои равшанин пазонда. бо ду дасти адаб ба подшоҳ бурда доданд, онҳо шикорашонро таъриф намуда, дар бораи аз сайёд харидани гӯшти оху хомӯш монданд.

Подшоҳ домодҳои дӯстдорашро бо рӯи кушод пешвоз гирифт, аввал шӯрбои домоди калони ро чашида дид, шӯрбо ба назараш талх намуд. Подшоҳ шӯрбои домоди миёнаро чашида дид ва ӯ ҳам бемазза ва талх буд. Дили подшоҳ ҳатто беҳузур шуда, фармуд, ки шӯрбоҳояшонро ба ягон ҷои дуртаре бурда партоянд.

Дар ин вақт Маликадунё каллашӯрбои пухтагиашро оварда, аз падараш илтимос кард, ки нону намаки ӯро ҳам чашида бинад. Подшоҳ гуфт:

- Таоми домодҳои дӯстдоштаам ҷудо талх буданд. Таоми ту аз онҳо ҳам талхтар будагист. Хӯроки овардагитро гирифта рав, намехӯрам!

- Эй ҳокими бузург! - гуфт вазири доно ба подшоҳ. - Аз хӯрок рӯй гардондан нағз не, нону намаки ҳар касро ҳурмат кардан даркор. Қошук гиред, мазаашро чашида бинеду баъд гардонда фиристед.

Подшоҳ ҳеҷ вақт гапи вазири донои худро намегардонд. Вай қошукро гирифта, шӯрбои Маликадунёро чашида дид. Як қошук хӯрд, ду қошук хӯрд, се қошук хӯрд, шӯрбо маъкул шуда монд. Подшоҳ аз хӯрдан боз истода, гуфт:

- Духтарам, шӯрбои ту ба ман мазза дод, лекин ҷӣ хел ба даруни коса ин ахлот афтодааст?

- Падари азиз, - гуфт Маликадунё, - охир мо бо мол дар як ҷой зиндагӣ мекунем! Хонаи мо аз саргин пур аст, тавре шуда ба дег афтода мондааст-дия.

Подшоҳ шарм дошт ва фармуд, ки ба домоди калаш ҳам хонаи беҳтар диҳанд, аммо аз хонаи домодҳои калонӣ нағзтар набошад.

Дар ҳамсоиягии шаҳри Корф мамлакати Торочподшоҳ воқеъ шуда буд. Торочподшоҳ яке ба Маликадунё хостгор фиристонда, ҷавоби рад гирифта буд.

Овозаи ба як кали боғбон додани Маликадунё ба гӯши Торочподшоҳ ҳам расид. Торочподшоҳ саҳт ранҷид ва бисёр хашмгин шуда, чунин лашкари зиёде ҷамъ кард, ки миқдораш чун барф дар зимистон буд ва бо ин лашкар ба Корф ҳучум намуд.

Подшоҳи Корф пир шуда буд, вай аз воқеа хабардор шуда. домодони дӯстдоштаашро ҷеғ зада гуфт:

- Эй ҷавонмардон, ватанатонро мудофия кунед!

Домодон аввал тарсида аз ҷанг даст кашиданд, вале тамоми халқи шаҳри Корф бар зидди Торочподшоҳ бархост ва танҳо баъди ин онҳо аз пинҳон шудан шарм карда, ба ҷанг миён бастанд. Музаффар аз ҳучуми душман хабардор шуда, ба занаш гуфт:

- Зуд ба пеши падарат рафта, илтимос кун, ки аспу шамшеру камон диҳад, ман ба ҷанг меравам!

Маликадунё ба пеши падараш омада, илтимоси шавҳарашро расонид. Подшоҳ ханда карда гуфт:

- Рафта ба шавҳарат гӯй, ки ягон ҷои хилватро ёфта баҳузур хоб кунад. Ҷанг кардан аз дасти вай намеояд!

Маликадунё ҷавоби падарашро ба шавҳараш гуфт.

Он вақт Музаффар аспи ҷувозхонаро гирифта, ба ҳамон кӯҳи баланд равон шуд. Вай аспро дар он ҷо ба дарахте басту мӯи аспи дӯстдоштаи худро дуд андохт. Ҳамон лаҳза асп бо зину афзоли қимматбаҳо, бо пӯшоки зебо ва бо тамоми аслиҳаи ҷангӣ ҳозир шуд.

Музаффар бо либоси аслиҳаи ҷангӣ, сипару найза дар даст ва тиру камон дар китф омада, ба майдони ҷанг даромад. Баҳодури ношиносро дида, ҳама ҳайрон шуданд. Музаффар бошад, чунон ҷасурина ҳамла кард, ки лашкари душман дар як дам тарсону гурезон шуд. Торочподшоҳ, дид ки мағлуб

шуда истодааст, аз хиргоҳаш берун шуда, ба тарафи баҳодури фирӯзманд тир андохт. Тир дасти рости ўро шикоф кард. Подшоҳи Корф чароҳатдор шудани баҳодури далерро дида, зуд ба назди ў асп давонда омад ва дасти ўро бо рўймоли шоҳиаш баста монд. Баҳодур аз нав ба ҷанг даромад.

Ҷанг бо ғалабаи ҷанговарони Корф ба охир расид. Аммо дар охири ҷанг баҳодури ношинос ғоиб шуда рафт. Вай вақти шом ба пеши занаш омада хоб кард.

Маликадунё намедонист, ки ҷавони ин қадар бошарафона ҷанг кардагӣ шавҳари ў буд. Вай ногоҳ дар банди дасти шавҳараш рўймоли хунолуди подшоҳро дида монда, фаҳмид, ки он баҳодуре, ки Торочподшоҳро мағлуб кард, шавҳари ҳудаш будааст.

Маликадунё ҳайрону хурсанд шуда, ба пеши хоҳаронаш рафта воқеаро гуфт. Хоҳаронаш бовар накарда ўро мазок намуданд.

Подшоҳ ба муносибати ғалаба ҷашн ташкил карда, тамоми халқро, аз ҳафт то ҳафтодсола даъват кард. Вай дар байни ҳозирон наҷотдиҳандаи шаҳр—баҳодури далерро ҷустуҷӯ мекард, аммо ў дар байни мардум набуд.

Фақат дар охири ҷашн шавҳари Маликадунё ба қаср омад. Вай ба китфаш ҷомаи зарбофти қимматбаҳое партофта буд, сари ҷингиламўяшро тўппии Маликадунё духтагӣ зиннат меод, дар дасти росташ рўймоли шоҳӣ печондагӣ. Подшоҳ ба ҷашми худ бовар намекард, ҳеҷ бовар ҳам накарда наметавонист, ки як кали сараш қалахш бастагӣ домоди бадмедидагиаш ҳамон баҳодуре буд, ки шаҳри Корфро шўҳратманд гардонд. Вале рўймоли шоҳии дирӯз ба дасти ҷавонмарди фирӯзманд бастагиаш шубҳаи ўро бартараф кард. Подшоҳ ноилоч эътироф намуд, ки духтари хурдиаш хато накардааст ва ў ба

ин муносибат аз нав тӯи пурдабабаю хурсандибахше барпо кард.

Шумо ин ҷо будеду мо ҳам расидем, як себу як пой мургча болои токча, касе зуд хезад, гирифта меҳӯрад!

ТОҲИР ВА ЗҶҲРО

Буд-набуд, як подшоҳ буду як вазир. Ҳарду фарзанд надоштанд. Фақат, вақте ки мӯи сарашон мошу биринҷ шуда, синнашон ба як ҷо расид, занҳояшон умедвор шуданд. Шоҳу вазир хурсанд шуда, зуд-зуд базму зиёфат меоростагӣ, ҳар моҳ як бор, ду бор ба шикор мерафтагӣ шуданд.

Рӯзе дар як дараи кӯҳсор шикор мекарданд, ки вазир оҳуи даргузареро дида, аз ақибаш асп ронд. Оҳу боазоб мегурехт. Вазир нишон гирифта, тир парронданӣ шуда дид, ки шиками оҳу калон: оҳу ҳомиладор буд. «Зани ман ҳам ҳамин барин дучон аст, хуб намешавад, агар ман модару фарзандро нобуд кунам!» гуфта, тир напарронда пас гашт. Подшоҳ ҳайрон шуда пурсид:

- Эй вазир, чаро аз чунин сайде даст кашидӣ?

Вазир сабабашро гуфта дод.

- Кори хуб кардӣ, гуфт подшоҳ,—кори савоб кардӣ.

Шоҳу вазир он рӯз якчанд кабк зада, пар канонда, кабоб пазонда хӯрда нишаста буданд, ки подшоҳ оҳуи ҳомиладорро ба хотир оварда, ба вазир гуфт:

- Дӯсти азиз, солҳост, ки ту ба ман ёру бародар барин хизмат мекунӣ, ба ин хотир ман қарор додам, ки агар занҳои ҳардуюмон писар зоянд, коре бояд бикунем, ки онҳо монанди

ману ту дӯсти ҷонӣ бошанд, агар зани ту духтар зояд, духтарат келини ман, агар зани ман духтар зояд, писарат ба ҷои ман подшоҳ ва духтарам келини ту мешавад.

Ин гапҳо аз таги дили вазир буданд, вай хурсанд шуд. харду аҳду паймон бастанд.

Рӯзи дигар хабар расид, ки чашми занҳои вазиру подшоҳ равшан шуд. Вазир писардор шуду подшоҳ духтардор. Вазир бисёр хурсанд шуда:

- Шукр, сад бор шукр!—гӯён асп давонда ба хонааш омад.

Ба хонааш омаду писараки навзодашро ба даст гирифта. бӯса кард, ба дидааш молид, «чӣ хушбахтист, ки дар зиндагиам рӯи фарзандро медидаам!» гуфта писарашро бардошта, ба назди подшоҳ равон шуд.

Подшоҳ ин замон аз шикор баргашта буд. Вазир дар як дасташ писарчааш, ба дасти дигараш духтари ба парчаҳои зарбоф печонидаи подшоҳро, гирифта, бӯса карду писарро Тохир ва духтарро Зӯхро ном монд.

Солҳо мегузаштанду Тохиру Зӯхро калон мешуданд. Онҳо ҳамеша дар хонаву кӯча, дар сари дастархон, ҳангоми сайру гашт дар чорбоги дилевези подшоҳӣ ҳамроҳ буданд ва вақте ки ба синни мактабхонӣ расиданд, ҳар ду ба як мактаб доданд.

Подшоҳ бо вазир чун бо қудои худ меҳрубон буд ва ин ҳолат ба ниҳоди душманони вазир - падари Тохир оташи рашку ҳасадро фурӯзон кард. Дили чун таги деги сиёҳи онҳо лабрезии заҳру кина шуд. Кор ба ҷое расид, ки назди подшоҳ дар бораи вазир ва писари ӯ бадгӯйҳо карданду гуфтанд:

- Эй подшоҳи муаззам! Духтари дар ҳусн беҳамто ва дар ақлу дониш беназири шумо сазовори подшоҳест, ки ба шарофати ӯ мулк васеъ, давлат пуриқтидор ва шӯҳратманд хоҳад шуд.

Ин гапхо ба подшоҳ беасар намонданд. Вай дар ин бора бисёр фикру хаёл мекардагӣ шуд. Рафта-рафта дили ӯ аз вазир хунук шуд, дар касди нест кардани ӯ афтод.

Як рӯз вақти шикор тири яке аз қарибони подшоҳ «хато хӯрда». байни ду шонаи вазирро шикоф кард, ҳамон лаҳза чашмони вазир пӯшида шуданд ва ӯ дигар рӯи фарзанди монанди чону дил азизашро надид.

Подшоҳ дар назди мардум худро мусичаи бегуноҳ нишон дода, часади шахси як вақтҳо дӯсти ҷонӣ хондаашро бо дабдабан тамои ба хок супурда, азо гирифт.

Ин замон дар болои лаби Тоҳир мӯи навсабзи сип-сиёҳ дуд мекарду дар шахси ӯ ҷавони нозанин ва зебоқомате ба балоғат мерасид. Марги ногаҳонии падар ҳама гуна хаёлҳои ҷавониро аз сари ӯ дур андохт. Фақат ишк, ишки Зӯхро монанди гули дилафрӯзе батароват дар дили ӯ тугён мекард.

Подшоҳ инро медонист. Бинобар ин ба балоғат расидан ва аз рӯи одоб набудани оқибати вохӯриҳои Тоҳиро Зӯхроро баҳона карда, фармон дод, ки онҳо дидорбиниро манъ кунанд.

Фармони подшоҳро иҷро карданд. Аммо Тоҳирро токати ҷудой набуд. Вай ба умеди дидори Зӯхро гирдогирди қасри подшоҳ мегашту хитобкунон мегуфт:

*Назар ба ҳоли моён кун,
Ниқоб аз рӯй парешон кун,
Рухи худро намоён кун
Шавад ҷонам фидои ту.*

Аммо аз Зӯхро садо нашунида, бо дарду алам навха мекард.

Эй бути нозанини ман,
Дасти манасту доманат.
Сарви суманбарини ман,
Дасти ман асту доманат.
Бори ғамат ба гарданам,
Дасти ман асту доманат.
Чони ман аст дар гудоз,
Дасти ман асту доманат.
Дарди дилат бикун ту боз
Дасти ман асту доманат.

Суруди дилхароши Тохир ба гӯши одамон мерасид. Дар атрофи ӯ чамъ шуда, ба чавони номурод изхори ҳамдардӣ карда, подшоҳи берахмро, ки писари вазирашро гирифтори чунин ҳоле сохта буд, маломат мекарданд.

Шамъи ман аст рӯи ту, -месуруд Тохир,
Умри ман аст мӯи ту,
Ёди ман аст кӯи ту,
Дасти ман асту доманат,
Киблаи ман сарои ту,
Каъбаи ман ҳавои ту.
Рӯяму хоки пои ту,
Дасти ман асту доманат.
Аҳду вафо намекунӣ,
Тарки ҷафо намекунӣ.
Ба мо нигоҳ намекунӣ,
Дасти ман асту доманат.

Ин хангом подшоҳ ба тахти заррин нишаста, вакилони яке аз золимтарин ва зӯртарини шоҳони замони худ Сияҳбаҳодурро

интизорӣ мекашид. Даре нагузашта, вакилон ҳам омаданд, номаи подшоҳашро ба дасти ӯ дода, мунтазири ҷавоб шуданд. Дар нома навишта шуда буд:

«Чанд сол интараф фиристодагони ман дар ин олам гашта, барои ман арӯси мувофик мечустанд. Дар ҳеҷ ҷо духтаре мисли духтари ту пайдо накарданд. Бинобар ин ман қарор додам, ки духтари туро ба занӣ гирам. Агар рози шавӣ, бо хушу хурсандӣ хеш мешавем, агар розӣ нашавӣ, ба ҷанг тайёр шав!»

Подшоҳ ин хатро хонда, ба фиристодагони Сияҳбаҳодур гуфт, ки ду-се рӯз нагузашта, ҷавоби номаро мефиристам. Сипас подшоҳ вазиронашро пеши худ хонда, маслиҳат пурсид. Вазирон ҳама бо як овоз гуфтанд, ки:

- Сияҳбаҳодур подшоҳи тавоно ва бузург аст. Шуморо ҷуз ризоят додан ба ӯ илоҷи дигаре нест.

Ин маслиҳат муддаои дили подшоҳ буд. Ӯ вазиронашро ҷавоб дода, духтараш Зӯҳро ро ҷеғ зада оваронид.

- Духтари азизам, - гуфт, - туро муборакбод мекунам. Зӯртарин подшоҳи олам Сияҳбаҳодур ба ту хостгор фиристод. Ту хушбахтӣ, ки зани подшоҳи бузург мешавӣ.

Зӯҳро ларзид, сурх шуд, кабуд шуд:

- Не! Не! - гуфт. - Ман ғайр аз Тоҳир ба каси дигаре намерасам. Ман ӯро дӯст медорам, бо ҷону дил дӯст медорам, бе ӯ зиндагӣ бар ман ҳаром аст.

Подшоҳ ҳашмгин шуда, гуфт:

- Ақлатро ба кор андоз, духтарам! Тоҳир кӣ? Як бепадар аст, ӯ нохуни пои Сияҳбаҳодурро баробар шуда наметавонад. Ӯро аз хотир барор!

- Раҳм кунед, падари азиз! - гуфт Зӯҳро. - Тоҳир ба ҷони ман баробар аст. Агар хоҳед духтаратон бадбахт нашавад, аз ниятатон гардед!

Подшоҳ гапи ин духтари гадоиашро шунида, ба андеша афтоду гуфт:

- Хайр духтарам, ту рав ман фикр мекунам.

Зӯхро рафт. Подшоҳ вазиронашро пеши худ хонд. Вай бо онҳо мазмуни гуфтугӯяшро бо духтараш гуфта дод.

Гуфтанд:

- Тохирро назди Зӯхро бад карда нишон додан лозиму баъд аз пойтахт рондан. Зӯхро дилаш хунук мешаваду ба арӯсии Сияхбаходур розигӣ медихад.

- Бехтараш Тохирро чег зада, насихат кунем, бигӯем, ки аз роҳаш гардад.

Подшоҳ вазиронашро ҷавоб дода, Тохирро назди худ хонд. Дили Тохир аз илтифоти ногаҳонии подшоҳ лабрези умед шуд, вале суҳанони подшоҳро шунавида, тарбуз ба бағалаш афтод. Подшоҳ ба ӯ гуфт, ки аз Зӯхро даст кашида, аз шаҳр баромада равад.

- Не! – гуфт Тохир. – То чон дар бадан дорам, дасти ману домони Зӯхро.

- Хаёли хомро аз сарат дур кун! - амр кард подшоҳ.

Тохир дар ғазаб шуда гуфт:

- Ту золимӣ, падари маро куштӣ, модари бечораамро бева ва фарзанди ягонаи ӯро یتим кардӣ! Акнун меҳохӣ ман ба гапи ту даромада, тарки ишқ кунам. Тушбераро хом шумурдаӣ.

Подшоҳ ин суҳанонро шунавида, фармон дод, ки дасту пою чашми Тохирро баста, ба ҷои дуре бурда партоянд ва агар ягон рӯз баргашта ояд, ба шаҳр роҳ надиханд. Баъд аз ин подшоҳ як кампири золро ба пеши духтараш равон карда гуфт:

- Рафта ба духтарам гӯй, ки Тохир дар ҳаққи ману вай носазоҳо гуфта, моро дашном дода баромада рафт.

Кампир ин гапҳоро бурда ба Зӯхро расонид. Зӯхро, ки ба ҳар хабаре дар бораи Тохир бесаброна интизор буд, суҳанони

кампиirro шунавида. аввал аз Тохир ранчид. Баъд хислатҳои Тохир. меҳрубониҳои ӯ, дӯстиашон аз бачагиро ба хотир оварда, шубҳа карду қарор дод, ки то ҳодисае ба сараш наояд. ба маҳбубаш содиқ хоҳад монд

Подшоҳ бошад, Тохирро аз пойтахт ронда, хотирчамъ шуда, ба Сияҳбаҳодур навишт, ки хушбахт аст, духтарашро ба бузургтарин подшоҳи олам хоҳад дод.

Сияҳбаҳодур номаро гирифта, хост Зӯҳроро бинад.

Рӯи чун моҳи тобон, қомати мавзун ва чашмони шаҳлои пурҷозибаи ӯро дида хуш аз сари Сияҳбаҳодур париду дар дили сиёҳаш муҳаббат лона гузошт.

- Ба ивази ин духтари нозанин, - гуфт ӯ ба падари Зӯхро, - ҳар чӣ меҳохӣ, аз ман мегири!

Падари Зӯхро хурсанд шуда гуфт:

- Барои ман ҳаминаш бас аст, ки шумо барин як подшоҳи оламу султони муаззам домодам мешавед. Беандоза сарафро-зам ман!

Ин суҳанон дили Зӯхроро чун тири заҳролуд бисӯзонданд.

- Ин хел намешавад! - фарёд кард ӯ. - Ман Тохирро дӯст медорам. Тохир барои ман аз ҷон ширинтар асту гиромитар аз ҷаҳон.

Подшоҳ гуфт:

- Тохир туро дӯст намедорад, аз ту дил канда баромада рафт.

- Бовар намекунам! - гуфт Зӯхро. - Тохир ин хел одам не!

Сияҳбаҳодур, ки аз ишқи Зӯхро ва Тохир хабар надошт, суҳанони ӯро шунида гуфт:

- Ин тавр бошад, ман чил рӯз мунтазир мешавам, бовар дорам. ки дар ин муддат Зӯхрои нозанин аз Тохиру аз муҳаб-

бати худ ба ӯ безор шуда, маликаи дилороми ман мешае
Шарт ҳамин!

Навкарони подшоҳ Тоҳирро баста, ба як канори дурдас
мамлакат, ба биёбони бегиёҳ бурда, партофта буданд.

Зӯхро бошад, тавассути канизаконаш корвоҳоро илтимос
мекард, ки ҳар кучо раванд. Тоҳирро бичӯянду хабаре аз
биёранд.

Кори Зӯхро рӯз то шаб гиря буд, рӯи мичғони хамидааш
ва рухсори чун барги гул латифу зебояш беист дурдонаҳои ашк
медурахшид. Ӯ мегиристу мегуфт:

*Хобам намебарад, ки хобат биам.
Дар курта намегунҷад, тани мискинам.
На шаб қарор дорам, не рӯзи дароз,
Таҳсин, ки намекафад дили сангинам.
Дурӣ зи ману зи ман саломат бодо.
Ҷону дили ман фидои номат бодо.
Ман бе ту нафас намекашам бар олам,
Бе ман ту нафас кашӣ, ҳаромат бодо!
Ин кӯли дароз об надорад, чӣ кунам?
Ду чашми сарам хоб надорад чӣ кунам?
Ду чашми сарам роҳи туро менигарад,
То ту меояӣ, ҷабр аз сарам мегузарад.*

Сорбонҳо ҳар ҷо, ки рафтанд, ба умеди ба гӯши Тоҳири
номурод расидан суруди дилхароши Зӯхроро мехонданд.

Тоҳир бошад дар биёбони хушку хароб гушнаву ташна
мегашт. Танҳо муҳаббати Зӯхрои азизаш мадори дилаш буд.

Як рӯз дар доманаи кӯҳе қадам мезад, ки навҳаи дилхароше
ба гӯшаш расид. Навҳагар гаштаву баргашта номи ӯро ба забон

мегирифт. Тохир хайрон шуда, сӯи сароянда шитофт. Наздик шуда дид, ки корвоне мегузараду яке Тохирро ёд карда, бо оханги шӯрангезе месарояд:

*Эй Тоҳири хоружор,
Зӯхро ба ту интизор,
Бо дили пора-пора,
Бо дидаи ба раҳ чор.
Ғами ўро канор нест,
Дили ўро қарор нест,
Бахти ўро барор нест,
Бе Тоҳири дилафгор.
Хоби сараш парида,
Шодӣ аз ў рамида.
Қомати ў хамида,
Зи дарди ҳичрати зӯр.*

- Эй одами нек, - гуфт Тохир, - аз суруди дили Зӯхрои меҳрубонамро мешунавам, гӯй, ки аз кучо меоӣ ва ин сурудро аз кӣ шунидаӣ?

- Аз кӣ мегӯӣ! Аз худи Зӯхрои нозанин. Вай ба мо фармудааст, ки сар то сари олам гардему Тоҳири азизашро суроғ кунем, агар дар ягон ҷо дида монем, гирифта барем.

Тохир хурсанд шуда гуфт:

- Тоҳири хоружор, Тоҳири дилафгор манам.

- Ин тавр бошад, - гуфт корвонӣ, - ба ин уштур савор шав, мо туро пеши Зӯхро мебарем.

Корвон равон шуд. Чанд шабу чанд рӯз гашта, ба манзили барои Тоҳир азизу дилхоҳ расиданд.

Баргаштани Тохирро шунида, мурги дили Зӯхро зинда шуд. Вай маҳбуи хаставу хароби беҳолашро ба бошишгоҳ

бурд. Вале хушбахтии дилдодагон дер напоид. Ҷосусони Сияхбаходур аз баргаштани Тоҳир хабар ёфта, ин хабарро ба ӯ расониданд. Ҳамон замон Сияхбаходур ба падари Зӯхро эътирознома фиристод.

«Тоҳир баргашта, чанд вақт аст, ки бо духтари ту айшу ишрат доштааст, агар ӯро нест накуни, тахту тоҷатро зеру забар карда, ҳам сари туро мегираму ҳам сари духтаратро!»

Подшоҳ саҳт тарсида ва ҳамон замон вазиронашро ҷеғзада, маслиҳат пурсид:

- Аз Тоҳир халос шудан лозим!—гуфт вазири дасти рostaш. -Куштани ӯ убол аст, ҳар чи набошад писари вазиратон, лекин агар ба сандуке андохта, ба дарё партоем, гум шуда мераваду дигар гашта намеояд.

Ин фикр ба подшоҳ маъкул шуд. Вай дуредгархоро фармуд, ки як сандуқи калон созанд. Баъд Тоҳиру сандуқро ба лаби дарё оварданд. Зӯхро ғамгину маъюс расида омада, ба чашми гирёну дили бирён ба Тоҳир нигоҳ карда гуфт:

*Чашми бади кас ҳеҷ ба чашмат нарасад,
Оташ ба вуҷуди шиқнарастат нарасад.
Мардуми ҷаҳон ҳама дуо мегӯянд:
Ҳар ҷо рафтӣ, ҳеҷ шикастат нарасад.*

Тоҳир гашту гуфт:

*Зулфи сиёҳат мусалсалои дили ман,
Лаъли лабат гираҳкушои дили ман.
Ман дил надихам ба кас барои дили ту.
Ту дил надихӣ ба кас барои дили ман.*

Зӯхро дар ҷавоб гуфт:

*Дарё, ки калон шавад, адояш кӣ кунад?!
Ду дил, ки яке шавад, ҷудояш чӣ кунад?!
Ду дил, ки яке шавад, ҷудояш мушкил,
Ҳар кас, ки ҷудо кунад, ба ғам дар монад!*

Тохир гуфт:

*Ба ҷонон алвидоъ гуфтему рафтем,
Ба ҷони дил дуо гуфтему рафтем.
Ҳамон ёре, ки бо мо буд улфат,
Ниғаҳ дорад худо гуфтему рафтем.*

Подшоҳ ин ҳолро дида, фармуд ки зудтар ба сандук андозанду маҳкам карда, ба дарё партоянд. Навкаронаш фармони ӯро иҷро карданд. Сандук лап-лапкунон рӯ-рӯи об равон шуд ва дере нагузашта ғайб зад.

Рафт. рафт баъди чанд рӯз аз паҳлӯи як нимчазира гузашт. Ин вақт сандукро се духтар дида монданд, ки духтарони подшоҳи ҳамин мамлакат буданду ҳар рӯз омада, оббозӣ мекарданд.

- Ҳар кас сандукро гирифта барорад, моли сандук аз онӣ ӯст. - гуфт духтари калонӣ.

Ин гапро ҳар се маъқул донистанду духтари калонӣ худро ба дарё андохт. Шино карда рафт, ҳарчанд даст андохт, мавҷи дарё монеъ шуду сандукро дошта натавонист. Баъд духтари миёна парид. Ин ҳам ҳарчанд кард натиҷа надод. Духтари хурдӣ, ки номаш Гавҳар буд, гуфт:

- Апахо, шумо аз об бароед, ман як ҳаракат кунам, шояд бахт ёрам шавад.

Апахояш аз об баромаданд. Гавҳар худро ба дарё партофт.

Вай шино карда, ба сандуқ наздик шуда даст андохт. Гушан сандуқ ба дасташ омад. Гушакро маҳкам дошта, сандуқро кашида ба лаби дарё овард.

Се хохарон сандуқро аз дарё бароварда нигоҳ карданд, ки чои мекушодагӣ надорад. Хостанд бишкананд. Ҳамин вақт аз даруни сандуқ шаракаст баромад, сарпӯшаш кушода шуд. Диданд, ки як ҷавони нозанин хобидааст, чунон нозанин, ки мислу монандашро ҳеҷ гоҳ надида буданд.

Ҳамон замон ба подшоҳ хабар доданд. Подшоҳ навкаронашро фиристода, сандуқро, ки Тоҳир дар дарунаш буд, ба қаср оварданд. Тоҳир дар роҳ кӯфтаю бемор шуда буд, ба табибон фармуд, ки ўро табобат кунанд.

Чанд рӯз гузашт. Тоҳир ҳол гирифт, фарбеҳу тоза, нозанинтару зеботар шуд. Баъд аз ин духтарон маслиҳати кардагиашонро ба падарашон гуфтанд. Подшоҳ розӣ шуд, ки Гавҳарро ба Тоҳир никоҳ карда диҳанд. Баъди тӯй Тоҳир саргузашташро нақл карда гуфт:

- Зӯхро, нури дидагонам, ақлу ҳушам, хурсандии дилам, орзӯю умедам, намехоҳам ба вай бевафой кунам.

- Ман туро аз Зӯхро зиёдтар дӯст доштаам, - гуфт Гавҳар-якрав мабош, муҳаббати аввалини самимӣ ва гарму ҷӯшонӣ маро рад накун!

Тоҳир охи бадард кашида гуфт:

Бе Зӯхраи ҷон ман ин ҷаҳонро чӣ кунам?!

Бе ў гули сурхи аргувонро чӣ кунам?!

Бе ў гули сурхи аргувон бисёр аст,

Дил майли ў дорад, дигаронро чӣ кунам?!

Гавҳар зориҳо кард, тавалло кард, ки Тоҳир номуродаш

накунад. Тохир бошад аз Гавҳар илтимос мекард, ки ўро ба холи худ гузорад, ёди пурсафои Зўхрои дилоромашро тира насозад. Ҳамин хел то саҳар гапгузаронӣ карданд, саҳарӣ хоби Гавҳар бурда монд.

Тохир хеста, либос дигар кард ва номаълум аз қасри подшоҳ баромада рафта, роҳи кўху биёбонро пеш гирифт. Рафт-рафт баъди чанд рӯз ба пойтахти мамлакаташ расид.

Боз ду дилдода аз дидори ҳамдигар лаззат гирифтанд. Хушбахт буд Зўхро, хушбахт буд Тохир.

Вале ин дафъа ҳам шодкомиҳои Тохиру Зўхро дер давом накард. Сияҳбаҳодури бераҳму дилсанг боз аз баргаштани Тохир хабар ёфта, ба падари Зўхро таҳдид кард: Қасратро ба замин яксон мекунам! Сарат ба дор меравад!

Подшоҳ девона шуд, фармуд, ки Тоҳирро ба дор овезанд. Дар пеши чашми подшоҳу Сияҳбаҳодур Тоҳирро ба пеши дор оварданд.

Тохир сӯи дор мерафту мегуфт:

*Диле дорам, ки аз султон натарсад,
Зи банди кундаву зиндон натарсад.
Дили ошиқ мисоли гурги гушина,
Ки гурги гушина аз чўпон натарсад.
Зўхраам офтоби бахтам, меҳрубонам, алвидоъ,
Нури чашму сарви дил, ороми ҷонам алвидоъ,
Меравам аз ин ҷаҳон дар дил фиғону номурад,
Хуш бимону хуш бош, эй Зўхраҷонам алвидоъ!*

Зўхро чанд рӯз либоси сиёҳ пӯшида азо гирифт. Ўро ғами ҷавонмаргаш мисли шамъ об мекард. Вай об мешуду Тоҳирашро ёд карда мегуфт:

*Тоҷ будӣ бар сарам,
Лола будӣ дар рухам,
Тоҷ афтод аз сарам,
Лола парид аз рухам!
Дод аз дастат, фалак!
Сад дод аз дастат фалак!*

Вай мехост ба сари қабри Тохир равад, раваду гирияҳо карда, дил ҳолӣ кунад, аммо бо фармони подшоҳ ӯро чил канизак рӯзу шаб посбонӣ мекарданд. Зӯхро рӯз либоси сиёҳашро кашида, сару либоси идона пӯшида, ба сару гарданааш ҳалқаву шаддаву ангуштарину дастпонаи қимматбаҳо андохта, ба канизакон гуфт:

- Мебинам, ки аз азо гирифта гаштани ман на ба Тохир ғоидаву на ба ман. Аз ҳамин рӯз сар карда азодорӣ бас! Дилам сайри чорбоғ меҳоҳад.

Як канизак филҳол пеши подшоҳ рафту гапҳои Зӯхроро гуфта дод.

Подшоҳ шод шуда гуфт:

- Майлаш, сайри боғ кунад.

Зӯхро дар ихотаи чил канизак ба чорбоғи падараш равон шуд. Муддате сайру гашт карда баъд ба канизакон гуфт:

- Ман имрӯз меҳоҳам, ки шумо ман барин хурсанд бошед!-ҳамин суҳанонро гуфта тамоми зару зевари сару дасту гарданаашро ба чор тараф пош дода:

- Ана чида гиред!-гуфт.

Чил канизак якдигарро тела дода, ба чидани зару зевар андармон шуданд. Зӯхра фурсатро ғанимат дониста, оҳиста аз чорбоғ баромада, ба сари ғӯри Тохир омад. Вай дар пеши хоктӯдаи қабр нишаста зор-зор гирия карду баъд аз бағалаш

ханчари тезу обдорро бароварда, дили софу некашро пора кард.

Канизакон зару зеварро чида шуда, ба ин сӯ он сӯ нигоҳ карда диданд, ки Зӯхро нест. Додгӯёну фигонкунон пеши подшоҳ рафтанд. Подшоҳ дар ғазаб шуда, ба навкаронаш фармуд, ки тамоми шахро кофта, Зӯхроро ёбанд.

Навкаронаш кофта-кофта, ба сари қабри Тоҳир омада диданд, ки Зӯхро хоктеппаи гӯрро оғӯш кардааст. Рафта ходисаро ба подшоҳ гуфтанд. Подшоҳ гирёну нолон ба сари духтараш омад, аммо гиряи ӯ ҳарчанд дилхарош буд суде надошт.

Зӯхрои нокомро дар паҳлӯи Тоҳир дафн карданд. Муддате гузашту диданд, ки аз гӯри ҳарду якбуттагӣ гул рӯидаасту гулҳо ба ҳамдигар печида. Мардум ин гулҳоро ошиқи печон номиданд. Гули карнайшакли бунафшаранги боназокат, ки ҳоло ҳама ҷой мерӯяд, нишонест аз ишқи безаволи Тоҳиру Зӯхро.

(ҲАФТДОДАРОН)

Як марду як зан буд, онҳо ҳафт писар доштанд, ягонта ҳам духтар надоштанд. Писарон ҳар вақт ба модарашон мегуфтанд, ки:

- Модарҷон, ба мо хоҳар лозим аст, хоҳараке бошад, ки мо дӯстдорӣ кунем, меҳрубонӣ намоем, ғамхорӣ кунем.

Баъди чанд вақт модар умедвори духтару писаронашон умедвори хоҳар шуданд. Ҳафтдодарон ҳамеша ба шикор рафта, дар байни кӯҳҳои баланд гашта, оҳу, кабки ҳилол, ҳайвонҳои вахширо зада меоварданд.

Як рӯз онҳо ба модарашон гуфтанд:

- Модарҷон, мо ба шикор меравем, агар ба мо хоҳар шавад, шумо фармояд, ки ба дарвоза чарх, агар боз ҳам писар шавад, камон овезанд.

Дере нагузашта, модарашон духтар зоид. Вай чудо хурсанд шуда, ба доя гуфт:

- Равед, ба дарвоза чарх овезед, писараконим биёянд чӣ қадар хурсанд мешаванд. Кампир як чархро бурда ба дарвоза овехт.

Ҳафтдодарон як душман доштанд, ки вай доимо аз сайди бисёр овардани онҳо рашк мебуд. Вай аз дарвоза чархро гирифта камон овехта монд.

Ҳафтдодарон аз шикор гашта омада диданд, ки ба дарвоза камон овехтагӣ.

- Ҳаҳ, модари мо боз ҳам писар зоидаст! - гуфтанду ба хона надаромада гашта рафтанд.

Рафта, ба як мамлакати дигар расида, зиндагӣ карда гаштанд.

Хоҳаракашонро Гулмоҳ ном карданд, вай даҳсола шуд, дувоздаҳсола шуд. Як рӯз бо дугонаҳояш бозӣ карда истода, бо духтарчаи ҳамон душмани акаҳояш гапаш гурехта монду духтарак таъна карда гуфт:

- Ту бепою қадам ҳастӣ, ту шудӣ акаҳоят гум шуда рафтанд, мо бо ту дигар бозӣ намекунем, ки ту барин беака мешавем.

Гулмоҳ ғамгин гашта, ғиря кард. Оби дидааш чӯйча шуда, ба ҳавлии як кампир даромад. Кампир қад-қадӣ чӯйча баромада дид, ки духтараки ҳамсоияш ғиря мекунад, пурсид:

- Чаро ғиря мекуни?

Духтарак ҷавоб дод:

- Дугонаам «ту шудию акаҳоят гум шуда рафтанд» гуфта, таъна зад. Ин гап рост аст ё дурӯғ?

Кампир гуфт, ки:

- Рав. ба модарат гӯй, ки гандумбирён кунад, бо ҳар чӣ дод, нагир. гӯй ки бо дасташ диҳад, вақто ки бо дасташ доданӣ шуд, кафашро ба даруни дег пахш куну «додарони ман дар кучоанд?» гуфта пурс.

Гулмоҳ ба хонаашон омада, ба модараш гуфт:

- Модарҷон, бисёр гурусна мондам, дилам гандумбирён металабад.

Модараш хесту гандумбирён кард. Гандумбирёро аз дег бо кафлез гирифта дод, нагирифт. Бо қошук дод, нагирифт.

Гуфт:

- Бо дастат дех!

Бо дасташ доданӣ шуд, ки кафашро ба даруни дег пахш карда гуфт:

- Росташро гӯй, ман ака дорам ё не?

Модараш гуфт:

- Надорӣ, сар дех, ки дастам сӯхт!

Гулмоҳ сар надода, боз пурсид:

- Ман ака дорам ё не!

Модараш гуфт:

- Ҳа ака дорӣ, ҳафт ака дорӣ.

Гулмоҳ пурсид, ки:

- Акаҳои ман дар кучоанд?

Модараш ҷавоб дод, ки:

- Намедонам, рӯзи зоида шудани ту ба шикор рафтанд, дигар барнагаштанд, дар ҳасрати дидорашон дилакам хонаи замбӯр шудааст.

- Гулмоҳ ин гапро шунида хеста хамир кард, даҳ-дувоздаҳ кулча пухту дар як рӯймол баста ба модараш гуфт:

- Модарчон, ман акаҳоямро кофтанӣ меравам.

Ҳарчанд модараш:

- Нарав, онҳоро аз кучо меёбӣ, аз ту ҳам чудо мешавам!
- гуфт, ки Гулмоҳ аз роҳаш нагашт.

Вай аз дашту дарё гузашт, аз кӯҳу саҳро гузашт, бисёр шахру кишлокро гузашта, рафтан гирифт. Вакте ки гурусна мемонд, як кулча меҳӯрду боз ба роҳаш давом мекард.

Рафта-рафта, фақат якто кулчааш монд. Кулчаро гелон карда, аз ақибаш равон шуд. Баъди чанд вақт гурусна монд. Ноилоҷ як лаби кулчаро шикаста хӯрда, боз гелонд, нашуд. Кулчаро ба дасташ гирифта, ҳамин қадар гиря кард, ки замин лой шуд. Як пора лойро гирифта, ба ҷои шикастаи кулча молиду ба офтоб монд. Кулча қоқ шуда, Гулмоҳ онро аз нав гелон карда, аз пасаш рафтан гирифт. Ба як кӯҳ расид, дар он ҷо як ҳавлӣ буд, кулча ба тағи дари ҳамон ҳавлӣ расида, афтид.

Гулмоҳ ба ҳавлӣ даромад, дид, ки дар хонаҳо ҳеҷ кас нест, дар деворҳои хона сайди бисёре овехтагӣ: ана оҳуя ана гӯсфанди кӯҳию ана кабку ана мурғи ҳилол, хумҳо пури равшан, сандуқҳо пури орд, ҳама чиз ҳаст. Вай аз сандуқ орд гирифта ҳамин кард, нону кулчаҳои нағз тайёр намуд, кабкҳоро бирён карда, як ошаки бомаззаи сергӯшту серравған пухт, ҳамаро тайёр карда монду дар даруни як сандуқ руст шуд.

Дере нагузашта, акаҳояш омаданд. Ба хона даромада, ба таомпазӣ сар кардани шуда, диданд, ки оши палаву нону кулчаҳои дӯстрӯяк пухтагию мондагӣ. Ҳайрон шуданд, ки ҳеҷ кас то ҳоло ба ҳавлиашон қадам намонда буд, кӣ омада ин таомҳоро тайёр карда бошад. Баъд «хайр, ҳар кӣ бошад, пагоҳ мефаҳмем» гуфтанду ошу кулчаҳоро базавқ хӯрданд.

Пагоҳ шуд, шаш додар ба шикор рафтанду акаи аз ҳама калониашон, воқеаро фаҳмидани шуда, дар хона монд. Вай

поида шишт-шишту як вақт хобаш бурда монд. Гулмоҳ охиста нигоҳ кард, ки акааш хоб рафтааст, аз сандуқ баромад, боз ҳам хамир кард, нону кулчаҳои хушрӯй пухт, се-чор зуволта тушбера пухта монду баъд ба даруни сандуқ даромада руст шуд.

Акааш бедор шуд, ки нону кулчаҳои гарм тайёр, тушбера тайёр. Хайрон шуда нигоҳ карда нишаста буд, ки акаҳои дигараш ҳам омада монда, пурсиданд, ки:

- Кӣ будааст?

- Хобам бурда мондааст, бедор шудам, ки ҳама чиз тайёр, - гуфт.

Додаронаш ба серхобии ӯ хандиданду хӯрокхоро хӯрда хоб карданд. Рӯзи дигар додари дигарашон дар хона монд. Инро ҳам хоб бурда, аз корҳои духтар хабардор нашуд. Хамин хел шаш додар хоб карда монда, сирри духтарро намефаҳманд.

Рӯзи ҳафтум додари аз ҳама хурдӣ посбонӣ кард. Вақти пешин ӯро ҳам хоб пахш кард. Хеста, кӯрпача андохту ба таги сараш болишт монда, дароз кашид, ки боз зиёдтар хобаш омад. Хоб, ки ба вай ғалаба кардан гирифт, хесту лелачаашро каме бурида, намак пошид. Дигар чароҳат сӯхтан гирифт хобаш набурд. Як вақте дид, ки як духтари нозанин аз сандуқ баромад. Хост, ки зуд хеста дастгираш кунад, боз фикр кард, ки «кани бинам чӣ кор мекунад».

Духтар орд гирифт, хамир кард, нон пухт, гӯшт гирифт, пиёз реза кард, сабзӣ тоза кард. Шӯрбо пухт, чой чӯшонда дам карда, чойникро ба лаби оштон монда, ба пеши сандуқ рафту даромадани шуд, ки бача тохта хеста, аз пояш маҳкам дошта пурсид:

- Ту инсӣ, чинсӣ, парий, паризодӣ, чӣ касе ҳастӣ, ки хонаи моро манзил кардӣ?

Гулмоҳ гуфт:

- На инсам, на чинсам, на париам, на паризод, одами оди хастам, хоҳари шумо.

- Мо ҳафт додарем, хоҳар надорем, - гуфт бача тааччу карда.

Духтар ҳамаи воқеаро як-як нақл карда, хоҳарашов буданашро маълум кард. Акаву хоҳар ҳамдигарро ба оғӯш кашиданд, бўса намуданд, ҳолпурсӣ карданд, хурсанду хушбахт гапзанон карда нишастанд. Вақти омадани акаҳояшон шуд буд, ки бача гуфт:

- Ту руст шав, ман аз акаҳоям шодиёна мегирам.

Духтар пинҳон шуд. Фурсате нагузашта, бародаронаш ҳам омаданд. Бародари аз ҳама калонӣ пурсид, ки:

- Ҳа, додар, чӣ гап шуд?

- Ҳеч гап не, - гуфт додари хурдӣ, - шинед, таом хӯред, ман гапи ғалатӣ меғӯям.

Бародарон нишаста, ба таомхӯрӣ сар карданд. Бача нон шикасту баъд ба бародаронаш рӯ оварда гуфт:

- Шодиёна диҳед, ки хоҳаракамон омадааст.

- Мо хоҳар надорем! - гуфтанд шаш додар якбора.

Баъд ин бача бародаронашро аз ҳодиса хабардор карду ба сӯи сандук рӯ оварда гуфт:

- Гулмоҳ, баро акнун, акаҳоямон интизоранд.

Духтар шунида баромад, шаш бародар ба сӯи ӯ давиданд. оғӯшу бўсагирӣ сар шуд, бародарон ба ҳамдигар навбат надода. духтарро ба канор мекашиданд, ҳолпурсӣ мекарданд. Ин бача бошад, як сӯ нишаста, аз хурсандӣ канотак мезад.

Баъд аз ин Гулмоҳ бо бародаронаш зиндагӣ карда гашт. Ҳамаашон хурсанд ва хушҳол буданд. Ҳафтододарон рӯзҳо ба шикор мерафтанд, Гулмоҳ меғундошт, мерӯфт, мечинд, мешуст, медӯхт. Рӯзе бародаронаш ба хоҳаракамон шарик мешавад гуфта як гурба ёфта омаданд.

Гурба шарики дӯстдоштаи Гулмоҳ шуд. Гулмоҳ бе ӯ ҳеҷ чиз намехӯрд. Ҳар чӣ, ки ёфт, гурбаро ҷеғ мезаду бо ҳам медиданд. Як пагоҳӣ хона рӯфта истода, аз пеши чорӯб як дона мавиз ёфт. Бежавотир онро гирифт, пуф карда ба даҳонаш андохт. Гурба, ба ними мавиз умедвор истода буд, дар қаҳр шуда, тохта рафта аловро кушт.

Гулмоҳ ҳамиш кард, ҳамираш расид, танӯрро тафсонданӣ шуда, ба пеши оташдон омад, ки алав мурдагӣ. Вай ғамгинона берун баромада, чор тарафро нигоҳ кард, ки аз даруни як бешазор дуди бориқе баромада истодааст. Ҳамон дудро нигоҳ карда, рафтани гирифт. Наздик шуда дид, ки як кӯрбарзангӣ бо як дасташ бачаашро макконда, бо дасти дигараш гандум бирён карда истодааст. Гулмоҳ ноилоҷ ба пеши вай рафта:

- Ассалом очаҷон! - гуфт.

Кӯрбарзангӣ сар бардошта пурсид:

- Ваалайкум ассалом, агар саломат намебуд, як лукмаи хомат мекардам! Барои чӣ омадӣ!

- Алавам мурд, алавгирӣ омадам, ҷавоб дод Гулмоҳ.

Кӯрбарзангӣ каме алав ва як қадар ҷав дароз карда, гуфт:

- Ин ҷавро то хонаат чошида-чошида рав.

- Гулмоҳ ҷавро чошида омад, танӯрро тафсонд, нону самбӯсаҳои гӯштин пухт, хӯрок тайёр кард. Ақаҳояш омаданд, хӯрданд. Ҳама чиз хеле бомазза буд, шикамашон сер, ғамҳояшон дур шуд, аз хоҳараки ҳунармандашон миннатдор шуданду хеле чак-чак карда нишаста, баъд хоб карданд, саҳар шуд, хеста рафтанд. Рӯз шуд, Гулмоҳ ҳавлӣ рӯфта истода буд, ки ногаҳон ҳамон Кӯрбарзангӣ таккасавор даромада омад. Вай омада истода фарёд мекард:

- Ўй ночинс, биё таккаамро гирифта банд!

Гулмоҳ тохта омада таккаро дар як меҳ баст.

- Акнун биё, сарамро бин! - гуфт Кӯрбарзангӣ.

Гулмоҳ сарашро дид.

Ҳамон ҷавҳои чошидагии Гулмоҳ ҳамааш сӯзан шуда, Кӯрбарзангӣ чинда-чинда омада буд. Кӯрбарзангӣ як сӯзанро гирифта, ба сони Гулмоҳ халонд. Сонаш сахт дард кард, Гулмоҳ дандон ба дандон монд.

Гулмоҳ сар медуи Кӯрбарзангӣ хуни ӯро мемакид.

Чанд рӯз ҳамин хел давом кард. Духтараки нозанин зарду хароб гардида, хазон шуд. Як рӯз акаҳояш пурсиданд, ки:

- Ба ту чӣ шуд, гушнай, ташнай, зик шудай? Чаро рӯз аз рӯз хазон шуда истодаӣ?

Гулмоҳ воқеаро гуфта дод. Рӯзи дигар бародари аз ҳама хурдӣ ба шикор нарафта, дар назди дар чоҳе канд, як санги калонро оварда монду, баъд аз ин дар паси дар пинҳон шуд.

Дере нагузашта Кӯрбарзангӣ ҳам омад. Вай омада истода фарёд мекард:

- Ёй ночинс биё таккаамро гир!

Гулмоҳ тохта рафта, таккаро гирифта, ба сӯи дар рафтан гирифт. Кӯрбарзангӣ аз акиби ӯ меомад. Кӯрбарзангӣ ба дар наздик шуда буд, ки бача тохта баромад, ӯро ба чоҳ тела дод ва чолокона сангро ба болояш партофта, хок кашид.

Бегоҳӣ бародаронаш аз шикор гашта омада пурсиданд:

- Ҳа, додар, чӣ ҳодиса будааст?

- Ба хона Кӯрбарзангӣ роҳ ёфтааст, - ҷавоб дод ӯ, - хайрият, ки барвақттар хабардор шудем, набошад хоҳаракамонро кушта мемондааст. Бача бо Кӯрбарзангӣ чӣ хел рафтор карданахро гуфта дод. Баъд акаи калониашон ба духтар гуфт:

- Мабодо ба болои чоҳ об нарез, ки Кӯрбарзангӣ зинда мешавад.

Чанд вақт гузашт. Як рӯз Гулмоҳ дегу табақ шуст ва

фаромӯш карда, обашро ба болои ҳамон чоҳ рехта монд. Як замоне болои чоҳ шибитзор шуд, чунин шибити хушбӯй, ки ҳеч нагуфтани.

Чанд вақти дигар гузашт. Як бегоҳ Гулмоҳ ғамгинона ох кашид.

- Барои чӣ охи сард мекашӣ? - пурсиданд бародаронаш ҳайрон шуда.

Гуфт:

- Ба дидори падару модар, ёру дӯстонамон пазмон шудам.

Бародаронаш гуфтанд:

- Мо ҳам падару модарамон, ватанамонро ёд кардем. Ин тавр ки бошад, пагоҳ роҳи сафар пеш мегирем.

Рӯзи дигар ҳафтдодарон ба ғундоштани чизу чораҳояшон машғул шуданду Гулмоҳ як мастоваи бамазза пухт. Мастова пухт. Гулмоҳ аз ҳамон шибит канда, қайла тайёр карда, кашида. ба косаҳо андохт. Бародарон ба сари дастурхон омала. як қошукӣ хӯрда буданд, ки кабӯтар шуданду парида рафтанд. Гулмоҳ дар ҳайрат монд, «оҳ ин шибити дар рӯи чоҳ рӯидагӣ буд, мани нодон фаромӯш карда, ба хӯрок андохтам, додараконам кабӯтар шуданд, акнун чӣ кор мекунам, ҳайр ман ҳам кабӯтар шавам» гуфту як қошук хӯрд ва ин ҳам кабӯтар шуда парвоз карда, ба бародаронаш расида гирифт.

Ҳашт кабӯтар парвозкунон ба ватанашон расида, ба рӯи боғи ҳудашон рафта нишастанд. Ҳафт додарон ҳафт сафедор шуданду Гулмоҳ як дарахти себ.

Як вақте модарашон ба боғ даромада ҳайрон шуд: ҳафт сафедори баланд ва дарахти сершохи себ пайдо шудааст, боғ аз ин дарахтони аҷиб хеле хушнамуду зебо гаштааст. Баъд аз ин модар ҳар рӯз ба ин ҷо баромада, ин дарахтони галатиро бо муҳаббат тамошокунон ба онҳо дуру дароз чашм медӯхт.

Фасли баҳор омад, себ ғарки гул шуд, мева карда: тобистон шуд, себҳо пухтанд: суп-сурх, хушрӯю хушбӯй. Як рӯз писарн подшоҳ ба шикор баромада, гузараш ба ин тараф афтод. Омада истода буд, ки ба димоғаш бӯи хуши себ расид. Аспи худро нигоҳ дошта, ба навкаронаш гуфт:

- Ин чӣ бӯест, ин қадар фораи, зуд рафта фаҳмед, ки аз кучо меояд!

Ду навкар асп давонда, ба назди боғ омаданду диданд, ки як дарахт ғарки себ ғирдоғирдаш ҳафт сафедори баланд рӯидагӣ. Гуфтанд, ки «аз ин себ ду-сета ба шоҳзода барем. хурсанд мешавад». Ба дарахт наздик шуда, даст дароз карданд. Ҳанӯз ягонта себро нағирифта, аз танай он садо баромад:

- Эй роҳгузарон, дасти худро ниғаҳ доред!

Навкарон ҳайрон шуда, худро ба қафо кашиданд. Яке аз онҳо гуфт:

- Маро шоҳзода фиристод, мо мехоҳем барои ӯ ду-се дона себ барем.

Дарахт боз садо дод:

- Эй додарони азиз, одамони шоҳзода барои себ омаданд, диҳам ё не?

Ҳамин вақт аз танай ҳафт сафедор овозе берун шуд:

- Шоҳзода чӣ некӣ кардааст, ки ба ӯ себ медиҳӣ?

Навкарон бошитоб асп давонда, ба пеши шоҳзода омаданду гуфтанд:

- Эй шоҳзодаи олимақом, ин бӯй аз боғе меояд, дар даруни боғ як дарахти себ, ғирдоғирдаш ҳафт сафедор, дарахтон гап мезананд.

Шоҳзода гуфт:

- Номаткул кардед, кадом дарахт гап задааст, ки он дарахтон гап зананд?

Баъд худи писари подшоҳ ба боғ омада, ба себ даст дароз кард. Ҳамин вақт танаи он овоз дод:

- Эй роҳгузар, дастатро ниғаҳ дор!

Гуфт:

- Ман писари подшоҳ...

- Эй бародарони азиз, шоҳзода барои себ омадааст, диҳам ё не?

Сафедорон садо доданд:

- Писари подшоҳ чӣ некӣ кардааст, ки ба ӯ себ медиҳӣ? Себи туро касе гирифта метавонад, ки тамоми умри худ ба мардум некӣ карда бошад.

Шоҳзода фикр кард, ки дар умри худ ба касе некӣ накардааст. Ноумед шуда ғашта рафт.

Рӯзе гузари як марди солхӯрда ба ин ҷо афтода монд. Мардак дарахти сархамшудаи себро дида, ҳавасаш омада, ба боғ даромаду якта себ канданӣ шуд. Ногаҳон аз танаи себ овоз баромад:

- Эй додарон, ин марди мӯйсафед себ гирифтани мехоҳад, диҳам ё не?

- Бидеҳ, - гуфтанд додаронаш, - ин ҳамон шахсест, ки тамоми умри худ, гайр аз некӣ ба мардум, кори дигар накардааст.

Мардак хурсанд шуда, якта себ гирифта буд, ки якбора танаи дарахти себ кафид, як духтари хушрӯйи нозанин баромад ва танаи ҳафт сафедор ҳам кафиду ҳафт ҷавони хушрӯй берун шуланд. Ҳафт додарон ва як хоҳар ба ҳавлӣ, ба сӯи модарашон давиданд. Модаракашон ҳамаро як-як ба оғӯш кашиду ашки шодӣ аз чашмонаш равон шуд.

✓ ТҶҲТҲОИ СУХАНҶ

Рост буд дурӯғ буд, дар як замони қадим як подшоҳ буд. Вай се зан дошт. Чанд бор лолаҳо дар кӯхсор рӯида рӯи хазонро диданд ва сабзаҳо дар марғзор дамида хушк шудаанд, аммо дар тамоми ин муддат аз ҳеҷ кадом зани ӯ фарзанде нашуд.

Охир дили подшоҳро хори ғами бефарзандӣ раҳна намуд. дар сари ӯ хаёлҳои парешони андӯҳовар сайр кардан гирифт. Вай як рӯз баъд аз фикри дурударозе, вазири дасти росташро ба наздаш ҷеғ зада гуфт:

- Дӯсти азиз, ба ҳуди ту маълум аст, ки ман фарзандталаб ҳастам, вале то ҳол аз дидани рӯи мубораки фарзанд дилам хурсандона назадааст. Рав, тамоми олавро тай карда барою барои ман зане пайдо кун, ки вай чашми маро бо дидани чеҳраи ягон писар, ё ақаллан духтаре чор накунад.

Вазир ин ғами подшоҳро шунида, тааҷҷуб карду гуфтани шуд, ки охир аз кучо ин хел занро пайдо мекунад, вале ғами подшоҳро рад кардан баробари ба худ марғ талабидан буд, бинобар ин чизе нагуфта, ноилоҷ ба кофтукови зани дилхохи подшоҳ баромада рафт.

Вай ҳануз аз мамлакати подшоҳ берун нашуда, аз як деҳа гузашта истода буд, ки сӯхбати духтарон ба гӯшаш расид. Истода нигоҳ кард, ки дар лаби ҷӯи равон се духтари подачӣ нишастаанд.

- Агар подшоҳ маро ба занӣ гирад, - мегуфт яке аз духтарон, - як деғ ош пухта медиҳам, ки тамоми халқи мамлакаташ хӯрда сер мешаванду боз зиёдатӣ карда мемонад.

- Агар подшоҳ маро ба занӣ гирад, - мегуфт духтари дуюм. як ғилем дӯхта медиҳам, ки паҳн кунанд, рӯи дунёро гирад, ҷамъ кунанд, дар пӯчоки писта ҷой шавад.

- Агар подшоҳ маро ба занӣ гирад, - мегуфт духтари сеюм.
- як писар ва як духтар зоида медиҳам: зарринкокул, холдор,
чехраи нозанинашон монанди офтоб олабро равшан мекунад.

Вазир ин гапҳоро шунида, хурсанд шуду зуд аз роҳаш
баргашта, ба пеши подшоҳ шитофт.

- Эй подшоҳи аъзам, - гуфт вазир ба назди ӯ даромада, -
кофта гаштани рӯи чаҳон лозим нашуд. Дар мамлакати худатон
дар фалон кишлоке се духтари подаҷӣ будааст.

Баъд вазир ба подшоҳ гапҳои духтаронро як-як гуфта
дод.

Подшоҳи бефарзанд шод шуда, амр кард, ки духтари
фарзанд ваъдакардари гирифта биёранд. Фармони ӯро иҷро
карланд. Подшоҳ ҳафт шабу рӯз тӯй дода, духтарро никоҳ
карда гирифт.

Рӯзҳо гузашт, ҳафтаҳо гузашт, моҳҳо гузаштанду вақту
соати таваллуд кардани зани фарзанд ваъда кардаи подшоҳ
наздик шудан гирифт.

Дар ин вақт подшоҳ ба шикор рафта буд. Шавқи шикор ба
ӯ ғалаба карда, дар як шикоргоҳи серсайд муддати дароз овора
монд.

Дере нагузашта духтари подаҷӣ як писар ва як духтар
таваллуд кард. Дар ҳақиқат мӯйҳои наврӯидаи заррину бачагон
чун шӯълаи оташ медурахшиданд, чехраи офтобгунашон
атрофро равшан мекард, ҳар ду дар байни абрувонашон яктоғӣ
холи сиёҳмушкин доштанд.

Се зани аввалаи подшоҳ баробари дидани ин хел бачагони
ғалатӣ, дар оташи рашку ҳасад сӯхтанду фикр намуданд, ки
баъд аз ин подшоҳ ҳар сеи онҳоро «ҳамин қадар сол гузашту
шумо ба ман фарзанд таваллуд накардед»-гуфта аз дами тег
мегузаронад. Онҳо бо ҳамин фикр, дар қасди нест кардани

бачагон афтода, дояро харида гирифтанд ва ба ӯ фармуданд, ки писарчаю духтарчаро ба ягон ҷои дурдаст бурда нест кунад.

Баъд занҳо як гурбаю як сағбачаро ёфта, ба ҷои бачагон гузоштанд ва ба подшоҳ хабар фиристонданд, ки зани ваъдагиаш як гурбаю як сағбача таваллуд кард.

Подшоҳ чунин хабари нохушро шунида, бисёр гамгин шуд ва ба қосидон гуфт, ки дам фуру бурда, чизе нагӯянд, ки дар шаъни вай айби калон аст. Баъд подшоҳ ба қасраш гашта омада, фавран амр дод, ки вазири дасти росту зани зоидаашро ба зиндон андозанд.

Доя бошад, бачагонро аз кӯхҳои баланд ва биёбонҳои беобу беканор гузаронида, ба як ҷои хеле дурдаст гирифта мебурд. Вай аз як марғзор гузашта истода, бо як подаҷӣ вохӯрда монд. Подаҷӣ дар дасти кампир ду кӯдаки гирёно дида пурсид.

- Эй кампир, чаро дар ин ҷойҳои бекасу беодам ду кӯдаки ширмакро кашола карда гаштӣ? Инҳо кӣоянд, ба кучо бурда истодаӣ?

Кампир аз таёқи подаҷӣ тарсида, аввал дудила шуда истоду баъд ноилоҷ ҳақиқати воқеаро гуфта дод ва ними тиллои аз занҳои подшоҳ гирифтагиашро ба подаҷӣ дароз намуда, зорӣ кард, ки ин сирро ба касе нагӯяд.

Подаҷӣ пинҳон доштани ин сирро ваъда кард гуфт:

- Бачагонро ба ман деҳ, онҳо фарзандони ман мешаванд. Ба занҳои подшоҳ ягон латтаро ба хун тар карда бурда нишон деҳу гӯй, ки гуфтаашонро иҷро карда омадӣ.

Подаҷӣ ба ӯ як баррачаро кушта дод. Кампир парпечҳои кӯдаконро хунолуд карда, бурда ба занҳои подшоҳ, ҳамчун аломати кушта шудани кӯдакон, нишон дод.

Подаҷӣ кӯдаконро ба хонааш оварда, бо шири гӯсфандон парвариш кард. Солҳо мегузашт. Бачагон, ҳар қадар ки

калонтар мешуданд, ҳамон андоза хусну чамоли онҳо зиёдтар мешуд.

Подачӣ барои бачагон иморатҳои хушрӯй сохт ва як боғи сермеваю сердарахт парвариш карда расонид. Бачагон дар боғи зебо сайр карда дилхуш мешуданд. Кайфашон чок ва гамашон дур буд.

Рафта-рафта хоҳару додарон ба камоли балоғат расиданду баъд аз ин писар тиру камон гирифта, ба шикор мерафтагӣ шуд. Вай дар байни кӯхҳои сар ба фалаккашида ва дар бешаҳои бесару нӯг гашта, ҳар хел ҷондорҳоро шикор карда меовард. Духтар сайдҳоро тоза намуда, таомҳои гуногун мепухту падару додарашро ба сари дастурхон ҷеғ мезад. Сонӣ ҳар се хӯрда, бароҳат чак-чак карда менишастанд.

Рӯзе подшоҳ дар як дараи кӯхӣ шикор карда истода, аз дур ҷавонеро дида монд, ки нури рӯяш гирду атрофро равшан мекард. Вай дар умри худ ин хел ҳодисаро надида буд ва бо тааҷҷубу ҳайронӣ ба сӯи ҷавон асп ронд.

Ҷавон ба сӯяш омада истодани як марди солхӯрдани савораро дида, пешвоз рафта боадабона салом дод. Подшоҳ пурсид, ки вай кист ва дар кучо истиқомат дорад.

- Ман писари як подачӣ ҳастам, - гуфт ҷавон, - хонаи мо дар ҳамин наздикиҳо, дар байни як марғзор воқеъ шудааст.

«Кошкӣ ман ҳамин хел писаре медоштам» - фикр кард подшоҳ ва захми дилаш тоза шуд, охи сарде кашид. Ҷавони нозанини холдор ба ӯ хеле маъқул шуда монд. Подшоҳ бисёр фикр накарда, ӯро ба қасраш ба меҳмонӣ таклиф кард.

- Агар падарам рухсат диҳад, меравам, - гуфт ҷавон ва бегоҳӣ баргашта воқеаро ба подачӣ гуфта дод.

Подачӣ ба ҳаёл ғӯта зад. «Кори нағз нашудааст, - фикр мекард подачӣ, - беҳтар буд, ки ӯ бо подшоҳ шиносӣ пайдо

намекард. Оқибати ин хуб намешавад. Аммо илоче нест, гардонидани гапи подшоҳ хатаровар аст». Вай бо ҳамин қарор ҷавонро бароварда, ба меҳмонӣ гусел кард. Ба қасри подшоҳ меҳмон шуда омадани як ҷавони дар хусну ҷамол беназир зуд дар байни бошандагони қаср овоза шуд. Занҳои калони подшоҳ мӯи заррину холи мушканин ӯро дида, фаҳмиданд, ки ин ҳамон писари подшоҳ аст. Ба дилашон алав афтода, ба хонаи доя рафтанд.

- Канӣ гӯй! - гуфт зани аз ҳама калони подшоҳ дандонҳояшро шақаррос занонида, - чон ширин-мӣ, тилло ширин?

- Ҳам чон ширину ҳам тилло ширин, - ҷавоб дод кампир тарсидаю ларзида.

- Агар чон ширин бошад, - гуфтанд занҳо, - ростӣ гапро гӯй: ту кӯдакони подшоҳро чӣ қор қардӣ?

Кампир ҳис кард, ки сирраш фош шудааст. Ноилоҷ ҳақиқати воқеаро ҳикоя қарда дод.

- Ба мани мӯйсафед раҳм кунеду аз як қошук хунам гузаред, - гуфт кампир, - Ман ин дафъа шумоёнро ба муроду мақсадатон мерасонам.

Занҳои подшоҳ ба кампир тиллои зиёде ваъда қарда, хотирҷамъ шуда рафтанд.

Кампир ҳамон замон ба бозор рафта, сӯзан, усмаю сурма хариду аз кӯҳу биёбон гузашта, ба назди боғи подабон омад.

Духтар дар як кунчи боғ мева мегундошт. Ногаҳон ба гӯши ӯ овози баланду ҷарангосии қасе расид, ки «молҳои атторӣ, сакичу сӯзан, усмаю сурма» гуфта фарёд мекард. Духтар ба назди дарвоза омада, аз қабати панҷараи он нигоҳ кард, ки ҳалтаеро дар китфаш гирифта як кампири фартут истодааст.

- Духтари азизам, - гуфт доя, - ба бошандагони боғ хабар деҳ, ки як кампир аз шаҳр ҳар гуна молҳои атторӣ овардааст.

- Дар ин чо ғайр аз ман каси дигар нест,-гуфт духтар.

- Наход? - кампир худро бисёр дар таачҷуб мондагӣ барин нишон дод, - Ҳамеша ҳамин хел ту танҳо-мӣ?

- Ҳа, ҳамеша ҳамин хел, акаам ҳар рӯз ба шикор баромада меравад, падарам бошанд, ба ҷойҳои дур мол ронда, ҳафтаҳо намеоянд, ман аз пагоҳ то бегоҳ танҳоям.

- Ҳай-хай, - гуфт кампир,-аз танҳой зик шуда кафида рафтан мумкин аст. Ба ту оинаи ҷаҳоннамо лозим аст, ки ба пешат монда тамоми оламо тамошо карда шинию ҳафагӣ аз дилат равад. Ин хел оина хузури ҷон аст.

- Ман он қадар ҳам ҳафа намонам-куя, - гуфт духтар, - рӯз то бегоҳ ба ҳар хел корҳо овора шуда, зик ҳам намешавам. Албатта, оинаи шумо гуфтагӣ мебуд, нағз мешуд. Аммо онро аз кучо меёбам?

- Ёфтаниш он қадар душвор нест, - гуфт кампир, - бародарат сайёд будааст, илтимос кун, нахонд, ки оварда надиҳад. Агар «не» гӯяд, гиря кун, оби дидаи тӯро дида, раҳмаш меояду албатта, хоҳиши тӯро иҷро мекунад.

Ин гапҳо кайфи духтарро тағйир доданд. Дар дили то ҳоло орому осудаи вай ҳар гуна хоҳишҳо пайдо шуда, ўро мушавваш карданд.

Бегоҳи духтарак ба пешвози додараш набаромада, дар кунҷи суфа гиря карда нишаст.

- Ба ту чӣ шуд, чаро гиря карда нишастай! - пурсид бародараш.

- Чӣ хел гиря накунам, - гуфт духтарак сарашро аз байни зонуҳояш бардошта,-шумоён маро партофта мераветон, ман рӯз то бегоҳ танҳо зик шуда менишинам. Дар дунё оинаи ҷаҳоннамо гуфтагӣ чизҳо будааст, агар ин хел оина дар пешам мебуд, дунёро дида менишастаму ин қадар зик намешудам.

Гапи духтар ба додараш маъкул афтиду ӯ пагоҳии рӯзи дигар ба кофтукови оинаи ҷаҳоннамо баромада рафт. Рафт, рафт, аз як ағбаи барфин гузашт, аз ду ағбаи барфин гузашта. оқибат ба кӯҳе расид, ки монанди булӯр шаффоф буд. Дар таги кӯҳ, дар лаби чашмае, ки ҳар чиро чун оина акс мекард, асо бар даст як кампир меистод.

- Салом, модари нек, - гуфт ҷавон ба кампир.

- Салом, гуфт кампир, - агар салом намедодӣ, туро ба як табақи булӯрин мубаддал мекардам, бо кадом мақсад омадӣ. кучо рафта истодаӣ?

Ҷавон мақсадашро фаҳмонид.

- Вазифаи хатарноке ба зиммаат гирифтаӣ, - гуфт кампир, - ин оина дар дасти девон аст, вале хотирчамъ бош, ман ба ту мадад мерасонам. Мана, ин асои маро гир, он туро нонамоён мекунад. Ана қафои ин кӯҳи булӯрин манзили девҳост. Рав, нонамалум карда, ба қасри шоҳи девҳо дарою вақте ки ҳамаашон дар хоб шуданд, оинаро гирифта омадан гир. Ҷавон асоро гирифта равон шуд...

Хоҳараш оинаи ҷаҳоннаморо дида, бисёр шодӣ кард. Дар оина ҳар киро ва ҳар чиро, ки меҳост, дида метавонист.

Подшоҳ ҷавонро якчанд рӯз надида, хеле пазмон шуда буд. Вай қас фиристода, ӯро ба қасраш гирифта бурд.

Ҳамин вақт занҳои калонии подшоҳ «меҳмони шавҳарамон кӣ бошад?» гуфта нигоҳ карданд, ки подшоҳ бо писараш гарму ҷӯшон ҷақ-ҷақ карда нишастаанд. Онҳо аз нав ба дахшат афтода, тозон ба хонаи кампир рафтанд.

- Ту ночинс, боз ҳам моро фиреб додӣ! - гуфтанд ба сари ӯ мушт бардошта, - Акнун мо адаби туро медиҳем.

- Хотирчамъ бошад, - гуфт кампир, - ин дафъа вай аз дасти ман сихат намонанд...

Ногаҳон духтарак овози шиноси кампирро шинохта, ба назди дарвоза тохта омад.

- Вай-вай, очачон! - гуфт ӯ кампирро хурсандона пешвоз гирифта, - гапатон рост баромад, ин оинаи ҷаҳоннамо чизи ғалатӣ будааст.

- Ҳоло, ин ҳеҷ гап не, - гуфт кампир, - дар дунё чизи аз ин ҳам ғалатӣ ҳаст. Ба акаат гӯй, ки ба ту як чуфт тӯтии сухангӯй гирифта биёрад. Тӯтиҳо бисёр хикояҳои ширин мегӯянд, гӯш карда, кайф мекунӣ.

Бача боз оби дидаи шашқатори хоҳараки ягонаашро дида, раҳмаш омаду ба ҷустуҷӯи тӯтиҳои сухангӯй баромада рафт. Рафт, рафт, ба ҳамон кӯҳи булӯрин расида, бо ҳамон кампир вохӯрд.

- Ин дарди ту бедаво аст, - гуфт кампир, - агар ба ҷони ҷавонат ҷабр накардани бошӣ, гашта рав! Бисёр одамони далер ба ҷустуҷӯи тӯтиҳои сухангӯй рафта нобуд шуданд.

- Не, - гуфт ҷавон, - ман номард нестам, ки аз роҳам гардам. Фақат гӯед, ки ба кадом тараф равам.

- Нарав! - такрор кард кампир, - Беҳуда нобуд мешавӣ!

- Не, маро ҳеҷ чиз нигоҳ дошта наметавонад, - гуфт ҷавон ва боз як бор аз кампир илтимос кард, ки роҳро нишон диҳад.

- Аз паҳлӯи рости кӯҳи булӯрин гузашта рав, - гуфт кампир.

Ҷавон бо роҳи гуфтагии кампир рафта, ба як ҷои хушобу ҳавои сабзу хуррам расид. Дар як боғи калон ҳайкалҳои хушрӯйи сангини бисёр гузошта шуда буданд. Ногаҳон ба гӯши ӯ овози маҳини форами ду ҷонвар расид:

- Хоҳар!

- Ҷони хоҳар!

- Ин ҷавони кӯтоҳфикр ҳам ба кофтукови мо омадааст.

- То зонуяш санг шавад.

Ҳамин дам ҷавон ҳис кард, ки то зонуяш санг шуда монд.

Ҷонварон такрор мекарданд:

- Хоҳар!

- Ҷони хоҳар!

- Вай меҳоҳад моро дастгир карда равад.

- То миёнаш санг шавад!

То миёни ҷавон санг шуд.

- Хоҳар!

- Ҷони хоҳар!

- Ин ҷавон меҳоҳад, ки моро ба қафас андохта, ғуломи хоҳараш кунад.

- Тамоман санг шавад!..

Духтарак як ҳафта интизор шуд, ду ҳафта интизор шуд, як моҳ гузашт, аз додараш ному дараке набуд. Вай ғамгину хайрон шуда, ба оинаи ҷаҳоннамо нигоҳ кардан гирифт, яке дид, ки додараш дар як боғи бошукӯҳ дар байни хайкалҳои сангини бисёр санг шуда мондааст. Вай бо ғами зиёд «оҳу-воҳ» ба пешонааш якта заду ҳамон замон роҳи он боғро бо оинаи ҷаҳоннамо муайян кард ва либосҳои мардона пӯшида, баромада рафт. Рафт, рафт, ба назди кӯҳи булӯрин, ба назди ҳамон чашма расид.

- Ҳа, духтарам, - гуфт кампир ба чашми ӯ бодикқат нигоҳ карда, - барои ҷӣ ин хел либосҳои мардона пӯшидаӣ ва ба кучо роҳ пеш гирифтаӣ?

Духтар рӯи чун барги гул нозуку зебояшро бо оби дидагонаш тар карда, воқеаи санг шудани акаашро гуфта дод.

Кампир як дақиқа фикр карда гуфт:

- Аз паҳлӯи ростии ин кӯҳ гузашта, ба манзили тӯтиҳо мерасӣ. Ба боғ наздик нашав, ки ту ҳам санг мешавӣ. Аз дур

истода бо тамоми овозат номи акаатро гирифта фарёд кун.
Пас муроди ту ҳосил мешавад.

Духтарак равон шуд. Вай ба наздикии боғ омада, бо тамоми овозаш номи акаашро гирифта, чунон баланд фарёд кард, ки гирду атроф ба ларза даромад. Ҳамон лаҳза ҳамаи хайкалхон сангин чон дароварданд ва:

- Аҳ, ин чӣ хел овозе буд? - гуфта ба тарафи лонаи тӯтихо равон шуданд. Ҳар кадомашон ман мегирам гуфта ҳамдигарро тела дода, ба тӯтихо даст дароз мекарданд.

- Хоҳар!

- Ҷони хоҳар!

- Овози ин духтари либоси мардонапӯш ба ҳамаи қурбониҳои мо чон бахшид.

- Дигар мо қудрати санг карданро надорем.

- Ягона илоҷ ба он духтар таслиму мутеъ шудан аст.

- Каси дигар ба соҳибӣ кардани мо ҳақ надорад.

Талабгорон ин гапҳои тӯтихоро шунида, ба тақдирашон тан доданду ба зинда шуданашон шукр карда, монда рафтанд.

Духтар тӯтихоро гирифта, ҳамроҳи акааш ба хонаашон омад.

Подшоҳ ба дидори бача пазмон шуда, пайваста ӯро ҷустуҷӯ мекард. Вай аз омада мондани ӯ хабар ёфта, даррав кас фиристонду оваронду сабаби муддати дароз ғоиб шуда рафтанаширо пурсид. Бача воқеаи аз сараш гузаштаро гуфта дод.

- Магар ту хоҳар ҳам дорӣ? - пурсид подшоҳ ва аз сурати ҳол огоҳ шуда ба ӯ фармуд, ки пагоҳ вай хоҳару падарашро ҳамроҳ гирифта биёрад.

Рӯзи дигар, вақте ки подачию духтараш дар тараддуи рафтан буданд, тӯтихо ба гап даромаданд.

- Хохар!

- Чони хохар!

- Ҳамин вақт дар қасри подшоҳ аҷоиб корхое шуда истодааст.

Подачию писару духтар даррав оинаи ҷаҳоннаморо нигоҳ карда диданд, ки ба таомҳои тайёр, қанду ширавор ҷою мева, ба пояндозу кӯрпаҳо заҳр пошида истодаанд.

Аз таги дарвоза то меҳмонхонаи қаср пояндози дарозе пахн карда шуда буд.

Подачӣ ба рӯи пояндоз қадам намонда, аз пахлуи он гузашта рафт. Писару духтар аз қафои он роҳ гаштанд.

Дар меҳмонхона кӯрпачаҳои шоҳию атлас, кимхову бахмал партофта шуда буд. Меҳмонон ба рӯи кӯрпачаҳо нагузашта, дар пойтах ба рӯи гилем нишастанд.

Ҳар хел таомҳои болаззаг оварданд. Меҳмонҳо ба онҳо нигоҳ ҳам накарданд.

Подшоҳ бошад, духтарро дидан замон нағз дида буд ва аз ин рӯ ба ҳамаи ин эътибор надода, фақат ба рӯи хандони вай менигарист.

Вакте, ки меҳмонон ҳеҷа рафтани шуданд, подшоҳ онҳоро нигоҳ дошта гуфт:

- Не, шумо ҳеҷ ҷо намеравед! Духтарро ман ба занӣ мегирам. Ҳозир фармон медиҳам, ки тӯю тамошои калон барпо намуда, мардуми ҳафт кишварро ба тӯй хабар кунанд.

Подачӣ ин гапҳоро шунида, ноилоч ба подшоҳ ҳақиқати ҳолро кушод. Вай ҳамаи воқеаҳои шудагиро як-як нақл карда гуфт:

- Эй подшоҳи аъзам, инаш писари шумо ва инаш духтари шумо аст. Шумо дар вақташ бовар карда будед, ки занатон гӯё гурбаю сағбача зоида бошад. Кадом одам сағу гурба зоидааст!

Подшоҳ бо даҳони яла, ҳайрону пушаймон накли подачиро
гӯш карда, фармон дод, ки се занашро гирифта биёранд. Занҳо
тарсидаю ларзида, ба гуноҳашон иқрор шуданд.

Бо амри подшоҳ модари бачагон ва вазири дасти ростро.
ки дар зиндони сарду торик қариб ба мурдан наздик шуда
буданд, озод карда оварданд.

Баъд подшоҳ гунаҳкоронро ба чазо расонида гуфт:

- Фарзандони азизи ман ёфт шуданд, равед, духтари
қолинбофро биёред, қолинашро паҳн кунед, ки рӯи ҷаҳонро
гирад, духтари ошпазро ёфта биёред, оше пазад, ки тамоми
мардуми олам сер шавад!

Тӯю тамошои калон барпо гардид. Мо ҳам он ҷо будем,
дар рӯи қолин нишастем, оши палав хӯрдему кайфу тамошо
кардем.

АВВАЛ ПУРСИШ, БАЪД КУШИШ *u*

Мамлакате буд миёни мамлакатҳое, ки дар ин олам кам
нестанд. Дар он мамлакат як сол на барфи дуруст борида на
борон, ғалла дар саҳрову мева дар боғ норасидаву нодаравида
монд, хушксолӣ пеш омаду гуруснагӣ, байни мардум муромурӣ
сар шуд.

Мамлакат мисли ҳар мамлакати дигар подшоҳе дошту
подшоҳ вазир. Подшоҳ аҳволи халқу мамлакатро дида, ба
тахлука афтод ва рӯзе ба вазираш гуфт:

- Эй вазир, маро дигар тоқати дидани ҳоли табоҳи мардум
намонд! Қарор додам, ки мамлакатро ба ихтиёри ту гузораму
худ баромада равам. Баъди як сол бармегардам. Тамоми ақлу

фаросати худро ба кор андозу коре бикун. ки мардум нобуд нашаванд, он чи ки дар мамлакат ҳаст, барбод наравад.

Вазир гуфт:

- Подшоҳам, дар сурате ки ҷилави ихтиёри ҳукуматдориро ба дасти ман дода, баромада рафтани шудаед, хоҳиш дорам як шарти маро қабул кунед.

- Чӣ шарт дорӣ, эй вазир? - пурсид подшоҳ.

- Шарти ман ҳамин, ки ҳар амале аз тарафи ман содир, мавриди эътирозу мазаммат қарор нагирад ва ҳар дасисаву фитнае, ки нисбати ман сар мезанад, аз эътибори ҷанобашон соқит гардад.

Подшоҳ розӣ шуд ва аз мамлакат баромада рафт.

Ҳамин ки хабари аз мамлакат берун шудани подшоҳ расид, вазир амр кард, ки дарҳои хазинаву дафинаи подшоҳро боз кунанд, ҳар чӣ он ҷо ҳаст, ба мардум тақсим кунанд, ба яке пул расиду ба дигаре зару ба саввумиҳо шаддаву марҷону зевар. Ба ҳар кас ҳар чӣ расид.

Вазир гуфт:

- Шаҳр ба шаҳру мамлакат ба мамлакат раведи ҳар ғизое аз ҳар ҷое, ки пайдо кардед, бихареди бихӯреди ҷони худро аз ҷанголи марг халос кунед!

Мардум ин кори вазирро дидаву ин сухани ӯро шунида, ҳайрон монданд: гирифтано додан ҳасту қарзро баргардонидан. Мо-ку моли подшоҳро гирифтем, ҳар чи ёфтем, меҳарему меҳӯрему ҷон ба саломат мебарем, аммо онро кай, чӣ ҳел бармегардонем?

Инро ба вазир гуфтанд. Вазир дар ҷавоб гуфт:

- Он чи ба шумо расид, қарз аст, аммо сари подшоҳи бузургвор ҳамеша саломат бошад, қарзро фақат баъди сари он кас бармегардонед.

Мардум хурсанд шуда, ба чор тарафи дунё рах гирифтанду шаҳр ба шаҳру мамлакат ба мамлакат рафта хӯрданиҳо хариданду ҷони азизи худро аз вабои қаҳтӣ наҷот доданд.

Як сол гузашт. Подшоҳ баргашт. Дид, ки мамлакат тинч мардум осуда, ҳама заҳмат кашидаанду ҳосил рӯёнидаанд, сери пурӣ, ҳама хушҳол.

Хурсанд шуд подшоҳ, вале хурсандии ӯ дер давом накард. Бадхоҳони вазир гирди ӯ чамъ шуданду гуфтанд, ки хиёнат бузурге кард вазир.

Гуфтанд:

- Эй подшоҳи бузургвор, дар хазинаю дафинаатон, ки пуропур буд, алҳол муш гардад, дона намеебад. Подшоҳи беҳазина-дарахти бемева, ҷӯи беоб, лашкари беяроқ. Ин ҳол пеши мамлакатҳои дигар як шармандагӣ асту бас.

Зиёд гуфтанд аз ин хел гапҳо онҳое, ки як сол пеши вазир буданд:

Ҳар номваре, ки ӯ чаҳон дошт,

Бадномгаре зи ҳамраҳон дошт.

Он гапҳоро шунида мӯи бадани подшоҳ сик шуда хесту фарёди ҷонгудозе аз даҳонаш баромад:

- Ба дасту пой вазир кундаву ишкел занеду задаву кашида пеши ман биёваред!

Вазирро дошта, ба дасту пояш кундаву ишкел зада, задаву кашида пеши подшоҳ оварданд.

- Ҷаллод! Тамоми кувваеро, ки дар бадан дорӣ, ба қор андозу ба паси гардани ин хоин чунон бизан, ки мани фиребхӯрда ҷӣ хел хун пошида, ғелида рафтани сарашро бубинаму аламам кам шавад.

Кунда оварданд. Чаллод табари тезро, ки мисли каланд бузург буд, ба ҳаво бардошт.

Вазир кундаву ишкелро тарақ-туруку шалдар-шулдур-кунон овоз баровард:

- Подшоҳо, гузаштагон «аввал пурсиш, баъд кушиш» гуфтаанд. Бесабаб нагуфтаанд онҳо! Чаро шумо аввал намерепурсед, ки чаро ман чунин кор кардам?!

Бадхоҳони вазир ин гапро шунида, ғавғо бардоштанд:

- Он чи аён аст, ҳочат ба баён нест. Ин ҷо чӣ зарурат хаст ба пурсидани касе, ки хиёнаташ назди подшоҳу назди мамлакат мисли оина равшан аст.

Подшоҳ, ки соле пеш эътимод ва эҳтироме ба вазираш дошт, гуфт:

- Ҳеч боке не, ку бубинем ин марди хоин пеш аз маргаш ба забони нопоки худ чӣ суҳаноне оварданист.

Вазир гуфт:

- Магар аз ёд баровардед, ки ман пеш аз мамлакатро тарк кардани шумо шарте пешатон гузошта будам: «Ҳар амале, ки аз тарафи ман содир мешавад, мавриди эътирозу мазаммат қарор нагирад, ҳар дасисаву фитнае, ки нисбати ман сар мезанад, аз эътибори ҷаноби олий соқит гардад». Шумо қабул кардед ва пас аз ин ман ҷилави ихтиёри ҳукуматдориро ба ихтиёри худ гирифтам.

Подшоҳ ҳашм карда гуфт:

- Ман гумон накарда будам, ки ту ҳазинаю дафинаи подшоҳиро барбод дода, ба решаи ҳокимияти мо теша мезанӣ.

Бадхоҳони вазир суҳани подшоҳро тасдиқ карда, ғавғо бардоштанд:

- Бе он сарвату ғановате, ки дар ҳазинаву дафина буд, подшоҳӣ на қурбе дораду на қудрате.

Вазир гуфт:

- Подшоҳам, он чи, ки дар хазинаву дафина буд, магар тавассути хирочу андоз аз ҳамин мардум, ки имрӯз зиндаву саломат мондаанд, гирифта нашуда буд? Гуноҳи ман ҳамин аст, ки моли халқро ба халқ баргардонидам. Лекин муфт барнагардонидаам, ба қарз додам, мардум онро боз медиханд.

Бадхоҳони вазир боз гавго бардоштанд:

- Аз қучо? Кай?

Вазир гуфт:

- Ман ба мардум гуфтам, ки баъди сари подшоҳ. Мардум имрӯз қудрати баргардонидани қарзро надоранд, бинобар ин ҳама рӯзу ҳама соат, дар кӯчаву бозор, масҷиду хонаҳояшон даст ба омин бардошта, ба парвардигори олам илтиҷо карда, бо як овоз мегӯянд, ки «худоё, худовандо, умри подшоҳро дароз кун»! Барои подшоҳу подшоҳӣ магар қудрати бузургтаре аз дуои неки тамоми халқ метавонад вучуд дошта бошад?!

Вазир ин суҳанонро гуфту ба подшоҳ рӯ овард:

- Эй подшоҳи муаззам, эй султони боқарам, худ фикр кунед:

Он ҳангом, ки тарки подшоҳӣ кардед, мардум дар чи ҳоле буданд, мамлакат чӣ аҳволе дошт. Ҳоло мамлакат обод мешавад, мардум аз марғ наҷот ёфтанду шабу рӯз заҳмат мекашанду дуои ҷони шуморо мекунанд. Мамлакат бе халқ, мамлакат нест. Бе мамлакат подшоҳ нест. Пас худ ба сари инсоф биеду бигӯед: ки магар ман кори нодуруст кардаам?!

Подшоҳ ин гапро шунида, аз ҷой бархосту фармуд, ки аз дасту пой вазир кундаву ишқелро бикушоянду ба дасту пой онҳое зананд, ки подшоҳро зидди вазир шӯронда буданд.

Ҷаллодон ҳамоно тайёр буданд, фурсате нагузашта ду сар аз тан ҷудо ба чор тараф хун пош дода, гелида рафт.

«Бадхоҳи касон ба мақсад намерасад» гуфтанд, ки ин гап бе асос нест.

ЛАКУ ПАК

Буд-набуд, як Лаку як Пак буд. Онҳо зану шавҳар буданд.

Лаку Пак духтари дӯстрӯе доштанд. Ҳуснаш расо буд, вале ақлаш норасо буд. Зебоии духтар ба дуру наздик овоза шуду ба хонаи Лаку Пак хостгор омад.

- Духтарам, - гуфт Лак, - ба ту хостгор омад. Рафта об биёр. Чаққон бош, ки хостгорҳо духтари бадаступо будааст, гуфта, туро хуш карданд.

Духтар кӯзаро гирифта, тозон ба лаби ҳавз рафту об гирифта истода, фикр кард, ки «раваду хостгорҳо маро хуш кунанд, тӯю тамошо шавад, сонӣ як писарча зоям, писарчаам калонакак шаваду аз дасташ дошта, ба хонаи падару модарам меҳмонӣ биёям, модарам ҷонӣ бибӣ, калонакак шудӣ, дастёрак шудӣ, рафта об биёр, чой кунем, гуфта, ба дасташ кӯзача диҳаду ба лаби ҳавз равон кунад. Бачаякам биёяду аз ҳавз об мегирам гуфт пояш лағжида ба ҳавз ғалтаду ғарқ шавад, баъд ман чӣ кор мекунам, ба шавҳарам чӣ ҷавоб медиҳам?! Вой бар холи мане. рӯям сиёҳе!» гуфта доду фарёд бардошту шаш қатор оби дида рехт.

Модар мунтазири духтар, хостгорон мунтазири чой. Пак ба рӯи хавлӣ баромаду овоз баровард:

- Лак, Лак!

- Ҷони Пак!

- Ин духтарамон барои об рафта буд. Рав, бин, чаро дер кард?

- Хуб шудааст.

Лак ба лаби ҳавз рафт. Дид, ки духтарашон оби дидаш шаш қатор гиря карда нишастааст.

- Ҳа, духтарам, чӣ шуд ба ту, барои чӣ гиря карда нишастааст? - пурсид Лак.

- Эй модарчон, ман гиря накунам. ки гиря мекунад?! - ҷавоб дод духтар.

- Об гирифта истода фикр кардам, ки раваду хостгорҳо маро хуш кунанд, тӯю тамошо шавад, сонӣ як писарча зоям писарчаам калонакак шаваду аздаш дошта, ба хонаи шумо мехмонӣ биёям, шумо ҷони бибӣ, калонакак шудӣ, дастёра шудӣ, рафта об биёр, чой кунем, гуфта, ба дасташ кӯзача диҳед ба лаби ҳавз равон кунед. Бачаякам биёяду аз ҳавз об мегирам гуфта пояш лағжида ба ҳавз ғалтида гарқ шавад, баъд ман чӣ кор мекунам, ба шавҳарам чӣ ҷавоб медиҳам?! Вой бар ҳоли мане, рӯзам сиёҳ шуде!

- Вой бар ақли расоят модаракат қурбон шавад! - гуфт Лак ба паҳлуи духтараш нишасту гирён шуд.

Пак як дам нигоҳ кард, ду дам нигоҳ кард, аз духтараш дарак нашуд, хесту ба лаби ҳавз омад. Омада дид, ки духтару зан дар лаби ҳавз зор-зор гиря карда нишастаанд.

- Лак, Лак!

- Ҷони Пак!

Чӣ шуд, ки модару духтар ин хел зор-зор гиря карда нишастетон?

- Ой ҷони Пак! - гуфт Лак. - Мо гиря накунем, ки гиря кунад?! Гуш кунед ин духтараки баақли мо чӣ мегӯяд!

- Чӣ мегӯяд, Лак? - ҳайрон шуд Пак.

- Мегӯяд, ки раваду хостгорон ўро хуш кунанду тӯю тамошо шавад, сонӣ як писарча зояд, писарчааш калонакак

шаваду аз дастакаш дошта, ба хонаи мо меҳмонӣ биёяд, ман
ҷони бибӣ, калонакак шудӣ, дастёрак шудӣ, рафта об биёр,
чой кунем гуфта, ба дасташ кӯзача дода, ба лаби ҳавз равон
кунам, бачаякаш биёяду об мегирам гуфта, пояш лағжида ба
ҳавз афтаду гарқ шавад, баъд ман чӣ кор мекунам, ба шавҳарам
чӣ ҷавоб медиҳам?! Вой бар ҳоли мане-рӯзам сиёҳ шуде!

Шаш қатор оби дида рехта, гиря карда нишастааст.

- Ой падаракат, садкаи ақли расоят шавад! - гуфта Пак ҳам
дар паҳлуи зану духтараш нишаста зор-зор гиря кард.

Се кас - Лаку Паку духтар онҷунон баланд навҳаву гиря
карданд, ки хостгорҳо шунида, ҳайрон шудаву хавотир шуда,
ба лаби ҳавз омаданд. Омада диданд, ки соҳибони хона-
зану шавҳару духтар шаш қатор оби дида рехта, гиря карда
нишастаанд.

- Чӣ гап шуд? Чаро шумоён гиря карда нишастаед? -
пурсиданд онҳо.

- Лак, Лак!

- Ҷони Пак!

- Ба инҳо гапи духтарамонро гуфта дех!

- Мо гиря накунем, ки гиря кунад? - гуфт Лак. Гӯш кунед
ин духтараки баақламон чӣ мегӯяд.

- Духтаратон чӣ мегӯяд. Лак? - пурсиданд меҳмонҳо.

- Мегӯяд, ки раваду хостгорон ўро хуш кунанду тўю тамошо
шавад, сонӣ, як писарча зояд, писарчааш калонакак шаваду аз
дастакаш дошта, ба хонаи мо меҳмонӣ биёяд, ман ҷони бибӣ
калонакак шудӣ, рафта об биёр, чой кунем гуфта, ба дасташ
кӯзача дода, ба лаби ҳавз равон кунам, бачаякаш биёяду об
мегирам гуфта, пояш лағжида ба ҳавз афтаду гарқ шавад, баъд
ман чӣ кор мекунам, ба шавҳарам чӣ ҷавоб медиҳам?! Вой бар
ҳоли мане-рӯзам сиёҳ шуде!

Хостгорҳо ин гапро шунавида:

- Бай, бай акли ин духтар хуснаш барин расо будааст, гуён тӯйро пеш гирифтанд.

Тӯй шуд, тамошо шуд. Духтарро асп савор карда, ёр-сегуфта, гирифта рафтанд.

- Лак, Лак!

- Ҷони Пак!

-Бе духтарамон зик шудем-ку, - охи сард аз дили пурдари кашид Пак.

- Хайр, рафта бинем-чӣ? – гуфт Лак, - шумо рафта камтар равган биёред, ман як табак санбӯса пазам, гирифта барем. Духтаракамон санбӯсаро ёд кардагист.

Пак як пиёла гирифта, пеши равғанфуруш рафт.

Равғанфуруш як қадоқ равған чен карда, ба пиёлаи Пак андохт, як қадар равған зиёдати кард.

- Камакак, ҳаққатон монд, инро чӣ кор кунам? - пурсид равғанфуруш.

- Мана ба ин ҷо андозед, - гуфт Пак пиёларо чаппа карда пушташро дошт.

Равғанфуруш бақияи равғанро ба пушти пиёла рехт. Пак оварда ба дасти занаш дод.

- Пак, Пак! - Ин равғани овардагиат чудо кам-ку? – гуфт занаш. –Ба санбӯса намерасад.

- Кам не, азизакам, дар даруни пиёла ҳам ҳаст.

Лак пиёларо рост карда, дарунашро дидани шуд, ки як камакак равғани дар пушти пиёла будагӣ ҳам рехт.

Беравған санбӯса намешавад. Лаку Пак дурудароз маслиҳат карда, қарор доданд, ки хуб мешуд як рӯймол нони гарм пухта баранд.

Лак хамир карду хобонда ба Пак гуфт:

- Шумо танӯр тафсонда истед, хамир, ки расид. ман нон баста мечаспонам.

Пак ба хавлӣ баромаду ҳезум шикаста, хост ба танӯр андохта даргиронад, дид: даруни танӯр тафсидагӣ барин суп-сурх - ин шӯълаи офтоб буд дар даруни танӯр. «Ин худаш тафсидагӣ-ку, фикр кард Пак, - Роҳ дар пеш, то нон бастанӣ Лак як хоб карда гирам». Ҳамин хел фикр карду сӯи суфаи зери тут дароз кашида, баҳузур хоб кард.

Лак бошад, нон рост карда, пеши танӯр овард. Дид танӯр суп-сурх тафсидагӣ. Ба танӯр нон часпонда мунтазир шуд.

Як соат нигоҳ кард, ду соат нигоҳ кард, ҳеҷ не ки нон сурх шавад. Пак аз хоб сер шуда хеста, пешаш омад.

- Лак, Лак!

- Ҷони Пак!

- Нонат сурх нашуд?

- Не, чӣ кор кунем?! – пурсид Лак.

- Ҳамин танӯра канда, ба китфамон барем, нон дар рах пухта мемондагист.

Ҳамин хел карданд.

Як замон ҳешовандони домод диданд, ки падару модари келинашон як танӯри калона бардошта омада истодаанд. Тозон баромада, танӯри пур аз хамирро аз китфи онҳо гирифта, ба як сӯ монданду худашонро бо иззату ҳурмат ба хона дароварда обу зиёфат карданд. Шаб шуд. Барои Лаку Пак ҷойгаҳи баланд андохтанд.

Лаку Пак ба ҷойгаҳ даромаданд.

- Ҷонакам, ба деворҳои хона дуруст нигоҳ кун, чанд ҷо кафидагӣ, аз ҷойҳои кафидагӣ шӯълаи моҳтоб даромадааст.

- Хушк шуда кафидагист-дия? Бечора духтарамон! Ақлаш нарасидааст, ки равшан карда монад.

- Лак, о Лак! Ман дар дахлез як кӯзача равған дидам, ҳеҷ ба ҷойҳои кафидаи девор мемолем.

- Хуб шудааст, Пак, ҳезед!

Ба дахлез рафта, як хумча равған ёфта, гирифта даромаданду ба деворҳои хона аз боло то поён равған молиданд.

Кӯзачаро ба дахлез бурда ду хуми калонро дида монданд.

- Лак, Лак!

- Ҷони Пак!

- Ин духтарамон ақлаш ба ҳама чиз мерасад. Вай фикр кардааст, ки мо, падару модараш, аз роҳи дур ҷанг зер карда омадагӣ, оббозӣ карданамон лозим. Ана бин, ду хуми калон об тайёр карда мондааст. Биё оббозӣ кунем, хурсанд шавад.

- Ба ақли духтарамон ҷонам фидо! Оббозӣ мекунем, хурсанд мешавад, - гуфт Пак.

Лаку Пак хумҳоро бардошта пеши ташноб оварда, оббозӣ карданд.

- Аҷаб оби ширин!-гуфт Пак.

- Оби ин ҷӯйҳо ширин будааст-дия! - гуфт Лак.

Лаку Пак оббозӣ карданду даромада хоб рафтанд.

Саҳар шуд. Офтоб баромад. Соҳибони хона болои суфаи рӯи ҳавлӣ қолини пату кӯрпачаҳои мулоим партофта, дастархон густурда, ҷой ҷӯшонда, тайёр карда монданд. Як дам нишастанд, ду дам нишастанд, як соат шуд, ҳеҷ не ки меҳмонон хеста бароянд. «Ба инҳо чӣ шуда бошад?» гуфта, рафта диданд, ки Лаку Пак ба кӯрпачаҳо часпида мондаанд. Ҷунон саҳт часпидаанд, ки ҷунбида наметавонанд. Дар болояшон занбӯрҳо виҷжас зада парида гаштаанд.

Соҳибони хона хайрон шуданду баъд фаҳмиданд, ки меҳмонашон об гуфта, аз сарашон ширинӣ рехтаанд.

Лаку Пакро як илоч карда аз кӯрпачаи канда гирифтанду

об гарм карда, оббозӣ доронда, хушк кунонда, ба хонаашон гусел карданд.

Аз ин воқеа чанд рӯзу боз чанд ҳафта гузашт, як рӯз духтари Лаку Пак дар ҳавлии шавҳараш танҳо монд. Пагоҳӣ аз ҷояш хеста, ба дасту рӯйшӯӣ хушаш наомаду дасти ношуста ба хӯрокхӯрӣ сар кард. Ҳамин лаҳза гӯсола сарашро аз даруни оғил бароварда баа гуфт

- Ох, ин гӯсолаи бадбахт рӯи ношуста хӯрок хӯрдани маро фаҳмид. акнун ба ҳама мегӯяд, ох ман шарманда шудам! - гуфта духтар ба сӯи хонаи падару модараш тохт.

Тафсидаву арақ карда, омада воқеаро гуфта дод.

- Лак, Лак!

- Ҷони Пак!

- Дар ҳақиқат кори ганда шудааст! - гуфт Пак. – Илоче ёфтан даркор.

Лаку Пак маслиҳат карданду духтарашонро пеш андохта, ба қозихона омада, воқеаро нақл карда, аз қозӣ хоҳиш намуданд, касеро ки ин сирро овоза кунад, ҷазо диҳад.

- Ин кор аз дасти як худи ман намеояд, - гуфт қозӣ ба Лаку Пак, - ман дар шаҳр манъ кунам ҳам, дар мамлакат манъ карда наметавонам. Ба пеши подшоҳ равед, ки метавонад дар тамоми мамлакат манъ кунад.

Лаку Пак духтарашонро пеш андохта, ба пеши подшоҳ рафтанд.

Подшоҳ арзи Лаку Пакро шунавида, фармон баровард, ки рӯи ношуста хӯрок хӯрдани духтари Лаку Пак овоза карда нашавад.

Ҷарчиҳо шаҳр ба шаҳру деҳ ба деҳ гашта, фармони подшоҳро эълон карданд.

Дар як мамлакати калон аз ҳафт то ҳафтодсола аз сирри духтари Лаку Пак хабар ёфтанд.

Лаку Пак бошанд, то хол боварӣ доранд, ки сирри
духтарашон ба касе ошкор нашудааст.

Ҳамин хел соддаҳо ҳам ҳастанд дар ин рӯи дунё.

ҶАЗОИ ДЕВКАМПИР

Буд-набуд, як подшоҳбача буд, як зани хушрӯй дошт.
хардуяшон бо ҳамдигар бисёр меҳрубон буданд. Як рӯз зану
шавҳар меҳмонӣ рафтанд. Меҳмонӣ нағз гузашту вақти бозгашт
хаво торик шуд, подшоҳбача ба занаш гуфт:

- Дар ин торикӣ азоб кашиданамон мумкин, ман туро
дар ягон ҷой монда меравам баъд, пагоҳ омада гирифта
мебарам.

Занаш розӣ шуд, баъд подшоҳбача дари як хонаро тақ-так
кард, ки як кампир баромад. Подшоҳбача гуфт:

- Эй, бибӣ, ҳамин зани ман як шаб дар хонаи шумо хоб
кунад, пагоҳ омада мебарам.

- Майлаш, писарам, - гуфт кампир, - хонаам калон не, -
лекин барои як кас ҷой ёфт мешавад.

Подшоҳбача занашро дар хонаи кампир монда рафт. Ин
кампир дев буд, ҳафт духтар дошту якто писар. Номи духтари
калониаш Айша буд.

Айша дид, ки сару либоси зан қимматбаҳо, аз атласу
кимхоб, парчаю кундал, ба модараш гуфт:

- Оча, оча, маро куртаи атласи подшоҳзан мебод!

Модараш омаду ба сари зани подшоҳбача аррос зада
гуфт:

- Либосатро каш, накашӣ саратро меҳӯрам!

Зани подшоҳбача аз тарс куртаи атласашро кашиду ба Айша дод. Вай онро пӯшида дид, ки зан боз камзӯли кундалу кафши заррин дорад, ба модараш гуфт:

- Оча, оча, дилам кафши заррину камзӯли кундал мецохад!

Девкампир боз ба сари зани подшоҳбача аррос зада гуфт:
- Камзӯли кундалу кафши зарринатро кашида ба духтарам деҳ! Накашӣ, саратро меҳӯрам!

Хулоса, Айша хамаи сару либосу пойафзоли зани подшоҳбачаро гирифта пӯшиду девкампир зани подшоҳбачаро ба як хона дароварда, ба пушти дар як санги калонро монда тамба кард.

Рӯз шуд, подшоҳбача омада гуфт:

- Бибӣ, гӯед зани ман барояд.

Девкампир духтари худаашро ба сурати зани подшоҳбача дароварду бароварда, ба пушти аспи подшоҳбача савор кард.

Зани подшоҳбача дар кунчи хонаи торики дарбаства дилхунук ҳайрон нишаста буд, ки як гурба мияв-мияв карда омад. Зани подшоҳбача вайро чег зада гуфт:

- Агар илоче ёфта дарро кушой, ман ба ту дунбаи гӯсфанд медиҳам.

Гурба як илоҷ кард, тобасангро тела дода, дарро кушод, духтар ба вай як пора думба дод.

Зани подшоҳбача озод шуду аз пушти подшоҳбача давида-давида рафта, аз вай ҳам гузашта дар сари роҳ як чашма шуд. Подшоҳбача аз асп фаромад, дар лаби чашма як косаи чинии хушрӯй буд. Бо он об гирифтӯ хӯрд, ки то ин вақт ин хел об нахӯрда буд.

Духтари дев гуфт:

- Ман ҳам ташна мондам, об мецоҳам.

Подшоҳбача ба коса об гирифтани буд, ки косаи чинӣ ба косаи сафолину шахшӯл шуду оби ҷӯй шӯру лойолуд. Аз ҳамон об гирифта омад, ки духтари дев гуфт:

- Ин шӯру лойолуд. Аз ҷои нағзи чашма об гирифта диҳед.

Боз об гирифт, ки боз ҳамон хел шӯру лойолуд. Сеюм бор гирифт, боз ҳамин хел. Охир, ки нашуд, ба асп савор шуданду рафтанд.

Духтар рафту дар миёни хавлии подшоҳбача як бутта гули садбарг шуд. Подшоҳбача аз дарвоза даромадан замон дар миёни хавлиаш буттаи садбарги сурхи шукуфонро дида, ҳайрон шуда, фикр кард, ки ин гули зебо аз кучо пайдо шудааст. Духтари дев давида рафта, бах, бах аҷаб рангу бӯи хуш дорад ин гул, гуфта бӯидани шуда буд, ки садбарги шукуфон гунча шуду хорҳояш ба лабу бинию рухсори духтари дев халида, хуншор карданд. Вале ҳамин, ки подшоҳбача ба сари гул омад, гунчаҳо аз нав шукуфтанду машомашро муаттар карданд. Ин ҳодиса чанд бор такрор шуд.

Подшоҳбача ба ин асрор одат карду духтари девро занаш пиндошта зиндагӣ карда гашт, фақат ҳайрон буд, ки чаро занаш мисли пештара дилкашу дилбар не. Аз вай дилаш меҳаросид, ҳар сухане, ки ӯ мегуфт, гӯшашро меҳарошид.

Духтари дев бошад буттаи садбаргро бад дида, ҳар рӯз аз шавҳараш талаб мекард, ки ӯро канда партояд.

- Бифармо аз беҳу бунаш бурида нест кунанд, ин гулро! - мегуфт ӯ ҳар рӯз ба подшоҳбача.

Билохир подшоҳбача хоҳиши духтари девро иҷро кард. Вале, дере нагузашта ба ҷои бутта беҳи ниҳоли сафедор рӯид. Ниҳол рӯз аз рӯз баланду зеботар мешуд.

Айша як рӯз гуфт:

Ҳамин сафедор ба назарам бад метобад, нигоҳ кунам, чашмам дард мекунаду хира мешавад, галтонеду барои писарамон гахвораи нақшин созонед!

Подшоҳбача фармуд, устоҳо дарахтро галтонда гахвора сохтанд. Айша писарчаашро ба гахвора баст, чӯби гахвора бачаро харошид, бача гирия кард. Вақте ки худӣ подшоҳбача мечунбонид, гахвора бачаро намехарошид, вақте ки Айша мечунбонид, сахт мехарошид.

Айша гуфт:

- Ин гахвораро майда карда сӯзонеду аз бозор гахвораи нав биёред!

Гахвораро шикаста ба танӯр партофта, сӯзониданд, чӯби гахвора дар тағи хокистар як дона ақиқ шуд. Ин замон як ҳамсоияи подшоҳбача алавғирӣ омад. Айша гуфт:

- Ҳозир ба танӯр алав кардем, аз ҳамон ҷо гиред!

Кампир алав меғирӣфт, ки чашмаш ба ақиқ афтоду ғирӣфта ба даҳонаш партофт. Инро Айша диду гуфт:

- Ба даҳонатон ҷӣ партоғтед, ҳамсоия?

- Ҳеҷ ҷиз не, духтарам, ангуштам сӯхт ба даҳонам халондам, - гуфт кампир.

Баъд, ҳамсоияи подшоҳбача ақиқро ба сандук андохта монду баромада рафт. Бегоҳӣ омад, ки ҳама ҷо шир барин рӯфтағӣ, деғу табақ шустағӣ, хӯрок тайёр - ҳайрон шуд. Хайр, хӯрок хӯрда хоб карду боз пағоҳ барқасд табақҳоро нашуста, шустаниҳоро ба ҷор тараф тит карда рағту бевақт карда ба хонааш омад, ки боз ҳама ҷо руфтағӣ, ҷизҳои ҷиркин қоғаз барин сап-сағед шустағӣ, деғу табақ тозаю озода, хӯрок тайёр. Кампир ба дилаш гуфт: Дар ин ҷо сир ҳаст. Фаҳмидан даркор!

Сахар хест боз ҳама ҷоро нарӯфта, ҷизҳоро ҳар ҷо пахну парешон карда, косаю табақро нашуста, аз хонааш баромаду дар пушти дар руст шуда истод.

Як вақте буд, ки аз хона як духтараки хушрӯяк баромад
ҳама чоро рӯфта шир барин тоза кард, чомашӯй кард, хӯрок
пухта, акнун ба сандуқ даромаданӣ шуд, ки кампир рафта. 21
дасти духтар сахт дошту гуфт:

- Ту инсӣ, чинсӣ, парии паризодӣ, одамӣ-одамизодӣ? Ту
кистӣ?

- Ман на инсам, на чинсам, на парию паризодаам, ман
одаму одамизодам, - гуфт духтар.

Баъд кампир духтарро сар доду духтар ба кампир
саргузашташро як ба як гуфта дод. Кампир хурсанд шуду
гуфт:

- Ман як худам танҳо будам, духтар надоштам, ба худо
шукр, духтардор шудам, бемалол дар ҳамин ҷо зиндагӣ карда
гаштан гир, аз ҳамин рӯз ту духтари ман.

Аз мобайн чанд рӯзу сол гузашту писари подшоҳбача
калон шуду вайро тӯй карданд. Тӯи калон шуд, духтарҳои шаҳр
низ ба базм омаданд. Ҳама гуфтанд, ки кампири ҳамсоя ҳам як
духтари нозанин дорад. Подшоҳбача кас фиристод, гирифта
бурд. Базм сар шуд, рақсу бозӣ сар шуд, ҳар кас ҳунарашро
нишон дод. Дар охир навбат ба духтар ҳам расид. Духтар
дutorро гирифта, саргузашти ҳудашро газал карда як ба як
гуфт:

*Қиссаи ман ҳамин аст,
Дарди дилам чунин аст:
Буд замоне, ки ман
Дилбари зебо будам,
Ҳамсари шаҳзодае
Гулбуну раъно будам.
Ҳар ду ҳам меҳрубон*

*То биравад хастагиаш
Гул ба боғаш шудам,
Гарчи сафедор шудам,
Қоматам аз он надид,
Сохта гаҳворае
Аз буну беҳам бурид.
Кӯдаки девзодааш*

Ошиқи печон будем.
Тоқати ҳичрон набуд,
Як тану як қон будем.
Дев рабуд аз кафам
Гавҳари якдонаам,
Духтари худро намуд
Соҳибаи хонаам.
Шавҳари маҳбуби ман
Қои мани гулнигор,
Ҳеҷ накарда ҳаёл,
Дев гирифт бар канор.
То шиканад ташинагиаш
Чашиа ба роҳаш шудам,

Ман пучидам аз алам,
Дод ба отаиш маро
Реиш намуда дилам.
Сӯхт саропои ман,
Донаи гавҳар шудам,
Кампири ҳамсојро
Мӯнису ёвар шудам.
Ёр наёрад ба ёд
Хӯи ману бӯи ман,
Ман ба умеде, ки кай
Бигзарад аз кӯи ман.
Қиссаи ман ҳазин аст,
Дарди дилам ҳамин аст.

Подшоҳбача ин қиссаи ҳазинро гӯш карда, донист, ки ба сари занаш чӣ ҳодиса омада будааст. Дилаш тапиду хашмаш боло гирифта, ба Айша гуфт:

- Зан, тайёриатро бин, пеши модарат меравем.

Айша хесту фатиру кулча, тӯшаю талқон пухтанӣ шуда, танӯрро тафсонд. Подшоҳбача ба пеши танӯр рафта, дид, ки танӯр нагзакак тафсидагӣ, занашро ҷеғ зад. Вақте ки занаш ба пеши танӯр омад, подшоҳбача вайро ба танӯр партофт. Айша сӯхта, кабоб шуд, ҳамин иташ аз танӯр гашта гирифта, ба дастархон баста, ба хонаи модараш фиристоду таъин кард: «Пагоҳ духтаратон бо шавҳару писараш меҳмонӣ меоянд».

Модари Айша хурсанд шуда, хеста тайёри дид, ҳамин кард, рӯбучин кард, баъд ба танӯр нон часпонд. Ҳамин вақт як духтараш омада гуфт:

- Оча, оча, шикамам гурусна!

- Ҳоло нон напухтааст, рав аз рӯймоли Айша нон гирифта хӯр! - гуфт кампир.

Ин духтар рафта, рӯймолро кушод, ки Айша сӯхтаю бирён
рӯймолро гашта басту ба пеши очааш омада гуфт:

- Оча, оча! Лаби Айша инч, дандонош мошу биринч...

- Э, чавонмарг шавӣ, ин чӣ гапи гуфтагиат! - гуфта
девкампири духтарашро зад, духтараш ҷо ба ҷо мурд.

Боз як духтари дигараш омада гуфт:

- Оча, оча шикамам гурусна!

- Рав, аз рӯймоли апаи Айшаат нон гирифта хӯрда ист,
холо нони худамон тайёр не, - гуфт кампир.

Ин духтар ҳам рафта рӯймоли Айшаро кушод, ки ахвол
ҳамин омада гуфт:

- Оча, оча! Лаби Айша инч, дандонош мошу биринч...

- Э чавонмарг, ту ҳам ҳамин гапа баровардай! - гуфту инро
ҳам зада кушт.

Хулоса, ҳамаи духтаронаш омада, ҳамин гапро гуфта
буданд, ки онҳоро зада кушт.

Дар охир писари яккаву ягонааш омада гуфт:

- Оча, оча шикамам гурусна.

- Рав, аз дастархони апаат Айша нон гирифта, хӯр, холо
нони худамон тайёр не, - гуфт модараш.

Писараш омада дид, ки ахвол ҳамин, рафта гуфт:

- Оча, оча! Лаби Айша инч, дандонош мошу биринч...

- Имрӯз ба шумоён чавонмаргҳо, чӣ шуд, ки ҳамаатон
омада, як гапи намешудагӣ мегӯед?! - гуфта худааш рафта
рӯймолро кушода дид, ки дар ҳақиқат духтараш сӯхтаю бирён
шудагӣ. Ба сари ҳафт духтараш шишта фиғон карда пушаймон
шуда, девонаву гирён шуда худааша зада кушт.

Дар ин ҷо подшоҳбача занашро аз нав никоҳ карда
гирифт, тӯю тамошо карда, хушу хурсанд зиндагӣ карда гашту
ба муроду мақсадаш расид.

Шумо ҳам ба муроду мақсадатон расед.

РОБИЯИ ЧИЛГАЗАМУЌ

Буд-набуд, як подшоҳи сангдилу мағрур буд. Осори хашму газаб чехраи ӯро ҳеҷ гоҳ тарк намекард. Вай ҳамаро бад медид ва фақат ягона касе, ки як андоза дӯст медошт, ин писараш - шохзода Бобораҳим буд.

Вакте, ки Бобораҳим калон шуд, подшоҳ ӯро ба корҳои давлатиаш шиносо карда, ҳамаи боигариашро нишон дод. Вай писарашро ба хазинааш бурд. Дар хазина сандуқҳои аз тилло, нукра ва ҳаргуна чизҳои қиматбаҳо пурупур мавҷуд буданд. Вай писарашро ба ҳучрахое бурд, ки гилемҳои зебои хушсифат, шохҳои ҳарири гулдор, пӯстинҳои камёб, табаку кӯзаҳои пурқимат ҷамъ карда шуда буданд. Подшоҳ ҳамаи ҳучрахояшро ба Бобораҳим нишон доду фақат як ҳучраашро нишон надода, аз пеши дари маҳками он гузашта рафт. Бобораҳим ҳайрон шуд, вале ҷуръат накард, ки ба подшоҳ саволе диҳад. Вай баъд аз ин ҳамеша «дар он хона чӣ бошад» гуфта фикр мекардагӣ шуд.

Шохзода боварӣ ҳосил кард, ки падари ӯ ягон сирре дорад. Ҳисси кунҷковӣ ӯро бисёр азоб медод. Оқибат вай қарор дод, ки аз падараш номаълум карда, сирри он ҳучраро фаҳмида гирад.

Подшоҳ як рӯз баъди шикори дурудароз саҳт хоб карда монд. Бобораҳим аз кисаи ӯ калидро кашида гирифт рафта, ҳучраро кушода даромад. Ҳучра он қадар калон набуд ва дар он гилемҳо паҳн карда шуда буданд. Дар девораш сурати калони як духтари бағоят нозанин овехта шуда, чехрааш чун акси моҳ дар оби ором дурахшон буд, чашмони сиёҳаш чун ситора барқ мезаданд, мӯи сиёҳи дарозаш бадани ӯро якчанд бор печонида

гирифта буд. Духтари нозанин худи зинда барин нигоҳ мекард. Бобораҳим аз ҳусни ӯ ба ҳайрат афтода, беҳуш шуда, ба зами афтод.

Вай баъди чанд вақт ба худ омада, баромада, дари хучраро кулф заду калидро оварда, ба кисаи падар андохт.

Аз ҳамон вақт сар карда, Бобораҳимро шинохтан душвор буд. Беғамии бачагона, шӯхӣ ва хурсандии ӯ гум шуда рафт. Вай сокиту одамгурез шуда монд. Ҳеҷ чиз шавқӣ ӯро намекашид. хоб надошт, рӯз аз рӯз харобу беҳол мешуд.

Дере нагузашта, подшоҳ ҳис кард, ки писараш сирри хучраи дарбастаро фаҳмида гирифтааст.

Вай Бобораҳимро ба наздаш ҷеғ зада пурсид:

- Росташро гӯй, ки ту ба хучраи ман нишон надодагӣ. даромадӣ ё не?

- Ҳа, падар, ман тоқат карда натавониста, бе иҷозати шумо ба он хучра даромадам, - гуфт Бобораҳим.

- Оҳ, ту бадбахт, кори нағз накардӣ! - фарёд кард подшоҳ. - Акнун ҳоли ту чӣ мешавад?!

- Падар, духтари нозанин шабу рӯз аз пеши чашмам дур намешавад. Агар шумо маро дӯст доред, ба ман гуфта диҳед, ки вай кист, чӣ ном дорад ва чӣ хел ба висолаш расидан мумкин аст? - зорӣ кард Бобораҳим.

- Вай нозанин Робияи чилгазамӯй ном дорад, - гуфт подшоҳ, - мегӯяд, ки ҷои зиндагонии ӯ бисёр дур аст. Агар бо осмон парида рафтан мумкин гардад ҳам, ҳафт шабу ҳафт рӯз ба сӯи махтоббаро паридан лозим мешавад. Ҳавлиаш дар як теппа бино карда шуда, чун қалъа деворҳои баланд дорад. Дарвозаи қалъа маҳкам карда намешавад, онро палангон посбонӣ мекунанд. Худи ҳавлиро аждаҳое муҳофизат менамояд. Робия хостгорхоро қабул намекунад. Вай эълон кардааст,

ки шавхарро худаш интихоб карда мегирад. Дар бораи вай фикру хаёл наkun. илоче карда ўро аз ёдат барор!-гуфт подшоҳ ба писараш.

Вале чавонӣ бе орзу намешавад!

Як вақт ба гӯши Бобораҳим расид, ки дар байни мардуми мамлакаташон Сангсабур ном дуредгаре дар қасди сохтани аспӣ паррандаи чӯбин афтодааст. Вай инро шунида, ба пеши падараш шитофт.

- Падар, шумо ҳокими тавоно, аз дастатон ҳар чӣ меояд. Дуредгарони тамоми мамлакатро чамъ кунеду ба онҳо бахшишҳои зиёд ваъда карда, фармон диҳед, ки аспӣ чӯбини парранда сохта диҳанд. Ман меҳоҳам, ки ба назди Робия pariда рафта, толеамро санҷида бидам.

Подшоҳ ба писари дӯстдоштааш не гуфта натавонист. Вай фармон дод, ки ҳамаи дуредгарони мамлакаташро чамъ карда, амр диҳанд, ки дар байни се рӯз аспӣ чӯбини паррандае созанд. Ҳар кас, ки фармони ўро иҷро мекунад, аз хазинаи подшоҳ инъоми зиёде мегирад. Агар баъди се рӯз асп тайёр нашавад, дуредгарон ба ҷазо расонида мешаванд.

Дуредгарон ду шабу ду рӯз дар бораи чӣ хел сохтани аспӣ парранда фикр карданд. Вале ҳар қадар ки фикр накарданд, ҳеҷ илоҷашро ёфта натавонидаанд. Зану фарзандони онҳо рӯю мӯй канда, ба ҳоли хешонашон гиря мекарданд. Мӯҳлати гуфтагии подшоҳ тамом мешуд, рӯзи сеюм наздик меомад, дуредгарон аз зиндагӣ даст мешустанд.

Аввали рӯзи сеюм аз як қишлоқи дурдаст дуредгари чавон, паҳлавонписар Сангсабур омада гуфт:

- Ман чӣ хел сохтани ин аспӣ паррандаро медонам, аммо ин корро танҳо карда наметавонам.

- Мо ба ту ёрӣ медиҳем,-гуфта дуредгарон ба кор сар

карданд. Онҳо чунон бисёр буданд, ки ба ҳар якеашон сохтан фақат ягон қисмати асп лозим омад. Пагоҳӣ асп тайёр шуд. Аспро бо тантана ба пеши подшоҳ бурданд. Подшоҳ ба Сангсабур амр дод, ки аспро имтиҳон кунад.

Аспи чӯбин худӣ зинда барин ҳаракат мекард. Вай фақат рӯ-рӯи замин медавид, балки ба ҳаво баромада парвоз мегафт.

Подшоҳ ниҳоят хурсанд шуда ба Бобораҳим гуфт:

- Хайр писарам, акнун рафта толеатро озмой!

Бобораҳим, бегоҳӣ, вақте, ки моҳи тобон дар осмони қабул намоён шуд, ба асп савор шуда, бо падараш хайрухуш кард.

Сангсабур ба ӯ гуфт:

- Агар боло париданӣ шавӣ, гӯши рост ва агар поё фаромаданӣ шавӣ, гӯши чапи аспро тоб деҳ!

...Дар масофаи хеле баланд, дар болои абрҳо, ба сӯи мохтоббаро асп ачибе, ёли фаҳида ва думи дарозашро ҷавлони дода, парида мерафт. Асп чунон тез мепарид, ки Бобораҳим дар болои кадом мамлакатҳо парвоз кардани худро муайян карда наметавонист.

Вай ҳамин хел шаш шабу рӯз парвоз кард. Охири рӯз ҳафтум асп каме поён фаромад. Вақте ки офтоб шишта, маҳ баромад, Бобораҳим дар поён як шаҳри калонро дид. Нур монанди гулдаста аз шаҳр боло шуда, ба сӯи осмон мерафт. Шохзода фикр кард, ки вақти ба замин фууромадан расидааст ва гӯши чапи аспро тоб дод.

Асп ба як канори шаҳр фууромад. Мардуми шаҳр ҳанӯз нахобида буданд ва гурӯҳ-гурӯҳ дар кӯчаҳои шаҳр сайр мекарданд.

Бобораҳим аз замин ба осмон нигоҳ карда, хайрон шуд. Дар осмони тира ду моҳ тобон буд, яке равшантар ва дигар

каме хиратар метобид. Бобораҳим дар ҳайрат монда, аз одамон мепурсид, ки ин чист.

- Маълум мешавад, ки ту инчой нестӣ, - гуфт як рахгузар ба Бобораҳим, - моҳи хира ин моҳи ҳақиқӣ, моҳи равшан акси чеҳраи Робияи чилгазамӯӣ аст. Ин нур аз равзани шифти хонаи ӯ берун гардида, дар осмон тобон мешавад.

- Хайр, худӣ Робия кучост ва ӯро чӣ хел дидан мумкин аст? - пурсид Бобораҳим.

- Ҳавлии ӯ хӯ дар он теппа воқеъ аст. Вале роҳи ҳавлии ӯро палангҳои бадхайбат посбонӣ мекунанд ва дар даромадгоҳи ҳавлиаш як аждаҳои калон хобидааст.

- Наход, ки ӯро дидан илоч надошта бошад! - гуфт Бобораҳим.

- Дидан мумкин, - гуфт рахгузар, - худӣ ӯ бисёр шабҳо дар байни мардум пайдо мешавад, вай аз ҳавлиаш ба шаҳр омада, дар кӯчаҳо мегардад. Ин хел шабҳо мардуми мо дар орзуи дидани дидори Робия дер хоб накарда, дар кӯчаҳо мегарданд. Ҷое, ки аз он Робия мегузарад, аз нури рӯи тобони ӯ чун рӯз равшан мешавад. Ҳама ба пешвози ӯ мешитобанд, ҳар кӣ кӯшиш мекунад, ки ӯро бинад, дили каси дидагӣ шоду хуррам мешавад.

Ҷавоне нест, ки ақаллан як бор бо Робияи нозанин чашм ба чашм шуданро орзу накунад. Вале Робия ба ҳеҷ кас рост нигоҳ намекунад. Вай оҳиста-оҳиста аз шаҳр гузашта, ба ҳавлиаш меравад.

Бобораҳим ба суханони ин мард гӯш дода истода, хис кард, ки бисёр гушна мондааст. Вай ба ошхона бо аспӣ аҷоиби худ рафтан намехост. Метарсид, ки мабодо диққати мардумро ба худ ҷалб накунад. Аз ин рӯ, ба шиноси наваш муроҷиат карда гуфт:

- Як хоҳиши маро ичро кун! Мана, ин тиллоро гирифта, ба як ошхонаи наздик раву даҳ-понздаҳ сихкабоб хар. Барои он ки кабоб хунук нашавад, як алавдони лахчадорро ҳам хариде биё!

Он мард илтимоси Бобораҳимро ичро кард. Баъд Бобораҳим ба аспаш савор шуда, алавдонро ҳамроҳи кабобхояш ба дасти чапаш гирифта, ба дасти росташ гӯши ростии аспро тоб дод.

Асп паррандавор ба осмон рафт. Бобораҳим мехост, ки ба канори шаҳр фуруада, кабобро хӯрада баъд аспашро пинҳон карда ба шаҳр пиёда даромада ояд.

Асп паридан ҳамоно, лахчаи фурузони алавдон пош хӯрду ёли асп даргирифт.

Бобораҳим тарсида, алавдону кабобро ба замин партофт ва саросемавор гӯши чапи аспро тоб дод. Асп ҳамон замон ба замин фаромад. Оташ аз ёл ба гардани чӯбини асп гузашт ва дар як лаҳза тамоми чӯб оташ гирифта рафт.

Ин ҳодиса чунон тез рӯй дод, ки шахси ба шоҳзода кабоб оварда додагӣ, ханӯз онсӯтар нарафта аспи оташгирифтари дида монд. Вай ба ёрии Бобораҳим шитофт, вале дер монд-асп аллакай тамоман сӯхта хокистар шуда буд.

Бобораҳим инро дида зор-зор гиря кард. Баъд шиносаш ӯро тасалло дода ба шаҳр таклиф намуд. Онҳо ба як ошхона расиданд. Бобораҳим як табақ ошу як чойник чой хоҳиш кард. Ҳар ду ба хӯрдан машғул шуданд.

Ҳамин вақт як моҳ дар осмон хомӯш шуд. Халқ ба чунбишу хаяҷон омад. Даме нагузашта, як қисми шаҳр равшан шуда рафт.

- Робия ба шаҳр омад!-гуфт бо овози баланд шиноси шоҳзода. -Нигоҳ кунед, тарафи мо равшан шуда истодааст, маълум мешавад, ки Робия ин ҷо меояд.

Ногаҳон гирду атроф чунон фурузон гашт, ки чашм хира мешуд. Ҳамин лаҳза Бобораҳим Робияи чилгазамӯйро дида монд. Робия ба ҳамон расме, ки вай дар хонаи махфии падараш дида буд, тамоман монандӣ дошт. Аз чехраи сафеди ӯ нур меборид, чашмонаш ситорабор дурахшон гардида, кокулҳои бисёри шабгунаш то худӣ замин расида, чанд борҳо ба сару дасту гарданаш печида аз пасаш чун пӯпаки абрешимӣ овезон буданд. Нигоҳи гарму форами Робия дар чехраҳои тамошобинон сайр менамуд, вай гӯё касеро ҷустуҷӯ мекарду вале ёфта натавониста, ба роҳи худ давом мекард.

Бобораҳим ба ҳаяҷон омада, ба сафи пеш зада даромаду харисона ба Робияи нозанин чашм дӯхт. Аммо Робия ба рӯи ӯ як боре ҳам нигоҳ накарда, гузашта рафт.

Ҳанӯз Робия дуруст аз назарҳо ғоиб нашуда, шаҳр ба торикӣ гарқ шуд.

Бобораҳим ғамгину малул баргашта, дар ҷойхона дароз кашид, вале хобаш намебурд.

«Магар Робия маро дар байни ин анбӯҳи калони мардум пайҳас карда метавонист,—фикр мекард вай,—агар як илоҷ карда, ба қалъаи вай даромада мемондаму ба ӯ якка ба якка гапзанон мекардам, дар он сурат мумкин буд, ки ӯ ба ман муҳаббат бандад, аммо чӣ хел ба пеши ӯ медароям? Охир аспам сӯхта рафт-ку!»

Фақат сахарӣ хоби ӯ бурд ва тамоми рӯз бедор нашуд.

Акнун Бобораҳим бо Робия дар як шаҳр зиндагӣ менамуд. Вай ҳар шаб Робияро интизор шуда, дар кӯчаҳо мегашт ва кӯшиш мекард, ки илоҷе карда, диққати ӯро ба сӯи худ кашад. Вале Робия ба ин ҷавон аҳамияте намедод ва нигоҳи ӯ ягон бор ҳам дар рӯи Бобораҳим банд намешуд.

Бобораҳим аз ноомади кораш андӯхгин шуда, шабҳои дароз хобаш намебурд ва баъд аз ин тамоми рӯз хоб намешуд.

Риши Бобораҳим расида, мӯи сараш дароз шуда, ба девонаҳо монанд шуда рафт.

Подшоҳи тавоно, падари Бобораҳим, шабу рӯз баргаштани писарашро интизорӣ мекашид. Вай баъди се ҳафтаи парида рафтани Бобораҳим, хеле маъюс шуда монд.

Сангсабур бошад, аз подшоҳ зиёдтар хавотир гардид. Вай медонист, ки агар аспи ихтироъ кардаи ӯ ногаҳон шикаста, Бобораҳим ҳалок шуда монад, аз дасти подшоҳ зинда ҳалос намешавад.

Сангсабур ба касе чизе нагуфта қарор кард, ки ба ҷустуҷӯи Бобораҳим баромада равад. Шабона, вақте ки моҳ ба рӯи осмон ба шино кардан сар кард, вай номаълум карда, ба сӯи маҳтоббаро равон шуд.

Баъди якчанд рӯзи рафтани Сангсабур подшоҳ боз ҳам зиёдтар зикку бесаришта шуда, ба вазиронаш гуфт:

- Амр мекунам, ки Сангсабур ҳамроҳи дуредгарони мамлакат аспи наве сохта, ба ҷустуҷӯи Бобораҳим парида равад.

Ба подшоҳ хабар доданд, ки Сангсабур ба кучое гум шуда рафтааст. Вай дар ғазаб шуда фарёд зад:

- Ба ҷустуҷӯи писарам чопарҳоро равон кунед, гӯед, ки то ҳудаш ё хабарашро наёбанд, гашта наоянд!

Подшоҳ аз хобу хӯрок монда, тамоми рӯзҳо малул менишаст.

Сангсабур бошад, чанд моҳ роҳ гашта, охир ба канори як дарёи калон расид. Ногоҳ ба гӯши ӯ нолаи ҳазине расид. Истода нигоҳ кард, ки як парранда дар рӯи об ҷасту хез мезанад. Сангсабур ба дарё даромад ва камонашро ба сӯи паррандаи ғарқшуда истода дароз кард, ӯро ба лаби дарё кашида гирифт. Парранда ба чизе банд шудагӣ барин дар ҷои худ беҳаракат

монд. Сангсабур ҳам шуда, сабаби парида нарафтани онро фаҳмиданӣ шуд. Дид, ки парранда ба як тори мӯи дарози сиёҳ печида мондааст.

Чавони дуредгар тори мӯйро ба дасти худ печонида, болҳои паррандаро кушодан гирифт, - дарозии тори мӯй чил газ буд.

- Охир, ин мӯи Робияи чилгазамӯй-ку! - фарёд кард Сангсабур. - Маълум мешавад, ки ман дуруст рафта истодаам.

Паррандаи озодгардида худро афшонду болу парашро паҳн карда, ба сӯи абрҳо парвоз кард.

Акнун Сангсабур дилпуруна қад-қадӣ дарё рафтан гирифт. Ана офтоб ҳам дар паси кӯҳҳои дури барфин гоиб шуд, рӯи заминро торикӣ фаро гирифт. Ногаҳон чашми Сангсабур ба нуре, ки гулдаста барин аз замин баланд шуда ба осмон дакка меҳурд, афтида монд. Вай бо завқу ҳайрат шитобон ба тарафе, ки аз он ҷо нур баланд шуда буд, равон гардид.

Сангсабур ба шаҳр даромад ва ҳамон замон нури аҷоибу ғароиб гум шуда рафт. Мардум ба ҳаяҷон омада, аз паҳлӯи ӯ тохта мегузаштанд ва фарёд мебардоштанд.

- Робия, Робия омада истодааст!

Якбора як сӯи шаҳр чун рӯз равшан гашт ва ҳамон лаҳза Сангсабур дар байни мардуми роҳ кушода истодагӣ Робияи нозанинро дида ҳайрон шуда монд.

Сангсабур бо ҳаяҷон ба рӯи нурпоши духтар нигоҳ мекард. Табассуми Робия чунон дилрабо буд, ки паҳлавонон тамоман мафтун гардида, ягон даҳон ҳам гап зада натавонистанд.

Робия ба Сангсабур тамоман наздик шуда, дурудароз ба рӯи ӯ нигоҳ карда истод ва баъд бошитоб ба сӯи ҳавлиаш равон шуд.

Робия ҳеҷ вақт ба шаҳр баромада, ин хел тез гашта нарафта буд. Дар байни мардум овозае паҳн шуд, ки Робияи чилгазамӯй ногаҳон касал шуда мондааст.

Бобораҳим, чун ҳамеша, дар байни мардум буд. Ҳанӯз дар дили ӯ умеди як илоҷ карда, диққати Робияро ба худ кашидан. хомӯш нашуда буд. Вай доимо аз чехраи ӯ чашм наканда, ба сафи пеши тамошобинон мегузашт.

Ин бегоҳ вай ба тарафе, ки Робия чашм андохта буд, ба ҳасад нигоҳ карда, як шахси чанголуду хаста, вале хеле зебову баҳодурро дида монд. Вай ӯро шинохт, он баҳодур Сангсабур буд. Бобораҳим баъди вохӯрӣ хабари дар бораи падараш овардаи Сангсабурро бепарвоёна гӯш карда, ба вай амр дод, ки роҳи ба даст овардани Робияи нозанинро ёбад.

Чанд рӯз гузашт. Офтоб фурӯ мерафт, шаб медаромад. вале дарвозаҳои ҳавлии Робия кушода намешуданд ва ӯ дигар ба кӯчаҳои шаҳр қадам намегузошт. Мардум бесариштаю пазмон шуданд. Баъд одамони солхӯрдаву обрӯманди шаҳр чамъ шуда фикр карданд, ки ба сари Робияи нозанин чӣ ҳодиса омада бошад.

- Ягон касро ба ҳавлии ӯ фиристода, воқеаро фаҳмидан зарур аст, - ба хулоса омаданд пирон.

Онҳо ба чор канори шаҳр ҷарчиҳо равон карданд. Ҷарчиҳо фарёди баланде бароварда мегуфтанд:

- Кадом одами далеру баҳодур майли ба қалъаи Робия рафтан дорад?

Инро шунида, дар канори шаҳр одамони зиёде чамъ шуданд. Баъзеҳо меҳостанд, ки аз паҳлӯи палангҳои бадхашм гузашта, ба аждаҳо ҳамла карда, ба қалъа дароянд. Баъзеҳо тамошои ин хел одамони ҷасури далерро орзу мекарданд. Ба ин ҷо Бобораҳиму Сангсабур ҳам омаданд.

- Оҳ, агар ҳозир аспӣ паррандаам мешуд, аз ҳама пеш ба назди Робияи нозанин расида мерафтам! - гуфт ба Сангсабур Бобораҳим.

- Акнун ин ҳеч илоҷ надорад, - гуфт Сангсабур ба Бобораҳим.-аспи паррандаи туро садҳо устоҳои аз тамоми мамлакат омадагӣ якҷоя сохта буданд. Ба хона баргард, мо ба ту аспӣ дигар сохта медиҳем.

- То он вақт ягон кас ба пеши Робия медарояду ӯро соҳибӣ мекунад. - гуфт Бобораҳим, - не ман гашта намеравам!

Дар ин муддат аллакай бисёр ҷавонҳои номдори шаҳр бахтозмӯй карда, ба пеши Робия даромаданӣ мешуданд, лекин палангҳои посбон хашмгинона ҳамлакунон онҳоро наздик шудан намонданд.

Сангсабур инро дида, аз дасти чапаш тори мӯи чилгазаро кушода, ба дасти росташ печониду нотарсона ба сӯи дарвозаҳо равон гардид.

Палангҳо ҷанголҳои бадҳайбати худро бардошта ба ӯ дарафтоданд. Сангсабур бо шамшери дар дасти рост нигоҳ доштааш ба онҳо ҳучум карда, ба замин афканд. Тамошобинон ба ҳаяҷон омаданд ва садои баланд бароварда, паҳлавони ҳасуру ҷолокро табрик карданд.

Вале ногаҳон садоҳои ҳаяҷономези хурсандӣ ба доду фиғони ваҳмангез мубаддал шуд: фашишасу ҳуштак зада, нафаси оташбор қашида, аз сӯрохи биниаш дуд бароварда, ба тарафи Сангсабур аждаҳои даҳшатовар ҳазида меомад. Вай синаи васеашро боло бардошта, ба Сангсабур ҳамла карданӣ шуд.

Баҳодури нотарс бисёр фикр накард, ба пешвози аждаҳо давиду шамшерашро ба шиками он халид. Аждаҳо наърае қашида, ба замин афтод. Нафаси оташбори ӯ хомӯш шуд.

Роҳи Робия кушода шуд. Мардум тӯда-тӯда шуда худро ба қалъа андохтанд.

Ба қалъа аввал занҳо даромаданд.

Робияи чилгазамӯй дар ҳонаи аз ҳама дарун сарашро ба

рӯи зонухояш ҳам карда, хомӯш менишаст. Занҳо ҳолпурсӣ мекарданд. Вале ӯ на сарашро мебардошту на чизе мегуфт. Он вақт занҳо аз ӯ хоҳиш карданд, ки ба пеши мардум барояд.

- Эй Робияи нозанин, ба айвон баромада, ба рӯи кӯрпахон баланд шин, ба болиштҳо така кун ва рухсат дех, ки ҳар каси майли дидори туро доштагӣ аз пешат гузашта равад.

Робия ба айвон баромада, ба рӯи ҳафт қабат кӯрпача ва болиштҳои пари қу така карда нишаст. Кокулҳои чилгаза сар то пой ӯро пӯшида аз айвон поён шуда, ба худи замин мерасиданд.

Аз пеши Робия мардум аз ҳафтсола то ҳафтодсола, бо навбат гузаштан гирифтанд ва ҳама бо муҳаббати зиёд ӯро тамошо намуда, ӯро ҳолпурсӣ мекарданд.

Ба пеши Робия шитобон либосҳои зебою қиматбаҳо пӯшида, шоҳзода Бобораҳим омад. Вай дар назди Робия истода монда, чашми умед ба рӯи ӯ дӯхта истод.

Вале Робия аз ҷояш начунбид ва ба ӯ назар ҳам накард.

Танҳо Сангсабур ба пеши Робияи нозанин шитоб намеркард. Вай аввал ба лаби хавз рафта, дасту рӯи дар задухӯрди гарму ҷӯшон чанголуд шудаи худро шуст ва аз ҳама охир ба пеши айвон омад.

Робияи чилгазамӯй омада истодани Сангсабурро дида, сарашро бардошт, чеҳрааш чун шафақ тобон шуд, чашмонаш ба пешвози баҳодуркалон кушода шуданд. Вай кокулҳои чилгазаашро ғундошта ба қафояш андохту аз ҷояш хеста, таъзимкунон ба Сангсабур гуфт:

- Эй паҳлавони накӯкор, туро муборакбод мекунам!

Ҳамин хел мардум донистанд, ки Робияи чилгазамӯй устои ҳунаrmанд, созандаи аспӣ паррандаи ҷӯбин, одами нек, наҷотдиҳандаи паррандаи ғарқшудаистода, паҳлавони зӯру

далер, маглубкунандаи палангу аждаҳо - Сангсабурро шавхари худ интиҳоб кард.

Дар рӯи олам аз Сангсабур хушбахттар касе набуд.

Халк барои Робияи чилгазамӯй ва баҳодури ҳунарманд-Сангсабур тӯи калоне барпо карданд. Ба ин тӯй Бобораҳим ҳам бо дили озурда иштирок намуд. Акнун дар дили ӯ фақат як умеде боқӣ монда буд, ки Сангсабур аспӣ чӯбини нав месозаду барои ба назди падараш баргаштан ёрӣ мерасонад.

ДҶУСТОНИ ХИЁНАТКОР ВА ДУХТАРИ ПОКДОМАНИ БОЗУРГОН

Буд-набуд, дар як замоне, дар як маконе як бозургон буду як қозӣ. Онҳо бо ҳам дӯст буданд, як пора нону як пиёла чойро бе ҳам намедиданд. Дӯстони бозургону қозӣ овозаи олам шуда буд.

- Ана, ин дӯстии ҳақиқӣ, дӯсти қонӣ ҳамин қадар мешудагист, - меғуфтанд мардум.

Бозургон ҳар замон ба шаҳрҳо ва мамлакатҳои дигар сафар карда, мол мебурду мол оварда, ба дасти фурӯшандагон медод ва аз ғоидае, ки аз ин муомила ба даст меовард, рӯзгори осуда дошт.

Ӯ як писар дошту як духтари соҳибҷамол. Як рӯз дӯсташ қозиро ба хонааш даъват карда, баъди он ки дастархони пур аз нозу неъматро гундоштанд, ба ӯ гуфт:

- Дӯсти азиз, чунон ки мебинӣ, писарам калонакак шудааст, ин навбат меҳонам ўро бо худ бибарам, то ки оламу одамро бинаду қору бори маро мушоҳида карда, ҳунар омӯзад, ҳунари тиҷорат омӯзад.

- Кори дуруст мекунӣ, - гуфт қозӣ, - тичорат манфиат дорад, ҳар касе аз ӯҳдаи ин кор намебарояд, бигзор писар хунари падарро биомӯзад. Писарат чавони хушёр, зирак, зуд чоятро мегираду ту дар ин синну сола, ки дорӣ, аз машаққати сафарҳои дур халос мешавӣ.

- Мақсади ман ҳамин, - гуфт бозургон, - ман аз писарам умеди калон дорам. Ту медонӣ, ки мо равем, зану духтарам дар хона танҳо мемонанд. Бовар дорам, ки аз ҳолу рӯзгорашон хабардор шуда меистӣ.

- Хотирчамъ бош аз ин ҷиҳат, дӯсти азиз, - гуфт қозӣ, - ман сайъ мекунам, ки онҳоро мушките пеш наояд.

Ду-се рӯз аз миён гузашту қозӣ зану духтари дӯсташро хабаргирӣ омад. Дарвозаи хавлии бозургонро тақ-тақ зад, зани бозургон дарвозаро кушода, қозиро бо хушнудӣ ба хона тақлиф кард. Қозӣ ҳол пурсид, ки чӣ эҳтиёче дорад ва ин лаҳза чашмаш ба духтари бозургон афтоду дилаш ларзид. Худоё, ин чӣ ҳусну ҷамоле! Қади алиф, чашмони сиёҳи калон-калони дурахшону абрувони пайваستاи тобон, чеҳраи шир барин покизаю сафед, ҳуллас ӯ дар умри худ ин хел зебоии дилафрӯзро надида буд, ба як дидан диду ба сад дидан ошиқ шуд.

- Хоҳарам, ин оши нозанин дар танҳои аз гӯлӯи ман намегузарад. Шумоён барои ман азони худӣ, агар ҳамроҳ нашавадон, ман ба табак даст дароз намекунам.

Зани бозургон суҳанони дӯсти шавҳарашро ду накарда, ба духтараш гуфт:

- Духтарам, Мехрбону, дастатро бишӯй, амакат азони худӣ, биё, ҳамроҳашон ош хӯр.

Қозиро ду чашмаш ба рӯи духтар буд, ош аз гулӯяш намегузашт.

Қозӣ хайрухуш карда, ба хонааш рафт. Духтар аз пеши

чашм дур намешуд. Ӯ сабру карор гум кард. Қозӣ шаб фикр мекарду рӯз, рӯз фикр мекарду шаб. Аз хӯрду хоб монд. Ахволи Мачнуни номурод ба сараш омад, ки дар ғами ишки Лайлӣ дар азоб буду саргардон.

Билохир кампири золе ба хотираш расид, ки бо фиребгариву ҳиллакорихо байни мардум шӯҳрат дошт. Аз пасаш кас фиристоду ба хонааш оваронда маслиҳат пурсид:

Кампир гуфт:

- Ман метавонам ҳиллае ба кор бурда, духтарро ба хонаи шумо биоварам. Он тарафаш ба ақлу ҳунари шумо вобаста.

- Эӣ кош ҳамин тавр мешуд! - гуфт қозӣ. - Агар натиҷае ба даст ояд, аз сарат тилло мерезам.

Кампири золи маккор хесту ба хонаи бозургон рафт.

- Маро ҷаноби қозӣ фиристодаанд, - гуфт ӯ ба зани бозургон, - ҷанобашон духтарҳои гузарашонро ҷамъ карда, зиёфат медиҳанд, мумкин дида бошед, чорбоғи мисли биҳишт сабзу хуррам доранд. Ҳамаи ин ба хоҷаи духтари шумо. Гуфтанд, ки рав, духтари дӯстам бозургонро гирифта биё, падару бародараш рафтагӣ, зик шудагист, биёяд, ҳамроҳи духтарҳо дилхушӣ кунад, дилаш кушода шавад. Ман ҳам аз дӯст як ишора, аз мо ба сар давидан гуфта ин ҷо омадам.

Зани савдогар хушҳол шуда ба духтараш гуфт:

- Духтарам, Меҳробону, ҳез либосҳои наватро пӯш, ҳамроҳи ҳолаат рав, сайру тамошо мекунӣ, ғубори дилат мебарояд.

Меҳробону, ки аз нигоҳҳои тезу тунди қозӣ дилаш рамида буд, розӣ нашуда гуфт:

- Эӣ модар, поям намекашад.

Модараш гуфт:

- Қознамакат ташвиш кашада, духтаронро даъват карда, хоستانд туро хурсанд кунанд, ту рафтан намехоҳӣ?! Ҳез, зуд рав, маътал нашаванд.

Меҳрбону ноилоҷ либос иваз карда, ҳамроҳи кампир рафт. Вақте ки рафта ба ҳавлии қозӣ даромаданд, кампир гуфт:

- Духтарам, ту ба ин хона даромада дам гирифта ист, ман ба чорбоғ гузашта, аз омаданат хабар медиҳам.

Меҳрбону баробари дарро кушодан қозиро, ки худро орошта карда буд, дар миёни хона дида хайрон шуд.

- Даро, даро духтарам, - гуфт қозӣ, - ман ба ту гап дорам.

Духтарак чӣ кор карданастро надониста, пеши дар истода монд. Қозӣ пешаш омада, аз бозӯяш дошта, ўро ба дарун кашида гуфт:

- Натарс, духтарам, дилам меҳоҳад як-ду чизро ба ту гӯям.

Духтар ҳаросида худро ба акиб кашида:

- Шумо аз ман чӣ меҳоҳед? - гуфта пурсид.

- Меҳоҳам, ки дили маро фаҳмӣ. Хости парвардигор ҳамин будааст, ки ман ба ту ошиқ шавам. Ҳарчанд кардам, оташи диламро паст карда натавонистам. Ин дили саркаш маро маҷбур кард, ки ҳиллае ба кор бурда, туро ба ин ҷо биёварам. Акнун ки омадӣ, ба ҳоли ман раҳм кун.

Духтар гуфт:

- Магар умеди падари ман аз шумо ҳамин буд?

- Не! - гуфт қозӣ. - Падарат меҳост, ки ман аз ҳоли шумоён хабардор бошам. Ман ваъда додам. Лекин ишқ зӯрӣ кард, ваъдаам шикаст.

- Ҳоло ҳам дер нашудааст, монед ман равам! Шумо ҳам худро ба даст гиреду тавба гӯед.

- Эй духтар, ман чанд рӯз аст, ки тавба мегӯяму астағфуруллоҳ, медонам, ки гуноҳи азим аст ин барои ман. лекин ҳеҷ қуввае дар олам бо қувваи ишқ баробар шуда наметавонистааст.

Духтар дид, ки ба қозӣ илочи маъкул кунонидани гап набудааст, баромада рафтани шуд. Қозӣ пеши рохи ўро гирифта, гуфт:

- «Ё ба зорӣ, ё ба зӯрӣ, ё ба зар» гуфтагӣ гапхо ҳаст. ба зорӣ нашуд, ту албатта аз ман зар намегирӣ, дар ин миён зӯрӣ мемонад.

Қозӣ ба духтар наздик шуд, Мехрбону кафи дастонашро ба манахи қозӣ пахш карда, миёнашро ба қафо кашиду бо пой росташ ба шиками ў кӯфт. Қозӣ гурсӣ пуштнокӣ ба замин афтод. Мехрбону чароғпояе пайдо карда, ба сари қозӣ зада, ба ақибаш нигоҳ накарда, баромада рафт.

Қозӣ, ки аз зарби чароғпоя аз хуш рафта буд, баъди чанд вақт ба хуш омада, фикр кард, ки агар тадбире начўяду воқеаро ҳамин хел монад, ҳам бозургон душмани қаттолаш мешаваду ҳам пеши мардум бадному беобрӯ шуда мемонад. «Илочи воқеаро пеш аз вуқӯъ бояд ҷуст» гӯён қогазу қалам гирифта, дар ҳаққи духтар тўҳматкорихое навишт, навишт ки аз бозе ки ў рафтааст, духтараш Мехрбону худро озод ҳис карда, ба корҳои ношоиста машғул мешавад. Ҳарчанд ман насиҳат кардам, гӯш надод, дар ин миён, дӯсти азизам, ҳам номи ту бад шуду ҳам номи ман. Бовар дорам, ки чораи инро зуд мебинию доғи беобрӯию шармандагиро аз номи мо мебардорӣ.

Қозӣ номаро ба дасти чопар дода фармуд, ки беист асп давонда. ба ҷое боз наистад, ҳар чӣ зудтар ба дасти бозургон расонад. Бозургон, ки қозиро дӯсти ҷонии худ доништа буд, ба навиштаҳои ў саҳт бовар кард, ҳашмгин шуда, дар сари ҳашму ҷаҳл ба писараш фармуд, ки ҳамин лаҳза ба шаҳрашон бираваду ба ҳеч кас, ҳатто ба модараш нагуфта, хоҳарашро ба ягон гӯшаи дурдасти хилват бурда кушта гӯр карда, баргардад.

Бародар, бародар аст. Ба хоҳараш дилаш сӯхт. Аммо

ӯ ҳамин хел тарбия гирифта буд, ки амри падар вочиб аст. наметавонист аз фармони падар сар тобад.

Дархол роҳ пеш гирифтунисфишабӣ ба хонаашон расида, дари хавлиро тақ-тақ зад. Меҳрбону бедор шуду ба хавлӣ баромада, овози бародарашро шунавида дарвозаро кушод. Акааш чизе нагуфта, ӯро ба болои асп кашиду пеши зин фуру хобонда, аспро ба канори шаҳр ронд. Рафт, рафт ба домани кӯҳе расид, аспро нигоҳ дошт ва кордашро аз гилофаш кашид. хост синаи хоҳарашро дарронад, аммо дасташ карахт шуду хайр, дар ин гӯшаи дурдаст ягон ҳайвони дарранда меҳӯраду меравад гуфт. Меҳрбонуро аз пеши зин ба замин партофту асп ронда рафт.

Зани бозургон бошад, пагоҳӣ бедор шуда, духтарашро дар бистари хобаш надиду чор тарафро кофта, дар ҳеҷ чой наёфт ва ҳамон замон бо чашми гирёну дили бирён ба хонаи қозӣ омад.

Қозӣ фаҳмид, ки чӣ ҳодисае рӯй додааст, дар дилаш хурсанд шуд, вале худро ба нодонӣ зада, гуфт:

- Эй хоҳари азиз, чӣ нохушии рӯй дод, ки ин хел гирёну нолон ба пеши ман омадед?

Зани бозургон гуфт:

- Рӯзам сиёҳ, духтарам Меҳрбону гум шуд, падараш биёяд, чӣ ҷавоб мегӯям?

Қозӣ гӯё воқеаи нохуше рӯй надода бошад, оромона гуфт:

- Шумо ин қадар ғам нахӯред, хоҳарам, духтарамон, Меҳрбону, дар ҳусну ҷамол яктои ҷаҳон аст, ба ин хел духтар ҳазор ҷавон ошиқ мешавад, аз он байн ягонтааш унс гирифта, ҷое рафтагист. Худо хоҳад меёбем, ҷазои он ошиқи нобакорро медиҳем. Шумо хотирҷамъ бошед, ҷавоби ин қиссаро ба

бародарам, бозургон ман мефаҳмонам. Ин вазифаи мушкил ба гардани ман.

Зани савдогар ин гапҳои қозиро қабул накарда гуфт:

Ҳаргиз ин хел шуданаш мумкин набуд. Меҳрбону аз он духтарони сабуқфикру чашми рӯяшон бечо не, ки ба касе забон як карда, хонаи падару модарро тарк кунад. Ин хел духтари боҳаё, баору номус кам ёфт мешаванд.

Қозӣ дар ҷавоби ин суҳбатон гуфт:

- Шумо ин хел содда фикр накунад, хоҳарам, дар рӯи олам ҳархел ҳодисаҳои ғайриҷашмдошт рӯй медиҳад. Ҷавонони бебоки беандеша кам нестанд, бо ҳазор хиллат духтарро ба худ моил мекунанд, агар духтар моил шавад, бо зӯрӣ гирифта мебаранд ё меузанд. Магар ҳамин хел воқеаро нашоудаед?

Шунида буд зани бозургон ин қабил воқеахоро, вале ҳаминро ҳам медонист, ки духтараш аз ҷумлаи он духтарони маъсума аст. ки бе маслиҳати падару ризоияти модару бародар ҳаракате намекунад, ҳилофи хости онҳо амал карданро дар шаъни худ раво намебинад.

Зани савдогар аз гуфтаҳои қозӣ қонеъ нашуда, бо чигари сӯхтаву дили пуралам ба хонааш баргашту худ ба ҷустуҷӯи духтар машғул шуд, ҷое намонд, ки ӯ нарафта бошаду суроғ накарда бошад, вале бенатиҷа.

Чанд рӯз гузашту писарашу шавҳараш баргаштанд. Зан гирёну нолон воқеаи гум шудани Меҳрбонуро гуфта дод. Бар ҳилофи ҷашмдошти ӯ бозургону писараш ғавго набардоштанд. Ғамгину ҳашмгин буданд, аммо тағдираш ҳамин будаст, гуфтанду аз паи қору рӯзгори худ шуданд.

Инҳоро ин ҷо мемунаму қиссае аз Меҳрбону гӯем.

Меҳрбону дар байни кӯҳҳои баланди бадвоҳима тарсону ларзон дар қабати буттаҳо пинҳон шуда, шабро рӯз карда,

сахарӣ пайроҳае дарёфта таваккал раҳ пеш гирифт. Нисфирӯи гушнаву хаставу ташна ба таги як чанор расид, ба сӯи паҳно сахро мерафт. Рӯй шусту об хӯрд ва ҳамон лаҳза дар рӯи саб мулоими канори чашма хобаш бурд. Намедонад, чӣ қадар хоб рафта бошад, ногоҳ овозе ба гӯшаш расида, бедор шуд. Чашмонашро молида, аз ҷой хест.

Чавони камбағалнамое, ки банди ҳезум ба пушт бардошта буд, боҳайрат ба рӯяш нигариста пурсид.:

- Ту инсӣ, чинсӣ, девӣ, парӣ, дар кӯҳсори бе касу кӯҳи кучо хозир шудӣ?

Меҳрбону гуфт:

- Ман на инсаму на чинсам, на деваму на парӣ фарзанд одам ҳастам. Ба ин ҷо ман худ наомадаам, маро оварда хӯргургу паланг шавад гуфта, партофта рафтанд.

Чавон пурсид:

- Пас ту холо чӣ кор кардан меҳоҳӣ?

- Сарам гаранг, тамоми баданам месӯзад, намедонам чӣ кор кунам, кучо равам, дардамро ба кӣ гӯям? - ҷавоб Меҳрбону.

- Ин тавр бошад, ба хонаи мо биё, - гуфт чавон, ки Аҳрор ном дошт.

- Ман ба дасти одамони гургтабиат ба ин ҳол гирифта шудам, метарсам, ки боз аз дасти ягон каси дигар зарар бинам. «моргазида аз аргамчини ало метарсад мегӯянд», - гуфт Меҳрбону.

- Натарс! - гуфт Аҳрор, - падару модари ман одамонро захира карда, дилашон софу нияташон пок. Онҳо ягон бадираси ту равон намебинанд.

- Ту чӣ? - пурсид Меҳрбону.

- Ман? магар нашунидаӣ, ки «ранг бину ҳол пурса мегӯянд. Магар худат намебинӣ?! - гуфт Аҳрор. - Агар ман

он гуфтагихоят мебудам, духтари нозаниnero мисли ту дар ин
чои хилват дучор шуда, худро нигоҳ медоштам?!

Меҳрбону ба Аҳрор бовар карда, ҳамроҳаш равон шуд. Падару модари Аҳрор диданд, ки писарашон як духтари соҳибчамоли мохитобонро бо худ овард, аввал хушхолона пешвоз гирифта, дастархон кушода, рӯи дастархон обу нон гузошта, баъде, ки духтар сер шуда, худро кадре осуда ҳис кард, аз ӯ пурсиданд, ки фарзанди кист, чӣ хел шуда, ба ин тарафҳо омада мондааст?

Меҳрбону саргузаштро як-як гуфта дод. Дили падару модару Аҳрор ба ӯ сӯхт. Гуфтанд, ки ҳарчи аз дасташон ояд барояш мекунад. - Ман рафта падаратро меёбам, - гуфт падари Аҳрор, воқеаро мефаҳмонам, падарат аз карда пушаймон мешаваду ҷазои он қозии нобакорро медиҳад.

Меҳрбону розӣ нашуда гуфт:

- Аз ин мурод ҳосил намешавад. Падарам ба қозӣ саҳт эътиқод дорад, ғайр аз гапи ӯ ба гапи ягон каси дигар бовар намекунад. Агар ба шумоён малол наояд, ман дар ҳамин хонаи шумо зиндагӣ карда гардам, ҳар чӣ, ки аз дастам ояд мекунам, он тарафаш аз тақдиру пешонаам.

Аҳрору падару модараш ин хоҳиши Меҳрбонуро бо ҷону дил қабул карданд.

Аз рӯзе, ки Меҳрбону ба хонаи Аҳрорино омад, қуввати Аҳрор гӯё дучанд афзуд. Аз пагоҳ то бегоҳ заҳмат мекашид, ҳезум тайёр мекард, алаф медаравид, мол мепоид, ҳатто аз ҷону дил хизмати ҳаққу ҳамсоҷро адо мекардагӣ шуд.

- Ин Аҳрор аслан ҷавони хуб буд, мегуфтанд ҳамдеҳагонаш, ҳоло аз пештара ҳам хубтар шудааст, ба ҳама ёрирасон.

Меҳрбону аз рӯзи аввал ҳис кард, ки Аҳрор ба ӯ бо ҷашмони меҳр менигарад ва ба хоҳири ӯ барои рӯзгори оила ва падару модараш чӣ кӯшишҳое намекунад. Ӯ дар нахуст кадре ҳаросид

ва хавотир шуд, вале ботадрич фахмид, ки ин чавони покдил ҳеч хилофи хоҳиши ӯ коре нахоҳад кард. Хотирчамъ шуд, «ангур аз ангур ранг мегирад, мегӯянд», гайрати ӯ ҳам рӯз то рӯз афзун мегардид, пайваста бо дӯхтудӯзу пухтупазу рубу чин машғул мешуд. «Ёр аҳл шавад, кор сахл шавад» мегӯянд, чор нафар: падару модару Аҳрору Меҳрбону аҳл шуда, хонаашонро обод карданду, рӯзгорашонро ӯсуда.

Як пагоҳӣ, вақте ки Аҳрор дар тараддуди ба саҳро рафтан буд, Меҳрбону ба ӯ як сабат гули садбарг такдим кард. Аҳрор сурх шуда, гулро бӯй карду як рӯбой хонд:

*Садбарги сафеди саҳариро чӣ кунум?!
Ман бе ту ҳаёту зиндагонира чӣ кунум?!
Мардум зи худо умри дароз металабанд,
Ман умри дарози гамқатира чӣ кунум?!*

Меҳрбону хандида ба хона даромада рафт. Ин воқеа дар пеши падару модари Аҳрор рух дод.

- Вақташ расид, - гуфт падари Аҳрор.

- Ҳа вақташ расид, - гуфт модари ӯ.

Чолу кампир байни худ маслиҳат карданду чавононро пеши худ шинонда, муддаои дилашонро гуфтанд.

- Ман солҳои дароз дар тамоми олам гашта, барои худ зан кобам, мисли Меҳрбону духтаре пайдо карда наметавонам, - гуфт Аҳрор.

Меҳрбону ба сукут рафт: «сукут аломати ризо».

Рӯзи дигар тӯйро пеш гирифтанд. Тӯй шуд, тамошо шуд, хурсандӣ шуд, хушбахт буд Аҳрор, хушбахт Меҳрбону. Хушбахт буданд падару модар.

Аҳрор чӯрае дошт, бо номи Абдулло. Абдулло шаби тӯй Меҳрбонуро дида монду «Вох!» гуфт:

– Ин духтар мебоист азони ман бошад. Ман агар ўро сохиб наштавам, ин зиндагӣ бароям-ҳаром». Абдулло аз ҳамин рӯз дар фикри ба даст овардани Меҳрбону шуд.

Абдулло бо Аҳрор меҳрубон шуд, ба ў пайваста суханҳои ширин мегуфт. Мегуфт, ки «соате туро набинам зик мешавам, ту худро аз мо, чӯраҳоят дур накаш! Ба ту пул ё ягон чизи дигар лозим бошад, чӣ қадар хоҳӣ, медиҳам». Хуллас Абдулло кӯшиш мекард, ки ба мағзи дилу ҷони Аҳрор ҷой гирад.

Вай рӯзе аз Аҳрор пурсид:

- Оё занат ёди падару модар намекунад? Агар ягон рӯз ба ватанаш, ба пеши падару модараш рафтани шавад, ту медонӣ, ман аспу ароба дорам, гирифта мебарам.

Аҳрор ба Абдулло гуфт:

- Ман ҳеҷ гоҳ аз падару модару ватанаш ба ў савол намекунам, ки дилаш озурда наштавад.

- Ин хел бефаҳм набош, - гуфт Абдулло, - худат гуфти, ки ў аз авлоди одамони баобруст, падари ў ба ту падар, бародараш ба ту бародар, ту бояд онҳоро бинӣ ва худро ба онҳо шинос намоӣ. Онҳо бояд духтару домодашонро дида хурсанд шаванд.

Як рӯз Аҳрор писараки навзодашро ба дасташ гирифта, ба паҳлуи занаш нишасту ох кашид.

- Ин хел охи бадард кашидед, чӣ шуд ба шумо? - пурсид Меҳрбону.

- Дилам мехоҳад, ки падару модари ту ҳам ин хел як наберайки дӯструяшонро бинанду донанд, ки духтарашон сикату саломат, шавҳар дораду фарзанд. Чӣ қадар хурсанд мешаванд онҳо!

- Ман ҳам ҳаминро мехоҳам, - гуфт Меҳрбону, - лекин замин саҳт асту осмон баланд. Онҳо, ки маро аз даргоҳашон ронданд, ноҳост даромада равам, чӣ мегуфта бошанд, бовар дорам, ки ин дафъа зада мекушанд.

- Ман ба ин бовар надорам, ба ҳар ҳол «аз карнайчӣ як пуф» як санчида дидан лозим.

Аҳрору Меҳрбону чанд муддат дар сари ин маслиҳат буданду як рӯз Абдулло ба Аҳрор хабар дод, ки пагоҳ ба тарафи зодгоҳи занаш сафар карданист, метавонад зану писарчаашро пеши модараш барад..

Аҳрор ин хабарро ба занаш расонид. Меҳрбону дар ҷавоб қатъӣ карда гуфт, ки ба каси бегона ба ҷое намеравад.

Аҳрор гуфт:

- Ту аз ин ҷиҳат хотирчамъ бош! Абдулло ба ман бегона не – ҷӯраи ҷонии ман аст, ҷӣ қадар ман ба худам бовар кунам. ҳамон қадар ба вай бовар мекунам.

-Падари ман ҳам ба қозӣ бовар дошт, - гуфт Меҳрбону. - лекин дар урфият «бовар макун ба дӯстат, коҳ ҷо кунад ба пӯстат» мегӯянд рост будааст.

- Ин хел бошад, ман ҳамроҳ меравам, - гуфт Аҳрор ба занаш.

Меҳрбону дили бедилон розӣ шуд.

Абдулло пагоҳӣ аробаашро ронда ба таги дарвозаи Аҳрорино омад. Меҳрбону писарчааш дар даст ба ароба савор шуд. Аҳрор дар паҳлӯи ӯ нишаст. Абдулло ароба ронд.

Рафтанд, рафтанд, бегоҳӣ ба доманаи сабзу хуррами кӯҳе расиданд.

- Ин шаб ин ҷо меосоем, пагоҳ ҳаракат мекунем, - гуфт Абдулло.

Дастархон кушоданд. Абдулло доруе бо худ гирифта буд. ки кас хӯрад беҳуш мешуд.

Вай ҳиллае кард, доруо ба Аҳрор хӯронд. Аҳрор беҳуш шуда афтод. Абдулло худ ба худ гуфт: «Ба худо шукр, ҳазор шукр, ки имшаб ба орзӯҳоям мерасам». Вай ба Меҳрбону наздик шуда, дасти ӯро гирифта гуфт:

- Аз рӯзе, ки ту дар деҳаи мо пайдо шудӣ, ман ба ту шайдо шудам. Гарчанде ин Аҳрори сарватнодидаю лаззати давлатро начашида сазовори ту нест.

Меҳрбону харчанд зӯр зад, дасташро аз дасти пуркуввати Абдулло халос карда натавонист. Сипас гуфт:

- Дастамро сар деҳ, писарчаамро хобонам...

Абдулло дасти ўро сар дода мунтазир шуд. Меҳрбону вонамуд кард, ки писарчаашро меҳобонад. Онро охиста рӯи сабза гузошту бо тамоми қувваташ рӯ ба гурез ниҳод. Абдулло аз кафояш тохт. Чоҳе дар пеш буд. Меҳрбону худро ба чох андохт. Абдулло ба сари чох расида гуфт:

- Нияти ман чиддӣ набуд. Ту духтари аз кучо омада будӣ, доништан хостам, ки чӣ андоза ба дӯсти ман вафодорӣ.

- Меҳрбону аз дарун гуфт:

- Ман кӯре ҳастам, ки як бор асо гум кардам, дигар гум намекунам. Ҳарчӣ мегӯӣ, ҳар ҳаракате мекунӣ беҳуда. Беҳтараш шавҳарамро ба хуш биёру моро сикхату саломат ба манзил расон. бар акси ҳол худо мезанадат, расвои олам мешавӣ.

- Агар набароӣ, писарчаатро мекушам! - таҳдид кард Абдулло.

- Бадтар аз ҳуку гург аст инсоне, ки инсонро мекушад, бадтар аз дева аждар аст инсоне, ки кӯдакро мекушад, - шунавид Абдулло дар ҷавоб.

Абдулло аз ҳашм ларзиду кӯдаки гирёнро ба болои сари Меҳрбону башафт партофта рафт. Дили кӯдак аз зарбу тарс аз ҳаракат монд. Фигони Меҳрбону ба осмон печид. Пагоҳӣ овози гиряву нолаи ӯ ба гӯши ҷӯпон расид, ки дар он наздикиҳо рама мечаронд. Ҷӯпон ба лаби чох омада, сарашро болои чох ҳам карда суроби занеро дида гуфт:

- Ту кистӣ?

Мехрбону гуфт:

- Агар одами нек бошӣ, илоче куну маро аз даруни ин чох барор.

Чӯпон нӯги расанро дароз кард. Мехрбону ба миёнаш баста, кӯдаки бечонашро ба синааш пахш кард, чӯпон ўро кашида гирифт. Мехрбону лабони тафсонашро ба рӯи фарзанди аз ҷон ширинтараш часпонда, зор-зор гирия карду бо дастони ларзон ўро ба хок супурд. Баъд ба чӯпон рӯ оварда гуфт:

- Некие, ки ту барои ман кардӣ, тамоми умр аз ёдам намеравад ва агар корам барор кунад, туро ёфта, некиятро бармегардонам. Акнун мехоҳам ба болои он нагзие, ки ба ман кардӣ, як нагзии дигар кунӣ: либоси маро гиру, ба чояш сару либоси чӯпонӣ бидех.

Чӯпон одами хуб буд, рафта ба духтар сару либоси чӯпонӣ овард.

Мехрбону кокулонашро ҷамъ карда, ба сараш печонда, аз болояш салла баста ҷомаю чорук пӯшида, ба ҷое омад, ки Абдулло шавҳарашро беҳуш карда буд. Абдулло набуд, ароба набуд, шавҳараш набуд. Паи аробаро гирифта рафту баъди чанд соат ба шаҳр расид ва ҳавлиашро ёфта, назди дарвозааш нишаст. Даре нагузашта, падараш баромада ўро дида монду ба чашмони сиёҳи дурахшонаш нигоҳ карда пурсид:

- Эй бача, чаро ин ҷо нишастай, ба кӣ кор дорӣ?

Мехрбону аз ҷояш хеста гуфт:

- Ман як یتими бекас, мехоҳам хизмати касеро карда, рӯз гузаронам.

«Чӯпонбача» ба бозургон маъкул шуд. Гуфт:

- Ин тавр бошад, даро ба ҳавлии мо, ба мо хизматгор даркор.

«Чӯпонбача» ба аҳли оила маъкул шуд. Ба сидқ хизмат мекард. Ҳикояҳои ачиб мегуфт, озодакор буду ширинсухан.

Акнун қиссаи Аҳрору Абдулло ро бишнавед.

Абдулло аз сари чоҳ баргашта, доруе ба бинии Аҳрор дошта ӯро ба ҳуш оварда гуфт:

- Зане, ки аз кӯча меёбӣ, ба кӯча мерафтааст. Вай инс буд-мӣ, дев буд-мӣ, чӣ махлуқе буд, ки чи коре карда хоби тую маро баронд. Мақсадаш аз ту писардор шуда ба паси кӯҳи Қоф – ба макони парихо рафтани будааст.

Аҳрор зорӣ карда гуфт:

- Эй чӯраи чон, ман дар умри худ аз ин кӯҳсор дур нарафтаам, ту шаҳро дидаю дар мамлакатҳо гаштӣ. Агар дар ҳақиқат чӯраи чонии ман бошӣ, маро ба шаҳри падару модари духтар бар, шояд ӯ ба хонааш рафта бошад.

Абдулло аввал не гуфт, баъд фикр кард, ки зану бачан Аҳрор аз чоҳ баромада натавониста, пӯсида мераванд, сирри онҳо ҳеҷ гоҳ ошкор намешавад, пас чӣ зарар дорад, ба шаҳри духтар ӯро мебареду дар айни замон корҳои худастро ҳам буд карда бармегардад ва пеши Аҳрор бегуноҳ мемонад.

Аҳрор дашту биёбон тай карда, ба шаҳри бозургон расид ва баъди он ки пурсучӯ карда, ҷои ҳавлии бозургонро муқаррар карданд, дар назди он ҳавлӣ боз истоданд.

Бозургон меҳмондӯст буд, омадагонро ҳуш қабул карду ба наздашон қозиро даъват кард. Баъди обу зиёфат бозургон ба меҳмон гуфт:

- Мо як хизматгоре дорем, ки бисёр нақлҳои ширин мекунад, меҳоҳам, ки шумо меҳмонони азиз, ин нақлҳои ширинро шунавида, хушҳол шавед.

- Бисёр хуб, бисёр хуб, - гуфтанд меҳмонон.

Бозургон Меҳробнуро пеши меҳмонон хонда гуфт:

- Аз ҳамин афсонаҳоят якеро гӯй, ки дили меҳмонони азиз хуш шавад.

як кӯҳи калон гирифта бурда куштанӣ шуда, боз хоҳар, ки буд дилаш нашуд, хайр ҳудаш мурда меравад ё ягон ҳайвони ваҳшӣ меҳӯрад гӯён дар ҳамон ҷо партофта рафт.

Духтар гушнаю ташна, ҳайрону сарсон мегашт. Рӯзе ўро як деконписар дида монду ба хонааш бурда зан карда гирифт. Дар оилаи онҳо писарчаи зебо таваллуд шуд. Деконписар ҷавони меҳнатӣ, баодоб буд.

Духтар аз ҳаёт розӣ буд, вале ёди ватан ва дидори падару модараш ўро гамгин мекард. Вай рӯзе дар ин бора ба шавҳараш хисрат кард ва шавҳараш мувофиқи табъи дили занаш кор карданӣ шуда, ўро ҳамроҳии як дӯсташ ба ватанаш бурданӣ шуд. Дар роҳ маълум гардид, ки дӯсти шавҳараш побанди ишқи зан гашта, бо нияти бад ба ў ҳамроҳӣ карда будааст. Вай ба занак дастдарозӣ карданӣ шуд, аммо занак гурехта худро ба чоҳе партофт. Мардак ҳарчанд росту дурӯғ гуфт, зорӣ карду дӯғ зад, занак аз чоҳ берун нашуд. Мардак дар ғазаб писараки дӯструяки ўро бо зарб ба болои модараш партофта рафт. Бачаи бечора ҳалок шуд.

Ин вақт писари бой - Абдулло аз ҷояш тохта хеста:

- Ту лаънатӣ, дурӯғ мегӯӣ, хез гум шав! - гӯён ба сари афсонагӯӣ мушт кашид.

Аҳрор бо дастони пуркувваташ ўро ба ҷояш шинонда, ба чӯпонписар рӯ оварда гуфт:

- Гӯӣ, гӯӣ сонӣ чӣ шуд?

- Сонӣ, - гуфт чӯпонписар, - пагоҳӣ шуду як чӯпон овози гиряи занакро шунида, ўро аз чоҳ кашида гирифт. Писарчаро дар ҳамон ҷо гӯр карданд. Занак дар сари қабри вай бисёр-бисёр гиря карда, баъд аз чӯпон сару либоси чӯпонӣ талабида, пӯшида ба хонаи падараш равон шуд.

Ҳамон вақт қозию Абдулло:

- Дар хонае, ки як побарахнаи аблахро гӯш мекунанд, мо намеистем, - гуфта рафтани шуданд, ки бозургон онҳоро нигоҳ дошта гуфт:

- Якдамакак шинетон, ин чӯпонбача қиссаи духтари маро гуфта истодагӣ барин, фаҳмам духтари бечораи ман кучо бошад.

- Ман духтари бечораи шумо, - гуфта Меҳрбону ба хонаи дарун даромаду либосҳои чӯпониро кашида, либосҳои занона пӯшид, модарашро, ки дар фироқи ӯ месӯхт, ба оғӯш гирифт. аз чашмони ҳарду ашки хурсандӣ равон шуд, дуру дароз ҳамдигарро бўса карданд.

Бозургон ҳақиқати ҳолро фаҳмида, дар ғазаб шуд. Вай кирдори козию писари бойро ба тамоми шаҳр эълон карда, онҳоро ба ҷазои саҳт расонид ва ба духтараш узри зиёде гуфта, ӯро навозиш кард. Чӯпонеро, ки Меҳрбонуро аз ҷоҳ кашида гирифта буд, оваронда инъомҳои қимматбаҳо дод.

Некон ба муроду мақсадашон расиданд, бадон ҷазои бадиашонро кашиданд.

ДУХТАРИ ҶАСУР

Буд-набуд, дар замонҳои қадим дар як шаҳре пирамарде буд. Пирамард се духтар дошт, аммо ягонто ҳам писар надошт ва ҳамеша дар орзуи писар буд.

Рӯзе аз рӯзҳо пирамард ба дарди чашм гирифтोर шуда, нобино мешавад. Табибҳо даво мекунанд, вале, ғоидае намебахшид.

Пирамард аз дидани рӯзи равшану дидори фарзандон ва

ёру дӯстонаш маҳрум шуда, бисёр-бисёр гам меҳӯрад. Аз гам харобу абгор мегардад.

Як вақт як шахси мусофир хабар медиҳад, ки дар як шаҳри дур табибе ҳаст, ки дар боғи он табиб як гиёҳе мерӯяд, табиб аз барги он доруе тайёр мекунад, ки ба ҳар гуна дарди чашм даво мешавад.

Мӯйсафед ин хабарро шунида охи сард кашида:

- Агар писар медоштам, - меғӯяд, - албатта, рафта он гиёхро ёфта меоварду аз гурбати нобиноӣ халос мешудам.

Духтари калонии пирамард дарҳол аз ҷояш хеста, аз падараш илтимос карда меғӯяд, ки:

- Падарҷон, иҷозат диҳед ман рафта доруро ёфта биёрам!

- Ох, духтарам, - меғӯяд, пирамард, - аз дасти ту ин кор намеояд, бекора овора мешавӣ.

Духтар аз гапи худ нагашта, зорию тавалло мегираду охир падарашро розӣ мекунад.

Баъд аз ин духтар як аспро зину банд зада, либосҳои мардона пӯшида, як хӯрчинро пур аз хӯрокворӣ карда, ба роҳ мебарояд.

Меравад-меравад, чанд шабу рӯз роҳ гашта, дар сари як чорраҳа як хоначаи майдаи ҷӯбинро мебинад. Духтар «дар ҳамин ҷо кас будагист, аз ӯ рохро пурсида гирам» гӯён аз асп фаромада, дари хонаро тақ-тақ мезанад.

Аз даруни хона овози занонае шунида мешавад:

- Кист? Ман бемор ҳастам, аз ҷоям хеста наметавонам, худат даромадан гир!

Духтар дарро кушода ба хона медарояд ва салом дода мебинад, ки ҳақиқатан дар рӯи хона як кампири бемор хобидааст.

- Модарҷон, ба шумо чӣ шуд? - гуфта мепурсад духтар.

- Эй писарам, - мегӯяд кампир, - напурс, ман хеле вақт боз бемор шуда, дар болои ҳамин бистар хобидаам, каси нигоҳубин мекардагӣ надорам.

Духтар даррав ба хӯрчинаш даст андохта, аз тӯшаи барои сафар тайёр кардагиаш гирифта, ба кампир меҳӯронад, кампир кадре ба худ омада, аз духтар мепурсад:

- Писарам, ту аз кучо омадию ба кучо рафта истодаӣ?

- Ман аз як шаҳри дур омадам, - мегӯяд духтар, - падарам ба касалии дарди чашм гирифтोर шуда, нобино шудааст, ман ба суроғи дору рафта истодаам.

- Эй писарам, - мегӯяд кампир, - аз ин ниятат гард, бисёр одамони далер ба суроғи ин дору равон шуда, ба мақсадашон расида/натавониста nobуд шудаанд. Ба даст овардани он дору ҳеҷ илоҷ надорад, ба хонаат гашта рав!

Духтар баъди ин хел гапҳо ноумед шуда, гашта ба хонаашон меояд. Падараш хотирчамъ шуда мегӯяд:

- Ҳа духтарам, ман хеле хурсандам, ки ту сихату саломат гашта омадӣ.

Духтар воқеаи бо кампир вохӯрданаширо ба падару хоҳаронаш нақл карда медиҳад.

- Ба даст овардани дору, - мегӯяд ӯ, ҳеҷ илоҷ надоштааст. Бисёр одамони далер ба суроғи он равон шуда, ба мақсадашон нарасида, nobуд шуда рафта будаанд!

Духтари миёна ба гапҳои хоҳараш аҳамият надода, аз ҷояш хеста:

- Падарҷон иҷозат диҳед, ман меравам ва албатта ҳамон доруро гирифта мебиёрам,-илтимос мекунад аз падараш.

Аммо ин духтар ҳам саҳт ба гуфтааш истода, гаштаю баргашта иҷозат пурсидан мегирад. Вай дар охир падарашро розӣ мекунаду як аспро гирифта, зин зада, либосҳои мардона пӯшида, кокулҳояширо ба тағи телпак ғун карда, ба роҳ

медарояд. Аммо рафта-рафта, баъд аз чанд рӯз ин духтар ҳам ба ҳамон хонаи чӯбини сари чорраҳа мерасад. Дар назди хона аспашро ба шохи дарахте баста, дарро тақ-тақ мезанад. Кампир аз дарун:

- Кист? Ман бемор ҳастам, аз ҷоям хеста наметавонам, худат даромадан гир, - гуфта овоз медиҳад.

Духтар дарро кушода медарояд, салом медиҳад ба як тарафи хона нишаста, ахволпурсӣ мекунад.

- Ой писарам, напурс, - мегӯяд кампир, - ман хеле боз бемор шуда, дар болои ҳамин бистар хобидаам, каси нигоҳубин мекардагӣ надорам.

Духтар даррав ба хӯрчинаш даст андохта, аз тӯшаи барои сафар тайёр кардагиаш ба кампир медиҳад, кампир қадре ҳол гирифта, аз куҷо будан ва барои чӣ омадани ин бачаро пурсида мегираду баъд мегӯяд.

- Эй писарам, аз ин ниятат гард, ба мақсад расиданат беҳад душвор аст, беҳуда нобуд мешавӣ.

Кампир дар бораи ҷои мерафтагии духтар чунон гапҳои дахшатнок мегӯяд, ки ин духтар ҳам ба ваҳмафтада, азроҳашта, ба хонаашон меояд ва ҳамин воқеаи аз сар гузаронидаашро ба падару хоҳаронаш нақл карда медиҳад.

Пирамард охи сард аз дили пурдард кашида мегӯяд:

- Вой бар ҳоли касе, ки бе писар бошад!

Ин гапҳои падар ба духтари хурдиаш хеле саҳт мерасад.

Рӯзи дигар вай ба назди пирамард меояду иҷозат пурсида:

- Падарҷон, розӣ шавед, ман рафта ҳамон доруро ёфта мебиёрам!—мегӯяд.

- Духтараки азизам, — мегӯяд падараш, — ман аз апаҳои калониат чӣ дидам, ки аз ту бинам, ту ҳам рафта гашта меоӣю беҳуда овора шуданат мемонад.

Духтари хурдӣ хеле зорию илтимос мекунад ва дар охир падараш розӣ мешавад. Духтар даррав либосҳои мардона пӯшида як хӯрчини калонро аз хӯрокворӣ пур карда, баромада меравад.

Рафта-рафта, баъд аз чанд шабу рӯз, вай ҳам ба хонаи кампири бемор мерасад. Аспашро ба шохи дарахте баста, дари хонаро тақ-тақ мезанад, ки кампир аз даруни хона мепурсад:

- Кист? Ҳар кӣ бошӣ, худат дарро кушода даромадан гир! Ман беморам, аз ҷоям хеста наметавонам.

Духтар дарро кушода медарояд ва ба кампир саломи гарму ҷӯшон дода, даррав барои дасту рӯ шустани кампир об мебиёрад ва аз хӯроквориҳои овардагиаш кампирро нағз зиёфат мекунад.

- Ҳа, писарам, ту аз кучоӣ ба кучо меравӣ? - аз корҳои духтар хурсанд шуда, мепурсад кампир.

- Ман аз як шаҳри дур омада истодаам, барои доруи чашм меравам!

Кампир як оҳ мекашаду ба ғазаб омада мегӯяд:

- Эй писари нодон, магар ту намедонӣ, ки бисёр пахлавонони дар ин роҳ сафар мекардагӣ зиндаю саломат ба ватанашон барнагаштаанд! Ту, ҷавони нозанин, ин корро адо карда наметавонӣ! Ё пеши ман исто ё ба хонаат баргард!

Духтар аз гапҳои кампир натарсида, далерона мегӯяд:

- Эй модарчон! Мард бояд ки харосон нашавад, мушките нест, ки осон нашавад! Ман аз сафарам намегардам. Ҳар чӣ, ки ба сарам наояд, меравам!

Духтар хеста рафтани мешавад.

- Писарам, - мегӯяд кампир ўро нигоҳдошта, - ман мебинам, ки азми ту катӣ аст. Ба ту хеле мушкил ва хатарнок мешавад. Ман ба ту роҳи аз ин мушкилиҳо халос шуданро мегӯям. Агар ту гуфтаҳои маро иҷро кунӣ, ба мақсадат мерасӣ. Табиб

доруи мегуфтагии туро муфт намедихад, вай ба ивази он тухми дарахтеро талаб мекунад, ки он тухм дар ихтиёри як деви сесара аст. Меваи он дарахт шифобахш аст ва ба бисёр касалиҳо даво мешавад. Ба манзили дев меравӣ, ба хамаи чорвою канизони дев нагзӣ мекунӣ. Баъд илоҷе карда, аз хонаи дев тухми ҳамон дарахтро гирифта мегурезӣ. Дев сур мекунад, мана ин оинаю шонаю кайрокро гир, ҳар бор, ки дев ба ту наздик шуд, яке аз онҳоро ба пуштат парто, садди роҳи дев мешавад. Ана акнун рав, сафарат ба хайр бошад!

Духтар оинаю шонаю кайрокро гирифта, ба кампир бисёр-бисёр миннатдорӣ баён карда, баромада меравад.

Чанд шабу рӯз роҳ рафта, ба манзили деви сесара мерасад. Мебинад, ки дарвозаи қалъаи дев нимвайрону ифлос. Даррав устокорӣ карда, дарвозаро тозаю дуруст мекунад. Баъд онсӯтар меравад, ки дар як тараф як қатор сағҳои калон-калон бастагию дар тарафи дигар як гурӯҳ асп. Дар пеши аспҳо устухон, дар пеши сағҳо беда. Вай устухонҳоро гирифта, ба пеши сагон мепартояду бедахоро ба пеши аспҳо. Дарунтар медарояд. ки панҷ-шаш канизак танӯрҳоро тафсонда, барои дев нон пухта истодаанду нонро бо дасти луч ба танӯр мечаспонанд. дастҳояшон сӯхтагӣ.

Духтар ба онҳо салом гуфта, ҳолпурсӣ мекунад ва ба ҳар кадомаш барои нон пухтан яктагӣ остинча дӯхта медиҳад. Канизакон остинчаро гирифта, хурсанд мешаванд.

- Эй ҷавони нозанин, ба чӣ мақсад ин ҷо омадӣ? - мепурсад яке аз онҳо.

Духтар мақсадашро гуфта медиҳад.

- Ин кор бисёр душвор аст, - мегӯяд ҳамон канизак, - дев тухмҳоро дар ҳалтача андохта, дар таги болишташ монда хоб меравад. Гирифтани осон не. Агар гирӣ ҳам, аз дасти вай гурехта, ҳалос шуда наметавонӣ.

- Агар тухмҳоро гирифта тавонам, он тарафашро як илоч мекунам! - мегӯяд духтар.

- Ин тавр бошад, рав! - маслиҳат медиҳад канизак. - Дев ёзида хобида аст, бубин, агар ҳар ду чашмаш кушодагӣ бошад, хобаш бурдагӣ, халтачаро аз таги сараш оҳистекак гиру гурез, агар якта чашмаш кушодагӣ бошад, бедор аст, зуд қафо гард.

Духтар рафта мебинад, ки ҳар ду чашми дев кушодагӣ. Поида ба ӯ наздик мешаваду аз таги болишташ халтачаро гирифта мегурезад.

Дев якбора бедор шуда, фарёд мекунад:

- Ўй канизакон, дузд ро дастгир кунед!

- Не. - мегӯянд канизакон, - мо ӯро дастгир намекунем, ӯ ба мо нагзӣ карда, остинча дӯхта дод!

- Ўй аспон, шумо ӯро доред! - мегӯяд дев.

- Не, мо намедорем, - мегӯянд аспон, - ту ба мо устухон медодӣ, ӯ ба мо нагзӣ карда беда дод!

- Ўй сағҳо, шумо ӯро қапед! - фармон медиҳад дев.

- Не, мегӯянд сағҳо, - ӯ ба мо устухон дод!

- Ўй дарвоза, ӯро дор!

- Не, - мегӯяд дарвоза, - ту маро ифлосу хароб кардӣ, ӯ маро тозаю обод кард.

Дев мебинад, ки ӯро дастгир намекунанд. хеста аз қафои духтар медавад. Вай бо тамоми қувваташ давида, ба духтар наздик шуда, дасташро дароз карда, аз думи аспи ӯ доштанӣ мешавад, ки духтар оинаи кампир додагиро гирифта, ба қафояш мепартояд. Оина якбора мавҷ зада, ба дарёи бесару бари шӯхе мубаддал мешавад.

Деви бузургҷусса худро ба дарё мепартояд. Вай бо машаққати зиёд аз дарё мегузараду давида, ба духтар наздик шудан мегирад. Ба духтар наздик шуда, дасташро дароз карда,

аз думи аспи ӯ дошта, гирифтани мешавад, ки духтар қайрокро мепартояд, қайрок гулдуррос зада, ба кӯхи калону баланд табдил меёбад. Дев дар кафои кӯх мемонад.

Духтар босуръат асп давонда гурехта меравад.

Дев, як вақт аз ин кӯх ҳам гузашта, боз ба духтар наздик шудан мегирад. Ба духтар наздик шуда, дасташро дароз карда. аз думи аспи ӯ дошта гирифтани мешавад, ки духтар ин дафъа шонаро мепартояд. Аз шона, шикарроскунон, як ҷангали беканор ба вучуд меояд. Дев аз ин ҷангал гузашта натавониста. гашта меравад.

Духтар чанд вақти дигар роҳ тай карда, сикхату саломат ба шаҳри табиб мерасад. Пурсучӯй карда, ҳавлии табибро меёбаду дарвозаашро так-тақ мезанад. Аз дарун шахсе:

- Ҳозир! - гуфта, омада дарвозаро мекушояд. Бача салому алейк карда, ба ҳавлии медарояд ва илтимос мекунад, ки ӯро ба ҳузури табиб баранд. Табиб як писар доштааст. Вай дарҳол аз хона баромада, меҳмонро пешвоз гирифта ба назди падараш мебарад.

Духтар, баъд аз вохӯри ва пурсупос, ба табиб бо чӣ мақсад омаданастро гуфта медихад.

- Ин доруро, - мегӯяд табиб, - ман ба касе медихам, ки ба ивази он тухми як дарахтро оварда диҳад.

- Ман овардам! - гуфта тухмро ба табиб дароз мекунад.

- Бисёр нағз, бисёр нағз, - мегӯяд табиб, - Шумо кори бошарафе кардаед. Ман бо меваи ин дарахт бисёр-бисёр одамони мамлакатамонро аз касалиҳои марговар халос мекунам.

Баъд аз он табиб аз духтар мепурсад:

- Ин тухмҳо-ку дар дасти деви сесара буданд, шумо чӣ хел онҳоро гирифтед? Ҳол он, ки зӯртарин паҳлавонҳо ҳам ҷуръат карда ба назди он дев рафта наметавонанд!

Духтар воқеаи шудагиро гуфта медиҳад:

- Офарин писарам! - мегӯяд табиб, - шумо часур будаед! Мана ин ними тухматонро гашта гиред, бурда дар мамлакататон шинонед, меваашро ба беморҳо диҳед сихат мешаванд! Мана ин доруи дарди чашм, ба чашми падаратон моled, чашмхояшон бино мешаванд, мана ин тухми гиёҳе, ки аз барги он доруи дарди чашм тайёр мешаванд. Инро ҳам бурда коред ва аз баргаш дору тайёр карда, ба кӯрон диҳед, бино шаванд.

- Ман ҳамаи ин гуфтаҳои шуморо, албатта иҷро мекунам, - мегӯяд духтар.

Табиб ба ӯ роҳи тайёр кардани доруро гуфта медиҳад баъд аз он таклиф мекунад, ки ду-се рӯз меҳмони ӯ шавад. Духтар розӣ мешавад.

Табиб ёру чӯраашро ҳам карда, чанд рӯз зиёфат медиҳад.

Як рӯз яке аз дӯстони наздики табиб ба ӯ мегӯяд:

- Ин меҳмони шумо духтар асту либоси мардона пушидааст.

- Не, - мегӯяд табиб, - ин паҳлавонписарест, ки далерона бемисолу монанд нишон дода, чизи дар дунё аз ҳама қиматбаҳоро гирифта омадааст!

- Шумо хато мекунед, вай духтар аст! - мегӯяд дӯсти табиб. - Вақте ки ҳамаи меҳмонон хеста ба хонаашон мераванд, шумо ҷойгаҳи ӯро бо ҷойгаҳи писаратон дар як хона андозед. Баъд дар таги сари ҳар дуяшон як дастагӣ гули садбарги сафед гузоред. Агар духтар бошад, гул пажмурда мешавад, агар писар бошад, ҳеҷ тағйир намеёбад.

Табиб розӣ шуда, гуфтагии дӯсташро мекунад.

Духтари зирак аз воқеа пай бурда, то нисфи шаб нахобида бо писари табиб сӯҳбат мекунад, ҳикояю афсона мегӯяд. Баъде

ки чашми писарак пӯшида мешавад, духтар аз чояш хеста гули пажмурда шудагиро аз таги сараш гирифта мепартояд ба оҳиста ба берун баромада, аз боги табиб як даста гули тоза гирифта меораду ба таги сараш мегузорад.

Аммо писари табибро хоб набурда буд. Вай бо кираи чашми нимпӯшаш ҳамаи ҳаракатҳои духтарро дида мегирад.

Рӯз шудан баробар, табиб омада, духтару писарро аз хоб бедор мекунад. Ҳамин ки онҳо аз хона берун мебароянд, аз таги сарашон гулҳоро гирифта мебинанд, ки чӣ хеле ки гузошта буд, ҳамон хел тару тозаанд.

Баъд аз ин духтар ба ватанаш рафтани мешавад. Табиб ӯро бо иззату эҳтироми зиёд гусел мекунад.

Духтар хайру хуш карда, ба роҳ мебарояд. Писари табиб аз падараш иҷозат гирифта, духтарро гусел карда мондани мешавад.

Ҳарду чанд шабурӯз роҳ гашта, ба шаҳри духтар мерасанд. Аз вақти ба кофту кови дору баромада рафтани духтар хеле муддат гузашта буд. Падару модар ва хоҳаронаш хавотир шуда, гумон мекунанд, ки ӯ ба бадбахтии гирифтӣ шудааст. Як дарди падараш ҳазор дард мешаваду вай аз иҷозат додани гаштаву баргашта пушаймон мегардад.

Аммо дар як рӯзи нек духтар сиҳат, саломат даромада меояд ва ғаму андӯхи хешовандонашро ба хурсандии беканор табдил менамояд.

Духтар тамоми воқеаи аз сараш гузаштагиро ҳикоя карда медиҳад ва баъд аз ин доруро гирифта, ба чашми падараш мемолад.

Аҳволи падараш рӯз ба рӯз беҳтар гашта, охир дунёи равшанро мебинанд. Вай гӯё, ки аз модар нав ба дунё омада бошад, шод шуда ба духтар мегӯяд, ки:

- Духтари азизам, дигар фикр намекунам. ки писар надорам, ту кори даҳ писарро адо карда, маро сарфароз кардӣ, илохи умрат дароз ва бахт ҳамеша ёрат бошад!

Баъд аз ин писари табиб ба пирамард мурочиат карда, ба духтар мухаббати зиёд доштани худро маълум мекунад.

Пирамард ба ин чавон дил додани духтарашро фаҳмида, бо хурсандӣ ба никоҳи онҳо розигӣ медиҳад.

Писари монанди падараш донишманди табибу духтари нотарсу кавиирода зану шавҳар шуда, хушбахтона зиндагӣ карда мегарданд.

САЪБА ВА ФИЛ *сҮ*

Буд-набуд, як саъба буд. Вай дар шоҳи дарахт лона сохту тухм карда, бача баровард ва серташвиш шуд. Аз пагоҳ то бегоҳ ин тараф он тараф парвоз мекарду барои бачагонаш дон меовард. Бачагонаш ҳар лаҳза даҳон кушодаю садо дода, модарашонро интизор мешуданд.

Рӯзе, вакте ки бачагони саъба калонакак шуда, пару бол бароварданд, аз кучое як фил пайдо шуда омаду худро ба дарахте, ки дар шоҳи он лонаи саъба воқеъ буд, молидан гирифт. Дарахт ларзид, хонаи саъба кафид, бачагонаш афтода нобуд шуданд.

Саъба ба фили ноинсоф лаънат хонда зор-зор гиря кард.

Чанд вақт гузашт, боз саъба лона сохту тухм монд, бача баровард.

Боз ҳамон фил омад. Омаду худро ба дарахт молидан гирифт, дарахт ларзид, хонаи саъба кафид, бачагонаш афтода нобуд шуданд.

Саъба ин дафъа тоқат карда натавониста, доду фарёдкунӣ гуфт:

- Эй фили бераҳм, чаро ҳар бор, ки бачагони ман ба воя мерасанд, меоию хонаамро хароб, бачагонамро нобуд мекунӣ?

Фил хартумашро боло карда, писханд зада, гуфт:

- Ой, чондорак, ту худ кистӣ, ки бо ман ба забони тунд гуфтугӯ мекунӣ?! Паҳлӯи ман мехорад, маро дарахт мефорад. худро мемолам ба он. Чӣ кор ба ту дораму ба бачагонат?! Агар маро гунаҳкор донӣ, рав, ҳар чӣ аз дастат биёяд, кун!

Саъба бо чашми пуробу бо дили кабоб ба назди ошнои худ зоғ рафт.

Зоғ ўро дар ин ҳол дида пурсид:

- Ба ту чӣ шуд, чаро гирия мекунӣ?

- Ой зоғи доно, - гуфт саъба, - ман чӣ кор кунам? Ҳар бор як фил аз кучое пайдо шуда, меояду хонаамро хароб мекунад, бачаҳоямро нобуд.

Зоғ гуфт:

- Бадкирдор хурд аст ё калон бояд ҷазояшро бинад. Ман як дӯст дорам, биё ба хонааш меравем, маслиҳат мекунем.

Дӯсти зоғ занбӯр буд. Зоғу саъба ба хонаи вай рафтанд, маслиҳат карданд.

Занбӯр ҳам ба кори фил хайрон шуду фикр карда гуфт:

- Ман як ошно дорам, биёед ба хонааш меравем, маслиҳат мекунем.

Ошнои занбӯр курбоққа буд, ба хонаи вай рафта маслиҳат карданд.

Занбӯр як тӯда ҳамчинсонашро гирифта омад. Ҳама ба пеши фил равон шуданд. Рафтанду занбӯр ба гӯши фил даромада, неш задан гирифт. Фил бетоқат шуд. Якпахлу хобида

гӯши худро ба замин молид. Ҳамин вақт занбӯрҳои дигар ба чашмони ӯ неш заданд.

Пилки чашмони фил варам кард, вай ҳеҷ чизро наметид, чанд вақт наҷунбида хобид. Баъд ташна монда, аз ҷой хест.

Ин замон қурбоққа хешу таборашро ҷамъ карда, ба лаби ҷарӣ рафтанд ва қур-қуркунон ба хондан даромаданд. Фил ба гумони он, ки ин ҷо об ҳаст, ба ҷарӣ расид. Қариб ба ҷарӣ галтида буд, ки зоғ болои сараш парида омада гуфт:

- Эй фил, қафо гард, ки ба ҷарӣ меғалтӣ.

Фил саросема қафо гашт. Қурбоққаҳо он тарафтар рафта, боз қур-қур карданд. Фил «об он ҷо будааст», гуфта, ба сӯи қурбоққаҳо равон шуду ба лаби ҷарӣ омада монд. Вай қариб галтида буд, ки зоғ болои сараш омада гуфт:

- Эй фил, қафо гард, ки ба ҷарӣ меғалтӣ.

Фил саросема аз роҳаш гашт.

Ҳамин хел чанд бор фили ташнаро қурбоққаҳо ба назди ҷарӣ бурданду зоғ ӯро қафо гардонд.

Дафъаи охир фил ба сӯи ҷарӣ мерафт, ки варами пилкҳои чашмонаш қадре гашт, як чашмаш нимроғ кушода шуд. Дид, ки дар ҳақиқат, дар лаби ҷарӣ истодааст. Вай саросема қафо гашт. Ин лаҳза саъба рӯ ба рӯяш парвоз карда гуфт:

- Фил, ту маро шинохтӣ?

- Оё ту ҳамон саъба нестӣ, ки ман ба хонахароб шудану нобуд шудани бачагонат сабаб шудам? – пурсид фил.

- Ҳа, ман ҳамон саъбаам. Акнун ту бигӯ, ки мағрури бузургию зӯрӣ шудан чӣ оқибате доштааст?

- Оқибати талх, - гуфт фил ва илова кард, - ман дидаму дониستم, ки хурдтаракон агар муттаҳид шаванду интиқом ҷӯянд, метавонанд бузургтарин ва зӯртаринҳоро мағлуб кунанд.

Ана аз ҳамон вақт ин тараф фил, бо вучуди аз бузургтарину зӯртарини чонварон будани худ, хушфеълу безарар шуд.

ГУРГИ НОДОН

Будааст, набудааст, як Гург будааст. Вай гушна мондаасту дара ба дараю сахро ба сахро гашта, дар ҳеч ҷо хӯрок наёфтааст. Харобу беҳол шудааст, базӯр роҳ мерафтагӣ шудааст. Як рӯз ғамгину маъюс рафта истода будааст, ки дар роҳ ба як Бузак вохӯрдааст.

- Оҳ, Бузаки чонон! – гуфтааст Гург, - ман туро ёд кардам. ки ҳеч вақт, дар ҳеч ҷо ягон чонвари дигарро, ин қадар ёд накардаам.

- Аз ин гапҳоят маълум, ки ту маро хӯрдан меҳоҳӣ, - гуфтааст Бузак, - аммо ба ту гуфта нам даркор, ки ҳозир гӯшти ман бемазза. Агар розӣ бошӣ, ин ҷо ист, хӯ ба он тарафи кӯҳ гузашта, зираю пиёз хӯрда меоям, гӯштам хеле бомазза мешавад, кайф карда мехӯрӣ!

Гург ба гапҳои Бузак бовар карда, розӣ шудааст. Бузак бошад, рафтаасту дигар гашта наомадааст.

Гург «барои чӣ наомад» гуфта, ба акиби кӯҳ гузашта дидааст, ки дар он ҷо на пай ҳасту на Ҳайдар. Гург пушаймон шуда гуфтааст:

*Эй Гурги нолон,
Аҳмақу нодон.
Дидӣ, ки Бузак,
Бихӯр бомазак!*

*Гӯшт-ку тайёр!
Зира чӣ даркор?
Наход бе тиёз,
Гӯшти нагзу соз,
Бемазза бошад,
Белаззат бошад?!
Хӯрок надорӣ,
Ҳам бемадорӣ,
Акнун медонӣ?!
Мурда мемонӣ!*

Гурги гурусна боз хӯрок чуста рафтан гирифтааст. Лекин базӯр роҳ мерафтааст, пойҳои бемадораш печутоб меҳӯрдаанд. Чашмонаш хира мешудаанд.

Мушу калламушҳо аз хонаҳояшон сар бароварда, Гурги харобу бемадорро дида, масҳара мекарданд.

Аз болои сари Гург калхотҳо парида гузашта, «ин ҳамин замон мемураду дар болои мурдааш базм мекунем» гуфта меҳандидаанд. Аз пеши гург ногаҳон як Асп баромадааст.

- Туро худо ба ман расонд, - гуфтааст Гург пеши Аспро гирифта.

- Ту маро хӯрдан меҳохӣ, - пурсидааст Асп, - ин хел бошад, ба ту гуфтаним даркор, ки ман ба як ҷо хат бурда истодаам, ин хат тақдирӣ як галаи аспонро ҳал мекунад. Агар як дамакак ҳамин ҷо истӣ, зуд гашта меоям, ту маро мазза карда меҳӯрӣ.

- Ту ҳам Бузак барин маро фиреб додани ҳастӣ? – гуфтааст Гург. – Ту хат-пат надорӣ, дурӯғ мегӯӣ!

- Дорам! – гуфтааст Асп.

- Дошта бошӣ, нишон деҳ! – талаб кардааст Гург.

- Дар таги пой ростӣ ақибам, - гуфтааст Асп, - бовар накуни, омада худат хонда бин!

Гург ба ақиб гузашта, ба таги пой рости Асп нигоҳ карданӣ шудааст. Асп бошад, гӯшашро сик кардааст ва ҳамин ки гург сарашро ҳам карда, ба таги пой росташ нигоҳ карданӣ шудааст, чунон ба манаҳаш лағад задааст, ки ҳамаи дандонҳояш шикастаанд. Гург беҳуш шуда афтодааст. Асп хандида, чорхез карда, гурехта рафтааст.

Гург баъд аз чанд вақт ба ҳуш омада дидааст, ки ҳам Асп аз даст рафтаасту ҳам бедандон мондааст. Вай нолону гирён шуда, худ ба худ ҳасрат карда гуфтааст:

*Эй Гурги нолон,
Аҳмақу нодон!
Аз дур дидӣ асп,
Даррав раву часп!
Ту на хатхонӣ,
Балки нодонӣ.
Аз гуруснагӣ,
Мурда мемонӣ!*

Гург ҳарчанд зӯр задааст, аз ҷояш хеста натавонида, аз гуруснагӣ мурдааст.

КАЙКАК

Буд-набуд, як замоне дар кунчи як маконе як Кайкаку як Канаяк буд. Онҳо чунон дӯст буданд, ки ҳамдигарро ягон рӯз набинанд, бисёр зик мешуданд. Кайкакро сахл дасташ холӣ.

шавад, ба хонаи Канаяк мерафт. Онҳо дуру дароз аз дидори ҳамдигар ҳузур карда, чақ-чақ карда мешиштанд.

Як рӯз Кайкак ба хонаи Канаяк омад. Канаяк дӯсти азизашро зиёфат карданӣ шуда, хеста ба дегаш шир андохту алав карданӣ шуд, ки ҳезумаш камӣ кард. Вай ба Кайкак:

- Ту як дам шин: ман рафта ҳезум мебиёрам, - гуфта ҳезумчинӣ рафт.

Кайкак як дам шишт, аз Канаяк дарак нашуд, ду дам шишт, аз Канаяк дарак нашуд. «Алави оташдон намурдааст-ку, бинам, мободо шир чӯшида надамад» гуфта, парида ба лаби оташдон шиштани буд, ки лаппӣ карда ба даруни шир афтида мурда монд.

Як замон Канаяк омад, ки Кайкак нест.

- Кайкак, ҳой Кайкак! – гуфта чор тарафа кофт, дараки Кайкакро наёфт. «Хайр, ягон ҷо рафтагист, омада мемонад» гуфта, ба таги дег ҳезум монда, ба шир нигоҳ кард, ки Кайкак ба даруни шир афтида, чаппа шуда, мурда хоб рафтааст.

Фигони Канаяк баромад, рӯяшро канду мӯяша канду азодор шуд.

Як вақт Алошақшаққа ба лаби боми Канаяк омада шишта буд, ки Канаяк рӯ кандаю мӯ канда, гиря карда шиштааст.

- Ба ту чӣ шуд, Канаяк? Чаро рӯканда шудӣ, мӯканда шудӣ? Чаро ин қадар зор-зор гиря мекунӣ? – гуфта пурсид.

Канаяк оху воҳ карда ҷавоб дод, ки:

- Ман рӯ наканам, кӣ канад? Ман мӯ наканам, кӣ мӯ канад? Ман гиря накунам, кӣ гиря кунад, ки бародарам Кайкак мурд, ман азодор шудам.

Алошақшаққа аҳволи Канаякро дида дилаш сӯхт.

- Ту дар ғами бародарат рӯкандаю мӯканда бошӣ, манам, Аккаяки паррехта, - гуфта пару болашро гуррӣ аз танаш рехт.

Алошақшаққа хез зада-хез зада, гиряю нолакунон ба таги Чанор рафт. Чанор ахволи вайро дида, хайрон шуда пурсид:

- Эй, Алошақшаққа, хар рӯз пару бол доштӣ, шақ-шақ гуфта, шодӣ карда, омада ба шохи ман мешиштию имрӯз чӣ шуд, ки пару болат бутун рехтагӣ, рӯ-рӯи замин гиряю нола карда гаштай?

- Эй дарди мана напурс! – гуфт Алошақшаққа, - Кайкак мурдааст, Канаяк рӯкандаю мӯканда, манам Алошақшаққан паррехта.

- Ин хел бошад, манам чанори баргрехта, - гуфта Чанори азамат тамоми баргаширо ба замин рехта, луч шуд.

Фурсати як чойхӯрӣ нагузашта, Бузак ба таги Чанор баргхӯрӣ омад. Омада дид, ки таги Чанор ҳафт қабат барг.

- Эй Чанор, худаш чӣ гап? Ҳар рӯз омада, базӯр якта-нимта барги туро ёфта меҳӯрдаму имрӯз чӣ шуд, ки ҳамаи баргҳоятро партофтаӣ, луб-луч шудай?

- Оҳ, дарди маро напурс! – гуфт Чанор шохҳояширо ларзонда, - Кайкак мурдааст, Канаяк рӯкандаю мӯканда, Алошақшаққа паррехта, ман ҳам Чанори баргрехта!

- Ин тавр, ки бошад, ман ҳам Бузаки шохшикаста! – гуфта Бузак ду шохашро гурсӣ ба санг заду шикаст.

Сонӣ Бузак ба лаби чӯй рафта об хӯрд. Оби равон ўро ба ин ҳол дида, хайрон шуда пурсид:

- Эй Бузаки бечора, хар рӯз шохдор будӣ, чӣ шуд, ки имрӯз хар ду шохат шикастагӣ?

- Эй обаки равон, холи маро пурсида чӣ кор мекунӣ? – гуфт Бузак оби дида рехта. – Кайкак мурдааст, Канаяк рӯкандаю мӯканда, Алошақшаққа – паррехта, Чанор – баргрехта, ман ҳам Бузаки шохшикаста.

- Эй вой ба холи зори Канаяк! – гуфт Оби равон худро такурӯ карда, - Кайкак ки мурда бошад, ман ҳам обаки лойолуд.

Ана, ҳамин хел Канаяк дар гами дӯсташ азодор шуду
Алошакшакка парашро партофта, Чанор баргашро рехта,
Бузак шохҳояшро шикаста, Оби равон лойолуд шуда, ба дарду
алами ӯ шарик шуданд.

ХАРГҶШИ ШЕРДИЛ М

ХаргҶшае буд, харгҶшчаи тарсончаке. Шохчае тирсӣ
карда шиканад ё паррандае қанот занад ва ё порчаи барф аз
дарахт афтад. як қад мепариду гирён мешуд.

Баъд калон шуд, часорат пайдо кард ва як рӯз калонӣ
карда гуфт:

- Ман аз ҳеҷ чиз наметарсам!

Вай ин суҳанонро бо овози баланд такрор карда, ба беша
даромад.

- Чӣ, ту аз гург ҳам наметарсӣ? – пурсид харгҶши пир.

- Аз гург ҳам, аз рӯбоҳ ҳам, аз хирс ҳам наметарсам! – ҷавоб
дод харгҶшча. – Агар гургро бинам, пора карда мепартоям.

- Ту нодон! – гуфт харгҶши пир.

Ин замон як гург омада монд. Гург гушнаву хаста буд.
«Кошкӣ акаллан як харгҶш вомехӯрд» мегуфт ӯ дар дилаш ва
нохост ба гӯшаш овози харгҶш расид. Вай бозистоду бӯй кашид
ва поида-поида пеш омадан гирифт.

Гург наздик омада шунид, ки як харгҶшчаи қаччасми
думкалта ўро пора карда хӯрданист.

- Исто, ҳозир ман ба сари ту лофзан об мерезам! – гуфт
гург.

ХаргҶшча ба болои кунда баромада мегуфт:

- Гӯш кунед, эй тарсончакҳо, гӯш кунед, ман ба шумо як чизи ачиб нишон медихам ...Ман... Ман...

Ҳамин вақт гургро дида, гапашро гум карду нафасаш гашт. Аз тарс мисли хаппак лӯнда шуда, аз шохи баланд ба болои сари гург афтод. Афтоду поён чахида рафт, ба пушташ нигоҳ накарда мегурехту мегурехт, қувваташ намонд, лекин истода наметавонист, гумон дошт, ки гург аз ақибаш давида меояд ва ҳамин замон ўро дошта меҳӯрад.

Вай чашмонашро пӯшида, ба таги буттае афтоду аз ҳуш рафт ва баъди чанд вақт ба ҳуш омада, хайрон шуд, ки Гург ўро чаро нахӯрдааст.

Гург бошад, вақте ки харгӯш ба болои сараш афтод, гумон кард, ки касе ўро парронд ва бо тамоми қувваташ ба тарафи дигар гурехта рафт.

Харгӯшча чӣ хел шудани воқеаро пай бурду ба пеши харгӯшҳо баргашта худро тавсиф кард.

Шариконаш гапи ўро маъкул дониста, сар ҷубонданд.

ЗАХМИ СУХАНИ БАД

Буд-набуд, як марди ҳезумкаш буд. Ҳар пагоҳ банду табарашро гирифта, ба кӯҳсор рафта, ҳезум мекард, ба пушташ бардошта, ба бозор оварда, мефурухту ҳамин хел рӯз мегузaronид.

Рӯзе вай як дарахти хушки арчаро афтонида, майда карда истода буд, ки аз кучое як хирси калони бадҳайбате пайдо шуда, ба пешаш омад. Ҳезумкаш хирсро дида тарсиду «аз дасти ин дарранда халосӣ нест, ачалам расида будааст» гуфта, умедашро аз зиндагӣ канд.

Аммо хирс ба ӯ кордор нашуда, пурсид:

- Эй мард, ман дидам, ки ту бо азоби зиёд ба ин ҷо баромадӣ. Заҳмат каша, дарахтро афтонда майда кардӣ, ба ман гӯй. Инро чӣ кор мекунӣ?

- Ба бозор бароварда мефурӯшаму ба пулаш ину гирифта, рӯз мегузаронам, - ҷавоб дод мард.

- Ин тавр бошад, - гуфт хирс, - ту овора шуда, азоб каша нагард. Ман бекор, ҳар рӯз як банд ҳезум тайёр карда, бурда дар поёни кӯҳ мемонам, омада гирифта рафтан гир.

Рӯзи дигар ҳезумкаш омад, ки хирс дар ҳақиқат дар ҷо гуфтагаш як банди калон ҳезум тайёр карда мондааст. Вай хурсанд шуда, ҳезумро пуштора карда рафт.

Чанд рӯз ҳамин хел давом кард. Як рӯз ҳезумкаш фикр кард, ки «ин хирс ба ман бисёр некӣ карда истодааст, некиро гардонидани ман зарур». Вай ҳамин хел фикр карда, ба занаш гуфт:

- То омадани ман ягон хӯроки нағз тайёр карда мон. Ҷӯраамро гирифта мебиёрам.

Занаш хуб гуфт. Ҳезумкаш ба беша рафта, хирсро ёфта ба меҳмонӣ таклиф кард. Хирс розӣ нашуд, вале мардак бисёр илтимос карда, ӯро розӣ кунонид.

Ҳардугапанон ба хонаи ҳезумкаш омаданд. Зани ҳезумкаш пешвоз баромада, дид, ки шавҳараш як хирси бадхайбат кати омада истодааст.

- Оҳ, рӯям сиёҳ! – гуфт зан ба шавҳар. – Ҷӯраи ту магар ҳамин хирси баднамуд аст?!

Хирс суханони занро шунида, ранҷиду ба ҳезумкаш гуфт:

- Бо ҳамин табарат ба сари ман якто зан!

- Занам намедонад, ки ту ба мо чӣ нағзӣ кардай. Хирс нашав, - гуфт ҳезумкаш.

Аммо хирс ба гапаш истода гуфт:

- Ба сарам бо табарат зан! Агар назанӣ, хардуютро кушта, хонаатро вайрон карда меравам!

Мард хайрон шуда фикр кард: «Агар назанам, ин хирси якрав гуфтагияшро мекунад, мачбурам, ки фармонашро иҷро кунам. Зада сарашро ду пора мекунам, мурда мемонаду чонам халос мешавад».

- Хайр, чӣ илоҷ, - гуён вай табарашро бардошта, бо тамоми кувваташ ба фарқи сари хирс зад. Хирс фарқи хун шуда баромада рафт.

Ҳезумкаш бовар кард, ки баъди ин хирс зинда наместонад. Вале ӯ ин воқеаро аз хотираш баровардани шуда, якчанд вақт ба бешаҳои дур барои ҳезум мерафтагӣ шуду ба бешае, ки хирс зиндагӣ мекунад, нарафт.

Рӯзе «хайр, хирс-ку мурда рафтагист, ба чои пештара рафта, ҳезум кунам, беҳтар не магар?» гуён боз ба ҳамон беша рафт.

Омада як дарахтро афтонда истода буд, ки ногаҳон хирс пайдо шуд.

Мардак ба сари ӯ, ки сиппа-сихат шуда буд, нигоҳ карда хайрон шуд: осоре аз захм намонда буд.

- Ҳа, ошно, - гуфт хирс, - мебинӣ, ки аз захми табарат дар сари ман осоре намондааст? Вале захми суханони нешдори занат ҳеҷ аз дилам намеравад! Имрӯз садои табари туро шунидаму он захм аз нав тоза шуд.

Гапи хирс ҳақ буд ва мардак чизе нагуфта, банду табарашро гирифт бо сари ҳам аз беша баромада рафт ва дигар ба он чо наомад.

ДОМУ ДОН

Буд набуд, як мӯрча буд, мӯрчаи ноороми меҳнатдӯст буд. Як рӯз як каргас дид, ки ҳамон мӯрча як дона гандумро кашид ба бурда истодааст, дона аз ҳудаш калон. «Мӯрча зӯр, ба вай қон шудан даркор» - аз дил гузаронд каргас. Баъд ин фикрашро ба мӯрча гуфту илова кард:

- Ман ҳам беҳунар не. Ман як дона арзанро аз як фарсанг мебинам, тасаввур кун, чашмонам чӣ андоза тезанд. Меҳро худ инро бубинӣ?

Мӯрча гуфт:

- Чунин тамошо лаззате дорад.

Каргасу мӯрча ба баландӣ баромаданд. Каргас мӯрчаро ба болои қаноташ гирифт гуфт.

- Бичасп, ки наафгӣ!

Каргас ҳафт фарсанг боло париду аз авҷи осмон ба ҳар тараф назар андохта, баъд ба як нукта чашм дӯхта гуфт:

- Ҳу зери он бутта, як тӯда дон аст.

Мӯрча ба поён назар кард, дон он тараф истад, ҳатто буттаро надид. Каргас бошиддат сарозер парид, омада, аз зери бутта донро ба даҳан мегирам гуфта, ҳам шуду фарёдаш баромад.

- Ба ту чӣ шуд? – гуфт мӯрча.

- Ба дом афтодам, - гуфт каргас.

- Дар ин зиндагӣ фақат донро не, домро ҳам дидан даркор. - гуфт мӯрча аз болои каргас фаромада, донро дидану домро надидан ҳунар не.

ЧОНИ НОДОН ДАР АЗОБ

Буд-набуд, як рӯбоҳаке буд. Дар қарибиҳои лонаи хирс лонаяке дошт. Рӯбоҳак ҳар рӯз шишту хезу гашту гузору каду қомати ҳамсоҷашро тамошо карда, ба андеша мерафт: қувваи бузурге дорад ин ҷонвари худо, ҷӣ хеле, ки одамон мегӯянд, «Кӯхро занад, талқон мекунад», аммо ӯ боре надидааст, ки ин қувва дар ҷое истифода шуда бошад. «Гирду атроф пур аз замин, киштукор кунӣ, олам-олам ҳосил мегирӣ, фикр карда рӯбоҳак. - равам пеши хирсу гӯям, ки биё, ҳамсоҷ ягон ҷиз корему ҳосилашро ғундошта, зимистон хӯрда, хоб кунем! Агар дилашро гарм гирифта, дурустакак фаҳмонам, розӣ мешавад».

Рӯбоҳак ҳамин хел фикр карду пеши хирс рафт.

Хирс ба таклифи ӯ розӣ шуд. Замин шудгор карданд, лаблабу коштанд. Об доданду нигоҳубин карданду мунтазир шуданд. Вақташ расиду лаблабу пухт. Рӯбоҳак аз хирс пинҳонӣ якта лаблабу кофта гирифтӣ хӯрда дид, ки қанд барин ширин. Ҳирсаш боло гирифтӣ рӯбоҳ, ки буд, дар фикри хилла шуд. «Номи ман рӯбоҳ не! – гуфт, - агар ин хирси содаро фиреб дода, ҳосилро якта намонда, ҳудам соҳибӣ накунам».

Рӯбоҳ хирсро ба сари замин даъват карду баргҳои сабзу тозаи лаблабуро бо шавқ нишон дода гуфт:

- Эй шарик, сар сари сарашро мегирӣ, ё беҳбеҳи беҳашро?

- Сар-сари сарашро, - ба баргҳои тару тоза бо ҳавас нигоҳ карда гуфт хирс.

Хирс баргҳои лаблабуро якта намонда қанда гирифтӣ, ба ҳувол андохта ба ҳонааш бурд.

Рӯбоҳ бошад лаблабуро ба ҳонааш бурд ва ҳар гаҳ, ки дар

дилаш завқи хӯрдани гӯшти мурғ пайдо мешуд, ба бозор бурда
фурӯхта, мурғ харида, кайф карда хӯрда мегашт.

Рӯзҳо мегузаштанд, тирамоҳ охир шуду зимистон омад,
баъд бӯи баҳор ба машоми рӯбоҳак расиду хирс ба ёдаш омад.
Хирсро ба ёд оварда пешаш рафту гуфт:

- Шарик боз айёми киштукор омад, замин интизори мост.
Хирс гуфт:

- Аз он ҳосиле, ки мо соли гузашта гирифтем, ман баҳра
набурдам, бемазза буду хӯрда нашуд, бароварда партофтам.

- Ин хел бошад, биё гандум мекорем, - гуфт рӯбоҳ, - аз
гандум бомаззатар хӯрдание дар олам нест. Нони ҳамин гандум
ҷони одамизодро зинда медорад.

Хирс ба рӯбоҳ бовар кард. Ҳарду боз замин шудгор
карданд, гандум коштанд. Гандум сабзид, неш дод, дона баст,
пухт. Пухта буд, ки рӯбоҳ ба хирс гуфт:

- Сар-сари сарашро мегирӣ ё беҳ-беҳи беҳашро мегирӣ?

Хирс, ки соли гузашта сар-сари сарашро гуфта, фиреб
хӯрда буд, гуфт:

- Ман ин навбат беҳ-беҳи беҳашро мегирам.

Ҳамин хел сараки гандум насиби рӯбоҳ шуду тану решааш
ба хирс монд. Он чӣ, ки ба хирс монд, ба ягон эҳтиёҷи вай
ба кор нарафт. Ҷони нодон дар азоб гуфтаанд: ҳоле, ки хирс
баъди гундошта гирифтани коху решаи гандум дошт, далели
ин ҳақиқат буд.

Лекин ин ҷо боз як ҳақиқати дигар ҳаст. Хирси фиребхӯрда
қарор дод, ки дигар ҳеҷ гоҳ бо рӯбоҳ шарик нашавад. Ошноии
рӯбоҳу хирс бо ҳамин тамом шуд.

ДАВЛАТ ЧИСТ M

Буд-набуд, як марди бадавлат буд. Се писар дошт ӯ.

Рӯзе нисбати ин хонадон байни ду ҳамсои ӯ гуфтугӯ ба амал омад:

- Ҳамсоя, мо ҳам мисли ҳамин ҳамсоямон заҳмат мекашем, кор мекунем, ҳамеша дар тараддуд, вале сабаб чӣ бошад, ки ӯ бадавлат асту мо не?

- Инро аз худӣ давлат пурсидан лозим, - гуфт ҳамсоя.

Ҳамсояҳо давлатро пеши худ хонданду ба ӯ гуфтанд:

- Сабаб чист, ки ту ба ин ҳамсои мо ёр хастия ба мо не?

Давлат гуфт:

- Шумо мехоҳед инро донед?

- Ҳа мехоҳем, - гуфтанд ҳамсояҳо.

- Ин тавр бошад, ман аз хонадони ӯ рафтани мешавам, бинед чӣ мешавад.

Баъди ин давлат ба бой гуфт, ки мехоҳад хонадони ӯро тарк бикунад.

Бой ба ҳар се писараш алоҳида-алоҳида маслиҳат кардани шуда, аввал аз писари калонӣ пурсид:

- Писарам, давлат аз хонадони мо меравам мегӯяд, ту ба ин чӣ мегӯӣ?

- Рафтани бошад равад, ба мо давлат не, тифокӣ даркор, - гуфт писари калонӣ.

Баъди ин бой аз писари миёна пурсид. Писари миёна ҳам гапи писари калониро гуфт. Баъд бой аз писари хурдӣ пурсид:

- Писарам, давлат аз хонадони мо меравам мегӯяд, ту ба ин чӣ мегӯӣ?

- Давлат равад, раваду тифокӣ наравад, моён тифок зиндагӣ кунем, давлат ҳеҷ ҷо намеравад, - гуфт писари хурдӣ.

Баъди ин падараш ба пеши давлат рафту ҷавоби писаронашро гуфта дод. Давлат гуфт:

- Ҷои ман хонадонест, ки он ҷо тифоқӣ бошад.

Ҳамсояҳо ин гапро шунида гуфтанд

Давлат ин тифоқӣ, дӯстӣ, ҳамдили будааст.

ПАНДИ АРЗОН

Ҷавоне буд, шавқи ҳар чизро доништан дошт ва он ҷавон рӯзе ба пирамарде ҳамнишин шуд ба он умед, ки аз ӯ сухани муфиде мешунаваду ба хотир мегирад. Вале пирамард гӯё ба даҳонаш мӯҳр зада бошад, ҳомӯш менишаст.

Ҷавон зиқ шуда гуфт:

- Падар, ба даҳон магар об гирифтаед, ки лаб намекушоед?

- Суханҳои ман гаронанд, - гуфт пирамард.

- Хайр, агар суханҳоятон гарон бошанд арзишашонро аз ман биситонед, - гуфт ҷавон, - вале ҳомӯш нашинед, ки дилам танг шуду тоқатам тоқ.

- Суханҳои ман гаронанд, - ботакрор гуфт пирамард.

- Чанд пуланд суханҳои шумо? – пурсид ҷавон.

- Сад танга.

Ҷавон сад танга аз ҷайбаш бароварда пеши ӯ гузошт.

Пирамард гуфт:

- Ҳар гоҳ меҳмон шавӣ, дар пойгаҳ нанишин.

Пирамард чунин гуфту боз даҳон баст.

Ҷавон фикр кард: яъне меҳмон кӯшиш кунад, ки аз пойгаҳ болотар нишинад. Хайр, агар хоксорӣ карда дар пойгаҳ нишинад, ҷӣ мешавад? Инро бояд санҷид.

Чавон хамин хел фикр карду боз аз чайбаш сад тангаи дигар бароварда, ба пирамард дод. Пирамард гуфт:

- Ба миён корд овехта бошию кордат таърифӣ бошад, пеши дигарон, чу эҳтиёче ба корд пайдо нашавад, корд набарор!

- Инро ҳам санчидан даркор, - аз дил гузаронид чавон ва ба пирамард сад тангаи дигар пешкаш кард.

- Аз навкиса қарз нагир, агар ғирӣ ҳарч макун, - гуфт пирамард.

Ҳамин тавр чавон сесад танга сарф карду се панд шунавид ва дар фикри муқаррар намудани дурустии ин пандҳо шуд.

Дӯсте дошт, ки ба қарибӣ ба худ кори даромадноке ёфта, пулдор шуда буд. Яъне навкиса буд. Пешаш рафта аз ӯ пул қарз ғирифта, оварда руст қарда монд. Даре нагузашта, дӯсташ омада пулашро талаб кард.

- Узр меҷоҳам. Агар пулро зуд ба ман нагардонӣ ҳонаабгор мешавам.

Чавон ба рӯи ӯ зеҳн монда, фаҳмид ки қоҳидааст, маълум буд, ки барои пули қарз додаш хавотирӣ қашидаву бетоқат шуда, шабҳо хобаш паридаст.

Чавон пули дӯсташро бароварда доду дар дилаш «як панди пирамард дуруст баромад» гуфт.

Чавон як рӯз ба меҳмонӣ рафта, дар пойгоҳи меҳмонхона нишаст. Ҳарчанд хоҳиш қарданд, болотар нагузашт. Меҳмонхона пур аз меҳмон шуда буд, ки ду меҳмони дигар омад. навомадагон аз ӯ қалонсолтар буданд, ҷояшро ба онҳо доду худ берун рафт. Боз як панди пирамард дуруст баромад.

Дар рӯи ҳавлӣ ғусфанд қуштанӣ буданд, қассоб меҳост, ки қорди хуб биёваранд. Ду-се қорд бароварданд, ба қассоб маъқул нашуд. Мизбонон ҳайрон шуданд, намедонистанд, ҷӣ қор қунанд. Чавон қордашро қашида ба қассоб дод. Қорде буд

аз пӯлоди тоза, тез мисли алмос, дастааш гулкорӣ – ба хирочи мамлакат меарзид.

Қассоб ин тараф-он тарафи кордро бодикқат аз назар гузаронида ба чавон гуфт:

- Ин корд аз падарам ба ман мерос монда буд, чор сол пеш гум шуд, то имрӯз ман онро ҷустуҷӯ мекардам. Маълум шуд, ки ту дуздида будай.

Ду нафар шарики қассоб шоҳид шуд. Чавонро дуздгирифта ба қозихона кашиданд ва ба зиндон андохтанд.

Панди сеюми пирамард ҳам дуруст баромад, гуфт ӯ худ ба худ. Дар кунчи зиндон ба ҳаёл рафта нишаста буд, ки нохост аз паси дар овози пирамарди пандфурӯш шунида шуд:

Давои қурут – оби ҷӯш. Ба гу тӯҳмат карданд, бидон, ки тӯҳматро тӯҳмат меҳӯрад.

Чавон бисёр фикр карду, охир тӯҳмате бофта, дари зиндонро кӯфт. Посбонон пурсиданд, ки чӣ меҳаҳад. Гуфт:

- Ба ман тӯҳмат карданд, маро пеши ҳоким баред.

Баъди он ки чанд рӯз боисрор дар кӯфгу талаб кард, ки ӯро пеши ҳоким баранд, дархости ӯро иҷро карданд.

Ҳоким ба рӯи ӯ бо нафрат нигоҳ карда, гуфт:

- Ҳа, дузд, ҷанҷол бардоштӣ. Магар намедонӣ, ки зиндонӣ шӯрад, гуноҳаш ва зимнан ҷазояш меафзояд.

- Медонам, - гуфт чавон, - ҳаминро ҳам медонам, ки агар қозӣ одил бошад, аввал мекурсату баъд ҷазо медиҳад.

- Хайр, агар қозӣ пурсад, ба ҷавоби ту кӣ бовар мекунад дар сурате, ки қассоб ду шоҳид дорад.

- Ба ман шоҳид лозим не, - гуфт чавон, - ман он чӣ ки шуд ҳамонро мегӯям, худи шумо хулоса бароред.

- Бигӯ! – фармуд ҳоким.

- Дар назди қассоб мегӯям, - гуфт чавон.

Қассобро ба пеши ҳоким оварданд.

Чавон гуфт:

- Чаҳор сол пеш аз ин падарамро куштанд, ин кордро ман аз синаи падари шаҳидам кашида гирифта будам. Маълум шуд, ки кушандаи падари бечораи ман кӣ будааст.

Ин гапро шунавида ранги қассоб канд. Вай ба ҳоким рӯ оварда, шитобон гуфт:

- Тақсир, манин рӯи кордро нағзакак дида баромадам, ин корди гумкардаи ман не. Ман хато кардам.

Қассоб кордро ба чавон супорид. Ҳоким ин хел сурат гирифтани воқеаро дида чавонро ҷавоб дод.

Чавон аз маҳкама баромада, ба пирамарди пандфурӯш рӯ ба-рӯ омада гуфт:

- Падар, - гуфт, - пандҳои шумо баҳо надоранд, шумо онхоро ба ман арзон фурӯхта будаед.

ДОНАК

Буд-набуд, як бача буд, бачаи дидадарои дар дида ҷо буд. Вай як рӯз як донаки зардолу ёфту ба модараш нишон дода гуфт:

- Модарҷон, ин донакро шикаста хӯрам, ё кишт кунам?

Модараш маслиҳат дод:

- Нашикану бурда ба замин гӯр кун, об бирез, ниҳол шуда мебарояд, парвариш кун, дарахти калон мешавад, мева мекунад, хузур карда хӯрда мегардӣ.

Бача хуб гуфта, донакро бурда гӯр карда, об доду гуфт:

- Эй донак, агар то омадани ман насабзӣ, кофта мегираму шикаста меҳӯрам!

Чанд вақт гузашту омада дид, ки донак сабзидаасту ниҳол шудааст. Ниҳолро дида, пеши модараш омада гуфт:

- Модарчон, донак⁸² ниҳол шудааст, ниҳолро канда, чиллаку лоф карда, бозӣ мекунам.

- Накан! – гуфт модар. – Об⁴¹ дех, ниҳол дарахт шавад, дарахт мева кунад.

Бача омаду ниҳолро об дода гуфт:

- Эй ниҳолак, агар то омадани ман дарахт нашавӣ, аз решаат канда мепартоям.

Чанд вақт гузашту бача омада дид, ки ниҳол дарахти калону сершоҳ шудааст. Дарахтро об дода гуфт:

- Эй дарахт, агар то омадани ман ғарки мева нашавӣ, афтонда хезум мекунаму ба хона мебарам, модарам месӯзад.

Боз чанд вақт гузашта бача омад. Омад, ки дарахт ғарки мева шудааст. Хурсанд шуда, ба болои дарахт баромаду хӯрда шишт.

Ҳамин вақт як албасти худро ба шакли кампири кӯр дароварду ба кифташ халта, ба дасташ асо гирифта, ба таги дарахт омад. Ба таги дарахт омада, фикр кард: «Ин бачаро нест карда, дарахташро соҳиб мешаваму меваашро хӯрда мегардам».

Албасти ҳамин хел фикр карду ба бача гуфт:

- Писарчон, аз раҳи дур омадам, ҳалқам қоқ шуд, камтар зардолу дех...

Бача зардолу чида, ба пеши кампир партофту гуфт:

- Ана, очачон, хӯред!

- Ой бачаам, - гуфта кампир, - ман як пиразани очиз, чашмонам намебинанд, дастонам намегиранд, худат фуномада ба дастам надихӣ, ман ёфта наметавонам.

Бача аз дарахт фуномада, зардолухоро чида, ба кампир

дароз кард. Дароз карда буд, ки албастӣ дасташро дошта гирифтун ба бардошта ба халтааш андохта, ба китфаш партофта рафт.

Албастӣ ба ҳавлиаш расида, халтаро як сӯ монду ба дег равшан андохта, алав кард.

Вай алав карда истода буд, ки бача халтаро шикаф карда берун шуду тохта рафта, ба болои сафедор баромад.

Кампир омада, ба халта нигоҳ карда дид, ки бача нест. Ин тарафро кофт, он тарафро кофт, дар ҳеҷ ҷо наёфт.

- Писарчон, о писарчон, кучо рафтӣ? – пурсид кампир.

Бача аз болои сафедор гуфт:

- Ман дар ин ҷо, албастиҷон, сарата боло бардор, чашмата калон кушо, мебинӣ, ки ман дар кучо.

Албастӣ дид, ки бача дар шохи аз ҳама баланди дарахт. пойҳояшро бозӣ доронда шиштааст.

- Писарчон, ба он ҷо чӣ хел баромадӣ?

- Бели оҳанинро тафсондам, ба рӯяш шиштам, бел боло парид, худро дар болои дарахт дидам, - ҷавоб дод бача.

- Ин кори осон будааст-ку! – гуфта албастӣ бели оҳанинро тафсонду ба рӯяш савор шуда буд, ки сӯхта мурд.

Бачаи зирак бо ин тадбир ҳам ҳудаш, ҳам дарахташро аз албастӣ ҳалос карду шоду хуррам зардолу хӯрда, зиндагӣ карда гашт.

МОҲИГИРИ ҲОЗИРҶАВОБ

Марди моҳигире буд. Рӯзе ба тӯраш моҳие афтод, ки мисли тилло барқ мезад. Моҳиро бурда ба подшоҳ тақдим

кард. Подшоҳ вақташ чоқ шуда, фармон дод, ки сад тилло ба моҳигир диҳанд. Моҳигир сад тиллоро гирифта хурсанд шуда, аз пеши подшоҳ баромада рафт. Ин замон вазир хандид.

Подшоҳ пурсид, ки ӯ барои чӣ меҳандад?

Вазир гуфт:

- Подшоҳам, ба бадали як моҳии дупула сад тилло додед, агар ҳамин хел кардан гиред, дар андак вақт дар хазинаи подшоҳӣ як пули сиёҳ ҳам намемонад.

Подшоҳ:

- Чӣ кор кунам? – гуфта аз вазир пурсид.

Вазир гуфт:

- Ӯро гардонеду пурсед, ки моҳияш нар ё мода, нар гӯяд, гӯед, ки ба мо модааш даркор, мода гӯяд, гӯед, ки ба мо нараш даркор. Вай маҷбур мешавад, ки сад тиллоро гашта диҳад, сечор тилло медиҳед, хурсанд шуда меравад.

Моҳигирро чеғ заданд, подшоҳ аз ӯ пурсид:

- Моҳиятон нар ё мода?

Моҳигир қадре фикр карда гуфт:

- Подшоҳам, моҳии ман хунасог, ҳам нару ҳам мода.

Подшоҳ завқ карда ба вазир гуфт:

- Ҳозир аз кассаат ба ин мард барои ин ҷавобаш сад тилло медиҳӣ!

Вазир маҷбур шуд ба ӯ сад тилло диҳад, вақти доданааш як танга аз дасташ ғелиду рафта гум шуд. Моҳигир кофта-кофта тангаро ёфта гирифт. Вазир ин ҳолро дида, ба подшоҳ гуфт:

- Аслаш, ки паст аст, дар ҳамин ҷо ҳам пастнашро кард, як тангаро ин қадар кофт, то наёфт сар боло накард, одами назарбаланд мебуд ин корро намекард.

Моҳигир ин гапро шунида гуфт:

- Подшоҳам, рӯи тангаи тилло мӯҳри шумо сабт шудагӣ,

ин мӯҳр набояд зери по шавад, мабодо онро касе зер накунад гуфта, ман ин корро кардам.

Вазир шитобон, ба подшоҳ имконияти даҳонкушоӣ намода:

- Офарин! Офарин! – гӯён моҳигирро ба даромадгоҳ раҳнамоӣ карду баргашта ба подшоҳ гуфт:

- Қариб буд, ки аз мо боз сад тилло бирӯёнад.

- Дуруст гуфтӣ, - гуфт подшоҳ, - ман ба ӯ боз сад тилло доданӣ будам, он чӣ ки ӯ дар ҳаққи мӯҳри подшоҳӣ гуфт, ба дусад тилло меарзид.